

પ્રસ્તાવના

આ પુસ્તકની આ અગાઉ નવ આવૃત્તિઓ આ સંસ્થા તરફથી પ્રકાશિત થયેલ છે, તે ખલાસ થઈ જતાં આ દશમી આવૃત્તિ છાપવામાં આવેલ છે.

આ આવૃત્તિનું પ્રુફ સંશોધન અધ્યાપક કપુરચંદ રણ-છોડદાસ વારૈયાએ કાળજીપૂર્વક કરેલ છે, છતાં પ્રેસદોષ કે દ્રષ્ટિદોષથી કેાઈ અશુદ્ધિઓ રહી જવા પામી હોય તે માટે મિત્રાભિ દુક્કંદં હૃદયે છીએ જરૂરી શુદ્ધિપત્રક આવેલ છે તે પ્રમાણે સુધારીને વાંચવાની વિનયિત કરીએ છીએ.

મહેસાણા
મ. ૨૦૩૨
શાગણ વદિ-૧

}

—પ્રકાશક

—: પ્રાપ્તિગ્યાનો :—

શ્રી જૈન એયસ્કર મંડળ
મહેસાણા (ઉ. ગ.)

શ્રી જૈન એયસ્કર મંડળ
પાલિતાણા (મોગણ)

ਅਰੁਣ ਸਿੰਘ

विषय	पानं	विषय	पानं
न-११० शुभ पंथगंगासदृश	१	पुद्गलपञ्चमी वा शुभपञ्चमी शुभ	१
पञ्चिदश शुभ	१०	सिद्धायुं शुद्धायुं वा सिद्धपञ्चमी	१०
पञ्चमस्य शुभ वा प्रविष्टपानशुभ	१८	शुभ ...	१८
पञ्चमस्य शुभ आता पुद्गल	१४	पञ्चमस्य शुभ १० शुभ	१४
पञ्चमस्य शुभ शुभ	१५	पञ्चमस्य शुभ शुभ	१५
पञ्चमस्य शुभ शुभ	१६	पञ्चमस्य शुभ शुभ	१६
पञ्चमस्य शुभ शुभ	१७	पञ्चमस्य शुभ शुभ	१७
पञ्चमस्य शुभ शुभ	१८	पञ्चमस्य शुभ शुभ	१८
पञ्चमस्य शुभ शुभ	१९	पञ्चमस्य शुभ शुभ	१९
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२०	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२०
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२१	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२१
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२२	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२२
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२३	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२३
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२४	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२४
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२५	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२५
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२६	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२६
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२७	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२७
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२८	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२८
पञ्चमस्य शुभ शुभ	२९	पञ्चमस्य शुभ शुभ	२९
पञ्चमस्य शुभ शुभ	३०	पञ्चमस्य शुभ शुभ	३०

વિષય	પાત્ર	વિષય	પાત્ર
લઘુશાંતિસ્તવ	૧૫૭	શ્રી સિદ્ધાયણજીનાં સ્તવન	૨૦૩
અઉક્કનાય	૧૭૦	શીમધર જિન થોય ..	૨૦૫
ભરહેસરની સજ્જાય ...	૧૭૨	સિદ્ધાયણજીની થોય ...	૨૦૬
તીર્થવંદના	૧૭૬	પચ્ચમીની સ્તુતિ ...	૨૦૭
મન્હુજિણાણની સજ્જાય ..	૧૮૦	કોધની સજ્જાય ..	૨૦૮
પોસહનું પચ્ચક્ખાણુ ...	૧૮૪	માનની સજ્જાય ...	૨૦૮
પોસહ પારવાનું સૂત્ર ...	૧૮૬	માયાની સજ્જાય ...	૨૦૮
સામાયિક લેવાનો વિધિ .	૧૮૭	લોલની સજ્જાય ...	૨૦૯
સામાયિક પારવાનો વિધિ	૧૮૮	સહજ્ઞનંદીની સજ્જાય	૨૧૦
ચૈત્યવંદન કરવાનો વિધિ	૧૮૯	પ્રતિક્રમણ સંબંધી ઉપયોગી	
ગુરુવંદન કરવાનો વિધિ	૧૯૦	વિષયો... ..	૨૧૨
દેવસિપ્રતિક્રમણનો વિધિ	૧૯૦	સૂત્રો અશુદ્ધ બોલવાથી થતા	
ગાઠ પ્રતિક્રમણ વિધિ ..	૧૯૫	અનથોના દષ્ટાંતો...	૨૨૨
પચ્ચક્ખાણુ પારવાનો વિધિ	૧૯૮	પ્રકીર્ણ વિષયો ...	૨૨૬
નમુદ્ધારસહિય -		ચૈત્યવંદના ...	૨૩૬
મુદ્ધિમહિયનું પચ્ચક્ખાણુ	૧૯૯	સ્તવનો ...	૨૩૮
પોરિસિ સાદપોરિસિનું	૧૯૯	સ્તુતિઓ ...	૨૪૦
ચત્તિવિદારનું પચ્ચક્ખાણુ	૧૯૯	સજ્જાયો ...	૨૪૦
તિવિદારનું ૫૦ ..	૧૯૯	આરતીઓ ...	૨૪૭
દુવિદાર ૫૦ .	૨૦૦	મંગળદીપા ...	૨૪૮
શીમધર જિન ચૈત્યવંદનો	૨૦૦	સિદ્ધાયણજીનાં દુદા ...	૨૪૮
શ્રી સિદ્ધાયણજીના ચૈત્ય	૨૦૧	દેવસિ પ્રતિક્રમણના હેતુઓ	૨૫૦
શીમધર જિન સ્તવન ...	૨૦૨	રાષ્ટ્રીય પ્રતિક્રમણના હેતુઓ	૨૬૧

નમો અરિહંતાણુ' ૧૧૧૧

શ્રી અરિહંત (પરમાત્માઓ)ને નમસ્કાર થાઓ. ૧

* ઠેવળજ્ઞાન પામીને બબ્બજીવોને બોધ દેતા અગર બોધ દેવાને વિચરતા તીર્થંકર મહારાજ તે શ્રી અરિહંત. તેમના બાર ગુણ આ પ્રમાણે—

૧ અશોક વૃક્ષ—જ્યાં ભગવંતનું સમવસરણ રચાય ત્યાં ભગવંતના દેહથી બાર ગણું આસોપાલવનું વૃક્ષ દેવતા રચે છે. જેની નીચે બેસી ભગવંત ધર્મોપદેશ આપે છે તે

૨ સુરપુષ્પવૃષ્ટિ—એક ચોજન પ્રમાણ સમવસરણ ભૂમિમાં જળ-રથજમાં ઉત્પન્ન થયેલા સુગંધી ૫ ચવણી સચિત કુલોની વૃષ્ટિ ઢીંચણ પ્રમાણ દેવતા કરે છે તે

૩ દિવ્ય દ્વનિ—ભગવંતની વાણીને માલકોશ રાગ, વીણા, વાસળી, આદિકના સ્વરવડે દેવતા પૂરે તે.

૪ ચામર—રત્નજડિત સુવર્ણની દાડીવાળા ચાર જોડી શ્વેત ચામરો સમવસરણમાં દેવતાઓ ભગવંતને વીઝે છે તે.

૫ આસન—ભગવંતને બેસવ તે રત્નજડિત સુવર્ણમય સિંહાસન દેવતાઓ સમવસરણમાં રચે છે તે.

૬ ભામંડળ—ભગવંતના મગ્તકની પાલળ શસ્ત્રકાતુના સૂર્યના કિરણ જેવું ઉગ્ર તેજવાળું ભામંડળ (તેજનું માંડવું) દેવતા રચે છે તે. તે ભગવંતના તેજને પોતાના તેજમાં સંદરી શે છે, તે ન હોય તો ભગવંતના મુખ સામું જોઈ શકાય નહિ.

૭ દુંદુભિ—ભગવંતના મમવનરણ વખતે દેવતાઓ દેવદુંદુભિ વગેરે વાજિત્રો વગાડે છે. તે જોન સૂચવે છે કે—'હે ભગ્યો' તમે શિવપુત્રના મધવરા ત્રણ આ ભગવંતને ઝંઘો.'

નમો લોએ સુવસાહુણું ॥૫॥

(અઢીઢીપ પ્રમાણ) લોકક્ષેત્ર મધ્યેના સર્વ સાધુએને નમસ્કાર થાઓ. ૫

સમાવેશ થાય છે, આથી સિદ્ધ ભગવાન સ્વભાવમા સદા અવસ્થિત રહે છે. તે જ ત્યા ચારિત્ર છે.

૫ અક્ષયસ્થિતિ—આયુઃકર્મનો ક્ષય થવાથી નાશ નહિ થાય એવી અનંત સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે. સિદ્ધની સ્થિતિની આદિ છે પણ અંત નથી તેથી સાદિ અનંત કહેવાય છે.

૬ અરૂપીપણું—નામકર્મનો ક્ષય થવાથી વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શરહિત થાય છે કેમકે શરીર હોય તો એ ગુણો રહે છે, પણ સિદ્ધને શરીર નથી. તેથી અરૂપીપણુ પ્રાપ્ત થાય છે.

૭ અગુરુલઘુ—ગોત્રકર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણુ પ્રાપ્ત થાય છે તેથી ભારે દુળવો અથવા ઉંચ-નીચપણાનો વ્યવહાર રહેતો નથી.

૮ અનંતવીર્ય—અંતરાય કર્મનો ક્ષય થવાથી અનંત દાન, અનંત લાભ, અનંત ભોગ, અનંત ઉપભોગ અને અનંત વીર્યશક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. સમસ્ત લોકને અત્રોક અને અત્રોકને લોક કરી શકે તેવી શક્તિ સ્વભાવિક સિદ્ધમા રહેતી છે, છતાં તેવું વીર્ય કદી ફેરવના નથી, અને ફેરવગે નહિ કેમકે પુદ્ગલ સાથેની પ્રતિષ્ઠા એ તેમનો ધર્મ નથી એ ગુણથી આત્મિક ગુણોને જોવા છે તેવા ને તેવા ઉપે ધારી રાખે, ફેરફાર થવા દે નહિ.

પાંચ આચારને પાળે અને બીજાને પળાવે એવા અને વળી ધર્મના નાવક છે તે આચાર્ય મહારાજના છત્રીશ ગુણો છે, તે નાંચે પ્રમાણે:—

૧ રક્તનેદ્રિય (ત્વચ-શરીર), ૨ રક્તનેદ્રિય (અંત), ૩ ધાતુ-

એસો પંચનમુકારો ૥૬૥

એ પાંચને કરેલ નમસ્કાર, ૬

દ્રિય (નાક), ૪ નેત્રેન્દ્રિય (આખ) અને ૫ શ્રોત્રેન્દ્રિય (કાન), એ પાંચ ઇન્દ્રિયના ત્રેવીસ વિષયોમાં મનગમતા ઉપર રાગ અને અણુગમતા ઉપર દ્વેષ આચાર્ય મહારાજ કરે નહિં.

અજ્ઞયર્થની નવ પ્રકારની ગુપ્તિ એટલે શીયલની નવ વાડોને જાળવી રાખે છે તેનું નેમ વાડથી રક્ષણ થાય છે તેમ આ નવ વાડોથી શિયળનું રક્ષણ થાય છે.

૧ શ્રી ૫મું નપુંસક જ્યાં ન હોય ત્યાં વમે.

૨ શ્રીની સાથે રાગથી વાતો કરે નહિ

૩ શ્રી બેઠી હોય તે આસને પુરુષ બે ઘડી સુધી બેસે નહિ અને પુરુષ બેઠો હોય તે આસને સ્ત્રી ત્રણ પહોર સુધી બેસે નહિ

૪ રાગ વડે શ્રીના અગોપાગ જુએ નહિ.

૫ શ્રી પુરુષ સૂતા હોય અગર કામબોગની વાત કરતા હોય ત્યાં જીંતના આતરે રહે નહિ

૬ અગાદ બોગવેલા વિષયાદિને સંભારે નહિ

૭ મિત્ર અધાર કરે નહિ.

૮ નીરસ એવો પણ અધિક અધાર કરે નહિ

૯ દુરીની તાબા ટાપડીય કરે નહિ

સસારની પરંપરા જોવાથી જણે તે કયાય. તેના આગ્રહાર છે.

૧ દેવ, ૨ માન, ૩ માયા અને ૪ લોભ એ ચાર કયાય આચાર્ય મહારાજ કરે નહિં.

સંવપાવપણાસણા ૧૧૭૧

સર્વ પાપનો નાશ કરનાર છે. ૭

મહાવ્રત એટલે મોટા વ્રત. પાળવામાં આકરા હોય તે મહાવ્રત પાંચ છે.

૧ પ્રાણાતિપાત વિરમણ—કોઈ જીવનો વધ કરવો નહિ.

૨ મૃધાવાદ વિરમણ—ગમે તેવું કષ્ટ આવી પડે તેમ હોય તો પણ અસત્ય વચન બોલવું નહિ.

૩ અદત્તાદાન વિરમણ—કોઈની ન આપેલી નજીવી ચીજ પણ લેવી નહિ.

૪ મૈથુન વિરમણ—મન-વચન-કાયાએ કરીને અહચર્ય પાળવું-વિપયસુખ ભોગવવા નહિ.

૫ પરિગ્રહ વિરમણ—કોઈ પણ વસ્તુનો સંગ્રહ કરવો નહિ તેમજ ધર્મોપકરણ પુસ્તક આદિ વસ્તુ પોતાની પાસે હોય તેના ઉપર મૂર્છા રાખવી નહિ. એ પાંચ મહાવ્રત સાધુ મુનિગણ પાળે છે.

આચાર્ય મહારાજ જે પાંચ આચારને પાળે છે, તે આ પ્રમાણે—

૧ જ્ઞાનાચાર—જ્ઞાન બંધે લગાવે, લખે લખાવે, જ્ઞાનભંડાર કરાવે, બંધુતારને સદાય આપે.

૨ દર્શનાચાર—શુદ્ધ સમ્યક્ત્વને પોતે પાળે, બીજને પળાવે અને સમ્યક્ત્વથી પડતાં સમજાવી સ્થિર કરે.

૩ ચારિત્રાચાર—પોતે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળે, બીજને પળાવે અને પાળનારને અનુમોદે.

૪ તપ આચાર—૭ યાગ અને ૭ અશ્વત્થ એમ આર પ્રકારનો તપ પોતે કરે, કરાવે અને કરતાને અનુમોદન આપે.

સંગલ્લાણં ચ સૂંવેશ્ચિં

અર્થે નવં સંગલભાં.

પદ્યં હવર્ષ સંગલં ॥૮॥

પ્રથમ સંગલ (૧૯૫૮ રૂપ) છે ૮

પદ (૯) સંપદા (૮) ગુરુ (૭) દાદુ (૬૦) રાજવર્ણ (૬૮).

ઇતિ નવદાર સૂત્ર. ૧

૨. પંચિંદિઅ સૂત્ર

શબ્દાર્થ.

પંચિંદિઅ-પાચ ઇન્દ્રિયોના
વિષયોને
સંવરણો-રોકનાર
તહ-તથા
નવવિહુ-નવ પ્રકારની
અભયેર-અભયયર્ની.
ગુત્તિધરો-વાડને ધારણ કરનારા
ચઉવિહુ-ચાર પ્રકારના
કસાય-કપાયથી
મુક્કો-મુકાએલા
ધય-એ
અદારસગુણેહિં-અદાર ગુણોવડે

સંબ્રુતો-યુક્ત.
પંચમહંવચ-પાંચ મહાવ્રતોએ
બ્રુતો-યુક્ત
પંચવિહાયાર-પાંચ પ્રકારના
આચારને.
પાણણુ-સમત્યો-પાળવામાં સમય
પંચસમિત્યો-પાચ પ્રકારની
સમિતિએ યુક્ત
તિગુત્તો-ત્રણ ગુણિએ સહિત.
છત્તીસગુણો-છત્તીશ ગુણોએ યુક્ત
ગુરુ-ગુરુ.
મજ્જ-મારા

૨ વચનગુણિ-નિરવચ વચન પણ કારણ વિના બોલવા નહિ.

૩ કાયગુણિ-શરીર અણુપકિત્તેણું દક્ષાવણુ નહિ.

પાચ ઇન્દ્રિયના વિષયને સંવરનાર તેથી ૫ ગુણુ, નવ પ્રકારની અભયયર્ની ગુણિને ધારણ કરનાર તેથી નવ, ચાર પ્રકારના કપાય રહિત તેથી ચાર, પાચ મહાનતના પાંચ, પાચ આચારના પાચ, પાચ સમિતિ અને ત્રણ ગુણિ મળી અઠ્ઠ પ્રવચન માતાના આઠ. એમ સર્વ મળીને છત્તીસ ગુણુ આચાર્ય મહારાજના થયા.

મિદ્ધાન મરો તથા જીવનબોને લગુણે તે ઉપાધ્યાય-પાઠક-વાચક. તેમના ગુણુ ૨૫.—

૧ આચારાગ, ૨ સૂત્રાગ, ૩ શાસ્ત્રાગ, ૪ સમવાયાગ, ૫ લગવતી

તહ નવવિહ-ખંભચેર-શુત્તિધરે ॥

તથા નવ પ્રકારની પ્રદ્વાગ્યની શુત્તિના ધરનાર,

ચહિવિહ-ઠસાય-મુક્કો,

ચાર પ્રકારના કપાયથી મુક્ત,

ઈઅ અદ્દારસ-શુણ્ણિં સંજુતો ॥૧॥

એ અઢાર શુણ્ણિએ સહિત. ૧

પંચ-મહાવય-જુતો,

પાંચ મહાવતે યુક્ત,

પંચ-વિહાયાર-પાલણુ-સમતથે ॥

પાંચ પ્રકારના આચાર પાળવાને સમર્થ,

પંચ-સમિથો તિ-શુત્તો,

પાંચ સમિતિએ સમિત (અને) ત્રણ શુત્તિએ શુપ્ત,

છત્તીસશુણ્ણો શુર મજ્ઝ ॥૨॥

(એ) 'છત્તીસ શુણ્ણિએ સહિત (તે) મારા શુર (છે) ૨.
પદ (૮) ગાથા (૨) શુર (૧૦) લઘુ (૭૦) અર્ધવર્ણ (૮૦)

ધતિ પંચિંદિયા સૂત્ર-૨

—*—

૧ છત્તીસ શુણ્ણિનું વર્ણન નવકારની કુટનોટમાથી નેષ લેતું.

૩ ખસાસમણુ વા પ્રતિપાત સૂત્ર

શબ્દાર્થ.

ઈન્દ્રિયામિ-૯° ફરજી' છું.
 ખસાસમણી-૯૦ ક્ષમાશ્રમાય,
 વંદિઉં-૧૬વાને.
 નવવિજનનો સમિત સદિતએવા
 નિરીદિઆએ-પાપ વ્યાપાર
 લાગે છે એ જોવા શરીરવડે.
 રાત્રીએ-મગનમથી.
 વંદામિ-૯° વદના છે ૧૬°.

ઈન્દ્રિયામિ ખસાસમણી ! વંદિઉં
 નવવિજનનો નિરીદિઆએ રાત્રી-
 એણુ વંદામિ ૧૧૩૧

૪. સુગુરને સુખ-શાતા-પૃચ્છા.

શબ્દાર્થ.

ઈચ્છકાર-ધમ્મ કરું છું.

સુહરાર્થ-સુખે રાત્રિ.

સુહ દેવસિ-સુખે દિવસ.

સુખતપ-સુખે તપશ્ચર્યામાં.

શરીર નિરાબાધ-રોગરહિત

શરીર.

સુખસંજમજાત્રા-સુખે સંયમ

યાત્રામાં.

નિર્વહો છો છ-પ્રવર્તો છો છ.

ઈચ્છકાર, સુહરાર્થ,^૧ સુહદેવસિ,^૨

સુખતપ, શરીર નિરાબાધ, સુખસંજમ

જાત્રા નિર્વહો છો છ, સ્વામી શાતા છે

છ? બાત-પાણીનો લાભ દેજો છ ૪.

અર્થ :—(હે ગુરુજી) આપ સુખે રાત્રિ. સુખે દિવસ, સુખે તપશ્ચર્યામાં, શરીર સબધી રોગરહિતપણામાં, સુખે સંયમયાત્રામાં પ્રવર્તો છો છ. એમ ઈચ્છું છું. સ્વામી ! શાતા છે છ ? બાત-પાણીનો લાભ દેજો છ. ૪

૬૬

૧ ખરેખર પડેનાના વખતે કહેવું. ૨ જાણે પડેના વખતે કહેવું.

૫ ઇરિયાવલિયં સુત્ર- સાધાર્થ.

મહામહારિયુ-મહામહારિયુ.
મહારિયુ-મહારિયુ આપો.

જે-જે.
ગે-ગે.

મહાવત્-દે ભગવત્ ।
મહારિયાવલિયં-મહારિયાવલિ-ગમન
કરતા થયેલ અવધાન
પાપમિયા.

જીવા-જીવો.
વિરાલિયા-વિરામ્યા દેવ.
ગોગિંદિયા-ગોગેંદ્રિય જીવો.
ગોગેંદ્રિયા-ગોગેંદ્રિય જીવો.

પરિહારાગિ-દં પ્રતિમ્યુ (પાળે
દહુ) છુઃ
પરિહારા-પ્રતિમ. (નિવર્ત.)

તેંદિયા-તેંદિયા મન્દિયવાળા
અહરિંદિયા-આર મન્દિયવાળા.
પંચિંદિયા-પાચ મન્દિયવાળા.

પરિહારાગિ-દં પ્રતિમ્યુ
મયા (પાળે દાવા) મન્દિય
મહારિયાવલિયાએ-મહારિયાવલિયા
નિરાદાયા જે-જીવની નિરાદાયા

અભિલયા-લાલે માર્યા.
વનિયા-મળવડે દામ્યા.
દેવિયા-ગોમ શાદે દામ્યા.
મન્દિયા-મન્દિયા માર્યા

મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
પાળે મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા

મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા

મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા

મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા
મહારિયાવલિયા-મહારિયાવલિયા

ઈચ્છાકારેણ સ્પંદિસ્યહ લગવન્ ! ઈરિ-
યાવહિયં પડિક્કમામિ^૧, ઈચ્છ^૨ ॥

અર્થ—આપની ઇચ્છાપૂર્વક હે જ્ઞાનવંત ! (પૂજ્ય)
આદેશ આપે તો ચાલવાના માર્ગમાં જે પાપ લાગ્યું તે
પાપથી નિવર્તુ^૧.—પ્રતિક્રમું ! ત્યારે ગુરુ આદેશ આપે કે
પ્રતિક્રમે, પછી શિષ્ય કહે કે આજ્ઞા પ્રમાણુ છે.

ઈચ્છામિ પડિક્કમિતિ ॥૧॥ ઈરિયા-
વહિયાએ વિરાહણુએ. ॥૨॥

અર્થ—હું પાપથી નિવર્તવાને ઇચ્છું છું. ૧. જવા-
આવવાના માર્ગમાં તથા ગાધુ-શ્રાવકના માર્ગમાં જે વિરા-
ધના (પાપયુક્ત ક્રિયા) થઇ હોય ૨ જેમદે—

ગમણુગમણુ ॥૩॥ પાણુક્રમણુ, બીય-
ક્રમણુ, હરિયક્રમણુ, ઓસાઉત્તિંગ-
પણુગ-દગ-સદ્વી-સક્રહાસંતાણુ-સ-
ક્રમણુ. ॥૪॥

અર્થ—ચોટ જ્ઞાનકથી લીને જ્ઞાનકે જતાં-આવતાં. ૩
(જે-ગણ અને આદ્ય દ્રેયવાળા) જીવોને પગે ઢરી શાપવાથી,

૧ ગુરુ પડિક્કમનું જે ૨ ગુરુમકારજનો આદેશ પ્રતિક્રમવાને
માન પ્રમાણુ છે

પ્રાન્ધના છીજને ચાંપવાથી, લીલી વનસ્પતિ ચાંપવાથી,
આદામચાંચી પઠતા દારને, કીડીચોનાં નગરાને, પાંચવર્ણી
નીલકુલમે, સચિત્ત ચાટી શુદ્ધ સચિત્ત ચાણીને, દરેણીઆની
જળને પણે દરી ચાંપવાથી વા મચ્છળવાથી. ૪.

જે મે છવા વિરાહિયા. ૧૫૧

અર્થ—જે છવેની ગેં વિરાધના દરી દોષ અર્થાત
જે છવેને દુઃખી થયો દોષ. ૫.

તે કયા છવે ?

એગિંદિયા, બેઈદિયા, તેઈદિયા,
ચઉરિંદિયા, પંચિંદિયા. ૧૬૧

અર્થ—એક ઉદ્રિયવાળા, બે ઉદ્રિયવાળા, ત્રણ
ઉદ્રિયવાળા, ચાર ઉદ્રિયવાળા, પાંચ ઉદ્રિયવાળા ૬.

તેઓને કેવી રીતે વિરાધ્યા ?

ગાભિદ્યા, વત્તિયા, લેસિયા, સ્તં-
ધાઈયા, સ્તંધદિયા, પરિયાવિયા, દિ-
લાગિયા, ઉદિદિયા, હાણાઓ હાણું
સંહામિયા, જીવિયાઓ વવનેવિયા,
તરત્ત ચિંદ્યાતિ દુષ્ટ. ૧૭૧

અર્થ—આમા આવતાને હણ્યા (લાતે માથો) હોય, ધૂળે કરી ઢાંક્યા હોય, જૂમિ સાથે મસળ્યા, હોય. માંહોમાંહે શરીરે શરીર એકઠા કર્યા હોય, થોડા સ્પર્શથી દુહળ્યા હોય, પરિતાપ ઉપજાવ્યો હોય મૃતપાય ક્રીધા હોય, ત્રાજ પમાડ્યા હોય, એક સ્થાનકથી બીજે સ્થાનકે મૂક્યા હોય, છવિતવ્યથી જુદા કર્યા હોય; તે સંબંધી જે પાપ લાગ્યું હોય, તે મારું પાપ નિબ્ધળ થાઓ ! (તે પાપનું કિન્છા મિ દુષ્ટકં દઉં છું.)

૫૬ (૨૬) સંપદા (૭) શુરુ (૧૪) લઘુ (૧૩૬) સર્વવર્તુ (૧૫૦).

૬. તસ્મ ઉત્તરી સૂત્ર

શબ્દાર્થ.

તસ્મ-તેની.	વિસદ્વીકરણેણું-શલ્ય રહિતપણે.
ઉત્તરીકરણેણું-ફરીને શુદ્ધિને અર્થે.	પાવાણું કમ્ભાણું-પાપ કર્મોને.
પાયન્નિષ્ઠતકરણેણું-પ્રાયશ્ચિત્ત કરવા વડે.	નિગ્ધાયણુદ્ઘાત્તે-નાશ કરવાને અર્થે.
વિસોદ્વીકરણેણું-વિશેષ શુદ્ધિએ કરી.	ઠામિ-કરું છું.
	કાઉસ્સગ્ગાં-કાઉસ્સગ્ગા.

તસ્મ 'ઉત્તરીકરણેણું', પાયન્નિષ્ઠતકરણેણું, વિસોદ્વીકરણેણું, વિસદ્વીકર-

૧ પાપથી લેવાયેલ માત્રા કરિયાવદિથી શુદ્ધ થાય છે જા નેટનો અશુદ્ધિવેગ રૂબો હોય તેને વિશેષ શુદ્ધ કરવાને.

હું, પાવાણું દમ્યાણું નિગધાયણું-
 ટૂંકો, ઠામિ ઠાઉરસગંગાં. ૥૮૥

જાણે—તેને વિશેષ મુદ્દા કરવાને, તેની શુરુ થાએ આટો-
 માં હવાનો ઠરી, આત્માના નંતરશેલને ઠાળવાનો ઠરી,
 આત્માને ઠાળી કરિત કરવાને જાને તેથી સર્વ પાપદમોનું
 (જાણે કરવાને શાટે હું) આત્માપાસનો ત્યાગ કરવાદેખ દાહ-
 કરવા કરું જા. ૯.

ખા (૧) રંધણ (૨) ગરુ (૩) લણ (૪) સર્વવળું (૫)

૭. નાજતપ બિચ્ચિચ્ચોણું સૂત્ર.

ભાવ-ત્યાં સુધી.
 અરિહંતાણું-અરિહંત.
 ભગવંતાણું-ભગવંતોને.
 નમસ્કારેણું-નમસ્કાર કરીને.
 ન પારિમિ-ન પારું.
 તાવ-ત્યાં સુધી.

કાય-કાયાને.
 કાણેણું-એક સ્થાન વડે.
 મોણેણું-મૌનપણે.
 ઝાણેણું-ધ્યાન વડે.
 અધ્યાણું-પોતાની કાયાને.
 વોસિરામિ-વોસિરાવું છું.

*અન્નતથ ઊસસિએણું, નીસસિ-
 એણું, ખાસિએણું, છીએણું, જંભાઈ-
 એણું, ઉદુએણું, વાયનિસગ્ગેણું, ભમ-
 લીએ, પિત્તમુચ્છાએ. ॥૧૫॥

અર્થ-જે આગારોનું વહ્નું કરું છું, તે સિવાયના બીજે
 સ્થાનકે (કાયવ્યાપારનો ત્યાગ કરું છું.) તે બાર આગારોના
 નામ —

× આ સૂત્રવડે કરવાનો કાઉસગ્ગ ૧૬ દોષ વહ્નું કરવાનો
 છે તે દોષ આ પ્રમાણે—

૧. ઘોડાની પેડે પગ ઉચો રાખે, વાકો પગ રાખે તે ઘોટકદોષ.
૨. જેમ વાયગથી વેનડી દાણે તેમ શરીરને ધુણાવે તે લતાદોષ.
૩. ચામના પ્રમુખને ઝોડી ગણુ દઈ રહે તે સ્તંભાદિદોષ.
૪. ઉપર મેડી અથવા માળ દોષ તેને મસ્તક ટેકાવી રહે તે
 માલદોષ.

પ ગાડાની ટેલી પેડે અંચુડા તથા પાની મેળવીને પગ રાખે તે
 ઉદિદોષ.

ઉંચો શ્વાસ લેવા વટે. નીચો શ્વાસ મૂકવા વટે, ઉધરજ આવવાથી, હા ઠ આવવાથી, બગાસું આવવાથી, ઝોટકાર આવવાથી, વા સંચરવાથી, સ્વદરી આવવાથી, પિત્તના પ્રદોષથી. ૧.

સુદુમેહિં અંગસંચાલેહિં, સુદુમેહિં
ખેલસંચાલેહિ, સુદુમેહિં દિટ્ઠિસં-
ચાલેહિં. ૧૨૧

એવમાઈએહિં આગારેહિં અભગો અ-
વિરાહિઓ હુજજ એ કાઉદસગો ॥૩॥

અર્થ—પૂર્વોક્ત આગારો વિગેરે બીજા (પદ્ય ચાર) +
આગારોથી મારો કાયોત્સર્ગ અખંડિત, અવિરાપિત હોજો ! ૩

(૬યાં સુધી)

જીવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુ-
કારેણું ન પારેસિ. ॥૪॥

૧૪. કાગડાની પેરે ડાળા ફેરવે તે વાયસદોષ.

૧૫. પહેરેજા વસ્ત્ર જૂ અથવા પરસેવાએ કરી મલિન થવાના લયથી
કાઠાની પેરે ગોપવી રાખે તે કષિત્થદોષ.

૧૬. યક્ષાવેશિતની પેરે માથુ ધુણાવે તે શિરઃકંપદોષ.

૧૭. મુંગાની પેરે હુ હુ કરે તે મૂકદોષ.

૧૮. આઘાવો ગણુના મદિરાની પેરે ગડમડાટ કરે તે મદિરાદોષ.

૧૯. વાનરની પેરે આસપાસ જોયા કરે, જોઈપુટ ચઢાવે તે પ્રેદ્યદોષ.

+ (૧) અગ્નિના ઉપદ્રવથી બીજો સ્થાનકે જવું પડે તથા વિજ-
ળીના પ્રકાશથી વસ્ત્રાદિ ઓઢના પડ (૨) નિવાડી કે દર વગેરે આડા
ઉતરતા હોય તથા પચેન્દ્રિય છાનુ ડેન્ન-મેન્ન થતું હોય તેથી
બીજો સ્થાનકે જવું પડે (૩) અકસ્માત ચોરની ધાડ આવી પડે તેથી
અથવા રાગ્નદિના બપર્યા બીજો સ્થાનકે જવું પડે. (૪) મિંદ વગેરે
ઉપદ્રવ કરના હોય. અથવા તો સામૈદિક દસ કરતા હોય. અથવા
ભીંલ પડે તેથી હોય તો બીજો સ્થાનકે જવું પડે

અર્થ—જ્યાં શુદ્ધી સંવિદ્યંત ભગવાનને નમસ્કાર કરવા
 વટે ના પાસે, ૪

તાવ ઠાય ઠાણેણુ, યોણેણુ,
 ઝાણેણુ, અખ્યાણુ વોગિરાસિ ॥૫॥

અર્થ—ત્યા શુદ્ધી પોતાની ઠાણે, સ્થાનવટે, મીન સંદેશ
 વટે (ગાને) સ્થાન વટે (પાપરિયાગી) વોગિરાસિ મ્.

પા (૨૮) સંખ્યા (૫) શુરુ (૧૨) ૮૫ (૧૨૭) કથંવાળું (૧૪૦)

૮. લોગરસ (નાસરતવ) સૂત્ર.

સાગતાર્થ.

વિમલમણુતં-વિમલનાથ તથા
અન તનાથને.

જિણુ-જિનને
ધમ્મ-ધર્મનાથને.
સંતિ-શાંતિનાથને.
કુંથુ-કુંથુનાથને
અર-અરનાથને.
મલ્લિ-મલ્લિનાથને.
મુલ્લિસુવ્વય-મુનિસુવતસ્વામીને.

નમિજિણુ-નમિજિનને.
વંદામિ-હું વદના કરું છું.

રિટ્ટનેમિ-અરિટ્ટનેમિને.
પાસ-પાશ્વનાથને,
વદ્ધમાણુ-વદ્ધમાનસ્વામીને.

એવ-એવી રીતે.
મએ-મે.
અલિયુઆ-સ્તવ્યા.

વિહુય-ટાળ્યા છે.
રયમલા-કર્મરૂપ રજ અને મેલને
જેમણે

પહીણુ-વિગેય ક્ષય કર્યા છે.
જરમરણા-જરા અને મરણુ જેમણે
જિણુવરા-સામાન્ય કેવળીઓમા
જેમણે.

નિત્યયરા-નીચા કરે.

મે-મને.
પસીયંતુ-પ્રસન્ન થાઓ.

કિત્તિય-સ્તવ્યા
વંદિય-વાદા.
મહિયા-પૂજ્યા.

જે એ-જે.
લોગસ્સ-લોકમા.
ઉત્તમા-ઉત્તમ.

સિદ્ધા-સિદ્ધ થયા છે.
આરોગ્ગ-આરોગ્ય.

ખોહિલાભ-સમ્યગ્દર્શનનો લાભ.
સમાહિવર-પ્રધાન સમાધિ.
ઉત્તમ-ઉત્તમ.

દિંતુ-આપો.
ચંદેસુ-ચંદ્રના સમૂહથી.
નિમ્મલ્લયરા-અતિ નિમળ.
આમ્મએસુ-સૂર્યના સમૂહથી.
અહિય-અધિક

પયાસયરા-પ્રકાશ કરનારા.
સાગરવરગલીરા-સ્વયંબૂરમણુ-
સમુદ્રની પેઢે ગભીર એવા-

સિદ્ધા-સિદ્ધ ભગવાનો.
સિદ્ધિ-સિદ્ધિને.
મમ-મને.
દિસંતુ-આપો.

લોગરૂઝ ઉજ્જોઅગરે, ધમ્મસતિત્થ-
યરે જિણે ॥ અરિહંતે કિત્તઈરૂઝં,
અઉવિસંપિ ઠેવલી. ॥૧૧॥

અર્થ—લોગરૂઝ (દેવળજ્ઞાન વરે) ઈશ્વારના દરનારા, ધર્મ
તીર્થના દરનારા, (સાગરેય) જિતનાના દર્મશાસ્ત્રના નાશ
દરનારા (શાને) દેવલગાની જોવા આવીએક તીર્થદરના અને
બીજાએકાનુ પણ કીર્તન દરીયા. ૧

ઉસુભ-સજિગ્ગં અ વંહે. સુભવસભિ-
ણુંદણું અ સુસઈ અ ॥ પઉસપ્પહં સુ-
પાસં. જિણું અ અંદપ્પહં વંહે ॥૨૧॥

સુવિહં ચ પુષ્કદંતં, સીઅલ-સિજ્જંસ
વાસુપુજ્જં ચ ॥ વિમલમણુંતં ચ જિણું
ધૂમ્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥૩॥

શ્રી અજિતનાથ અયોધ્યાનગરીમા જન્મ્યા, તેમના પિતા જિતશત્રુરાજ અને તેમની માતાનું નામ વિજયારાણી હતું તે રાજા રાણી પ્રથમ પાસાળાજી રમતા ત્યારે રાણી હારી જતી અને રાજાની જીત થતી હતી અને ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાણી જીતે અને રાજા હારે, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણીને અજિતનાથ નામ દીધું. તેમનું સાડાચારસો ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર, બહોતેર લાખ પૂર્વનું આયુ, સુવર્ણ વર્ણ અને લાજન હાથીનું હતું.

શ્રી સભવનાથનો આવગ્તિ નગરીમા જન્મ હતો તેમના પિતા જિતારિરાજ અને સેના રાણી માતા હતા દેશમા દુકાળ હતો, છતાં ભગવંત ગર્ભે આવ્યાથી અણુચિંતવ્યો પૃથ્વીમા ધાન્યનો સભવ થયો, તેથી સભવનાથ નામ દીધું. તેમનું ચારશે ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને સાડા લાખ પૂર્વનું આયુ હતું તેઓ સુવર્ણ વર્ણવાળા તથા લાજન ઘોડાનું હતું.

શ્રી અભિનંદન સ્વામીનો અયોધ્યા નગરીમા જન્મ હતો. અને તેમના પિતા સવર રાજા અને સિદ્ધાર્થી રાણી માતા હતા. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી હંદ્રાદાગજ આવીને ભગવંતની માતાને ગળીસાર મતી જતા હતા તે માટે રાજાપ્રમુખે જાણ્યું તે એ ગર્ભનો જ મહિમા છે; માટે અભિનંદન નામ દીધું. સાડા ત્રણશે ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર તથા પચાસ લાખ પૂર્વનું આયુ હતું. લાજન ઘોડાનું અને સુવર્ણ વર્ણવાળા હતા.

કુંથું અરં ચ મહિલં, વંદે મુણિસુન્વયં
 નમિજિણું ચ ॥ વંદામિ રિટુંનેમિં,
 પાસં તહ વદ્ધમાણું ચ ॥૪॥

પિતા શ્રીધરરાજ અને સુસીમારાણી માતા હતા ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને કમળની શય્યામા સુવાનો દોહડો ઉપજ્યો. (જે દેવતાએ પૂર્ણ કર્યો) તેથી અને ભગવંતનું શરીર પદ્મ (કમલ) સરખું રક્તવર્ણું હતું તેથી પદ્મપ્રભ નામ દીધું. તેમનું અઢીશે ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર અને ત્રીસ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. લાછન પદ્મનું હતું તથા વર્ણે રક્ત હતા.

શ્રી સુપાર્શ્વનાથનો વાણારસી નગરીમાં જન્મ હતા તેમના પિતા સુપ્રતિષ્ઠ રાજ અને પૃથ્વીરાણી માતા હતા. માતાના બંને પાસા રોગે કરી વ્યાપ્ત હતા, ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી અને પાસા સુવર્ણવર્ણી અને ઘણા સુકોમળ થયાં માટે સુપાર્શ્વ નામ દીધું. (એક પ્રતમાં ભગવંતના પિતાના એ પાસા કોઢ રોગવાળા હતા તેને ભગવંતની માતાએ હાથ ફેરવ્યાથી સુકુમાળ નિરોગી થયાં એવો પાઠ લખ્યો છે) તેમનું બસો ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર, વીસ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું સુવર્ણવર્ણુ અને લાછન સાથીવાનું હતું.

શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામી ચંદ્રકુરી નગરીમા જન્મ્યા હતા. તેમના પિતા મહામેન રાજ અને લક્ષ્મણા રાણી માતા હતા. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને ચંદ્રમાનું પાન કરવાનો દોહડો ઉપજ્યો (જે પ્રધાને ભુદ્ધિએ કરી પૂર્ણ કરાવ્યો) એ ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી ચંદ્રપ્રભ નામ દીધું. તેમનું એકમે પચાસ ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર અને દસ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. વર્ણુ શ્વેત અને લાછન ચંદ્રનું હતું.

શ્રી મુવિધિનાથ (એનું ખીમ્બું નામ પુષ્પદંત છે.) તેમનો શાકંદી નગરીમા જન્મ હતો. તેમના પિતા સુગ્રીવરાજ અને શ્યામા

એવં મમ્મ અભિયુઆ, વિદુચરય-
સલા પહીણુજરસરણા ॥ ચઉવીસપિ
જિણુવરા, તિત્થયરા સે પસીયંતુ ॥ ૫ ॥

શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીનો ચંપાપુરીમાં જન્મ થયો હતો. તેમના પિતા વસુપૂજ્ય રાજા અને જ્યારાણી માતા હતાં. ભગવંત ગમેં આવ્યા પછી ઇંદ્રમહારાજ વારંવાર આવી વસુ એટલે રત્નની વૃદ્ધિ કરીને માતા-પિતાની પૂજા કરતા તેથી વાસુપૂજ્ય નામ દીધું. તેમનું સિત્તેર ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર, અને બહેંતેર લાખ વર્ષંતુ આયુષ્ય હતું. રક્તવણું અને લાંછન પાડાનું હતું.

શ્રી વિમળનાથનો કંપિલપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા કૃતવર્મ રાજા અને સ્યામારાણી માતા હતાં. ભગવંત ગમેં આવ્યા પછી તેમના નગરમાં કોઇ સ્ત્રીલતાર દેહરે આવી ઊતરી. ત્યાં કોઇ વ્યંતરી દેવી રહેતી હતી, તેણે તે પુરુષનું ૩૫ દીકું. તેથી તેણીને કામક્રીડા મ્વાની અભિજ્ઞાપા ચર્ચ. પછી તેની સ્ત્રીના જોડું પોતાનું ૩૫ વિકર્ષી વ્યંતરી તે પુરુષની પામે સ્ત્રી. અમાતે અને સ્ત્રી સમાન દેખી પરષે કત્તુ “જે આમા મ્હારી સ્ત્રી કોણુ છે?” ત્યારે પડેથી જોલી કે એ મ્હારો લતાર છે. અને ખીજી જોલી કે એ મ્હારો લતાર છે એમ વટના વટતા મર્વ ગજન પામે આવ્યા. ગજન ત્યાં કેાન મોડ નીને મન દેખી કોઇ રીતે નિવેડો કરી રાક્યા નહિ, પણ રાનીએ પૂતને દૂર બિલો રાખ્યો અને બંને સ્ત્રીઓને પૂછે “તે પોતાના સત્યતા પ્રત્યક્ષી નીને કોણુ કરે તેને એ લતાર જાગવો” તે માગણી વતારી દેખાડિતા ને તે પોતાનો દાવ લાગો કરી લતારને રાખે, તેણે જ નહિ તેણે દાવ પકડી લઇને કત્તુ કે “તું”

અર્થ—૨. પ્રકારે એ (નામપૂર્વક) હતલ્યા. તે દેવોએ
 તીર્થ"દેશ તથા જીવત ખલુ તીર્થ"દેશ. જેઝોએ (કર્મરૂપ) જલ
 તથા મેલને ટાળ્યા છે (તથા જેમ્લો) જલ અને મલમ્લ નિતિ.
 મથે દેવીને દમ દયો છે (તથા જે) સામાન્ય દેવળીએથી
 ઓછ છે જેવા તે તીર્થ"દેશ માત્ર ઉપર પ્રશન્ન થાઓ । ૫

તો અર્થની જે. માટે તારે ધ્યાનને લગી એ જોવી નીતે સુધારો
 ધ્યાન, વિચાર નિવાળી મારી દોવાળી તે ગર્ભનો જ પ્રભાવ જાણી
 વિચારનાથ નામ દીધું. તેમનું સાદ ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને સાદ
 લાખ વર્ણન આપાય આપણું. અર્થનું વર્ણન અને માર (૬૮) નું
 લખન જાણવું.

હિતિય-વંદિય-મહિયા, જે એ લોગ-
રસ ઉત્તમા સિદ્ધાા આરુગ-બોહિ-
લાભ, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ ॥૬॥

ઉપદ્રવ ધણો હતો તે ભગવંત ગમે આબ્યા પછી માતાએ અમૃત
જાટયું તેથી મરકીની શાંતિ થઈ, એવા ગર્ભના પ્રભાવથી શાંતિનાથ
નામ દીધું. તેમનું ચાલીશ ધનુષ્ય પ્રમાણ શરીર અને એક લાખ
વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન મૃગનું જાણવું.

શ્રી કુંથુનાથનો હસ્તિનાપુર નગરમાં જન્મ હતો. અને
તેમના પિતા સુરરાજ અને શીરાણી માતા હતાં. ભગવંત ગમે
આબ્યા પછી માતાજીએ સ્વપ્નમાં રત્નતો ચૂલ પૃથ્વીને વિષે દીઠો તથા
શત્રુ હતા તે કુંથુઆની જેવા ન્હાના થયા અથવા કુંથુઆ પ્રમુખ
ન્હાના-મહોટા જીવોની જયણા દેશમાં પ્રવર્તી. તેથી કુંથુનાથ નામ
દીધું. તેમનું પાત્રીશ ધનુષ્યનું શરીર અને પંચાણું હજાર વર્ષનું
આયુષ્ય જાણવું સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન જાગ (બોકડા)નું જાણવું.

શ્રી અરનાથનો ગજપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા
સુદર્શન રાજા અને દેવીરાણી માતા હતાં. ભગવંત ગમે આબ્યા પછી
રાણીએ સ્વપ્નમાં રત્નમય આરો તથા ચૂલ દીધા. એવો ગર્ભનો મહિમા
જાણી અરનાથ નામ દીધું. તેમનું ત્રીશ ધનુષ્ય શરીરનું માન અને
ચોરાણી હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન
નંદાવનનું જાણવું.

શ્રી મહિનાથ મિથિલાનગરીમાં જન્મ્યા હતા તેમના પિતા
કુંભગજા અને પ્રભાવતીજાણી માતા હતા. ભગવંત ગમે આબ્યા
પછી માતાને એક ગનોએ જાએ ઝગુના ફૂલની રચ્યાએ સુવાનો
દેવનો હાન્યો, તે દેવતાએ પૂરો, એવો પ્રભાવ જાણી શ્રી મહિનાથ
નામ મીડુ, તેમનું પત્રીશ ધનુષ્ય શરીરનું માન અને પચાસ
હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું, નીલ વર્ણ તથા લાંછન કુંભનું જાણવું,

ચ'હેસુ નિમ્મલયરા, આઈચેસુ
અહિયં પયાસયરા ॥ સાગરવરગંહીરા,
સિદ્ધા સિદ્ધિં અમ દિસંતુ ॥૭॥

રેલ દીડી તથા આઠાશમાં ચક્ર ઉછળતું દીકું, એવો પ્રભાવ જાણી
અરિષ્ટનેમિ નામ દીધું. ખીજું નામ શ્રી નેમિનાથ. તેમનું દશ ધતુષ્ઠ
શરીરમાન અને એક હજાર વર્ષનું આયુષ્ય, સ્થામ વણું અને લાંછન
સંખનું હતું.

શ્રી પાર્શ્વનાથસ્વામિનો વાણાસી નગરીમાં જન્મ હતો.
તેમના પિતા અશ્વસેન રાજા અને વામા રાણી માતા હતા. વળી
ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાએ અંધારી રાત્રે પોતાની પાસે
સર્પ જતો દીડો. તે સર્પના જવાના માર્ગની વચ્ચે રાજાનો હાથ
દેખી રાણીએ ઉંચો કીધો. તેથી રાજા ઉંચો ને બોલ્યો કે શા માટે
હાથ ઉંચો કીધો? રાણીએ સર્પ દીડાનું કહ્યું, રાજા કહે તમે જુડું
બોલો છો. પછી દીપક મંગાવી જોયું તો સર્પ દીડો. તે વારે વિસ્મય
પામી રાજાએ વિચાર્યું જે ગેં ન દીડો ને રાણીએ દીડો એ ગલંતો
પ્રભાવ છે, એમ જાણી શ્રી પાર્શ્વનાથ નામ દીધું, તેમનું નવ હરત-
પ્રમાણ શરીર અને એકમો વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. નીલ વણું તથા
લાંછન સર્પનું જાણવું.

શ્રી વર્ધમાનસ્વામિનો ક્ષત્રિપટ્ટ નગરમાં જન્મ હતો,
તેમના પિતા સિદ્ધારથ રાજા અને ત્રિલતા રાણી માતા હતા, ભગ-
વંત ગર્ભમાં આવ્યા પછી માતા-પિતા સમગ્ર ક્ષત્રિયે ગદિ પામ્યા.
ધન-ધન્યાન્નિકતા બંધાર તથા દેશ-નગરની ગદિ ચક્ર, સર્વ ગત
અનમ વર્તમાન તથા, એવો પ્રભાવ પ્રમાણે જન્મના નામ
દીકું, પછી મહાવર્ય ના મેન-વર્તે ચાંડુડે ચાંડો તથા આમલકી

અર્થ—અંદરશુદ્ધિથી વિશેષ નિર્મળ, સૂર્યશશુદ્ધિથી
વિશેષ પ્રમાણ મરનાર (જાને) સ્વયંભૂતમાણ્ય સ્વરૂપ બેદા
શબીર જેવા શિદ્ધ (પરમાત્મા) અને મોક્ષ આપે । ૭

પદ (૨૮) સંપદા (૨૮) શરૂ (૨૭) લક્ષ્મી (૨૭૮) સર્વ-
વર્ણ (૨૫૬)

હતિ નામરતવ સુર-૮.

નિયમ-નિયમને
 પળળુવાસામિ-પર્યાપ્ત-સેવું છું.
 દુવિહ-એ પ્રકારે.
 તિવિહેણુ-તણુ પ્રકારે.
 મણેણુ-મને કરી.
 વાયાએ-વચને કરી
 કાએણુ-કાયાએ કરી.
 ન કરેમિ-ન કરું
 ન કારવેમિ-ન કરાવું.

તરસ-(પૂર્વે કરેલ અપરાધ) થકી.
 પડિફ્ફમામિ-પાછો હકું છું.
 નિંદામિ-આત્મસાક્ષીએ નિંદું છું.
 ગરિહામિ-ગુરુસાક્ષીએ વિશેષે
 કરી નિંદું છું.
 અરપાણુ-મારા આત્માને
 વોસિરામિ-હું પાપથી વોસિ-
 રાવું છું.

કરેમિ ભંતે! સામાઈયં, સાવજ્જં
 જોગં પરચક્ખામિ, જાવ નિયમં પળળુ-
 વાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણુ.

અર્થ-હો ભગવંત! હું (શગદ્વેષના અભાવરૂપ) (જ્ઞાનાદિ
 ગુણના લાભરૂપ) સામાયિક^૧ કરું છું (અર્થાત્) પાપચુક્ત

૧ સમ એટલે સરખું છે મોક્ષ સાધન પ્રત્યે સાર્થક જેવું
 એવા જ્ઞાન દર્શન તેનો આપ એટલે લાભ છે જેમાં તે, અથવા
 સમ એટલે મધ્યસ્થતાવ તેનો લાભ જેમા થાય છે તે, અથવા સમ
 જેટલે સમાનતાવ-સર્વે જીવને મિત્ર તરીકે લેખવાગપ લાભ જેમાં
 થાય છે તે સામાયિક. તેના બાગા ૪૬ છે, તે આ પ્રમાણે:—

૧ મને કરવું.	૬ વચને અનુમોદવું.
૨ મને કરાવવું.	૭ કાયાએ કરવું.
૩ મને અનુમોદવું.	૮ કાયાએ કરાવવું.
૪ વચને કરવું.	૯ કાયાએ અનુમોદવું.
૫ વચને કરાવવું.	૧૦ મન વચને કરવું.

મણેણું, વાયાએ, કાએણું, ન કરેમિ
 ન કારવેમિ, તરસ જાતે! પડિઠ્ઠામિ,
 નિંદામિ, ગરિહામિ, અપાણું
 વોસિરામિ.

અર્થ—મન, વચન અને કાયાએ (એ ત્રણ યોગ) વડે
 ન કરું (તથા) ન કરાવું, હે ભગવંત! તે સંબંધી (પૂર્વે
 કરેલા) અપરાધને હું પ્રતિક્ષુ છું (આત્મસાક્ષીએ) નિંદા
 છું. (શુભસાક્ષીએ) વિશેષ નિંદા છું (અને) આત્માને (પાપથી,
 વોસિરાવું છું.
 શુક્ર (૭) લઘુ (૬૬) સર્વવર્ણ (૭૧)

૧૦ સામાયિક પારવાનું સૂત્ર.

સંખ્યા.

સામાયિક-સામાયિકના પ્રત્યયો સામાયિક-સામાયિક.
 છુત્તો-મહિત ઉ-વગી.
 જાવ-જ્યા સંધી કએ-કયે છતે
 મણુ-મનમા સમણા ધવ-સાધુની પેડે.
 હેમ-દેવ સાવઓ-શ્રાવક.
 નિયમસંછુત્તો-નિયમથી યુક્ત હવમ-દેવ છે.
 કિન્નર-કેદાય છે. જગદા-જે માટે.
 અમુલ-અમુલ અએણું-એ
 કમ-કમ. કારણેણું-કારણથી.
 સામાયિક-સામાયિક બાહ્ય-ગદ વાર.
 જાત્યા વારા-જેટલી વાર હંમ-કરવું.

‘શ્રાતાઈય-વચ્ચુત્તો. જદવ સણે હોઈ
 નિયમવ્યંજુત્તો ॥ દિત્તઈ ગમ્મુદં કમ્મં
 શ્રાતાઈય જત્તિગા વારા ॥૧॥

અર્થ— તથાપિત્ર વ્રતથી ગમ્મ. તથા રૂપી નન તે નિય-
 મથી રહેલા રેવય ત્તા રૂપી, તેટલીવાર આશાગિદ્દ મદે
 તેટલી વાર - ગણ મનનો નાશ મદે છે.

શ્રેણું બહુસો સામાઈઅં કુજ્જા ॥૨॥

અર્થ—જે માટે, સામાયિક કરતી વખતે શ્રાવક, સાધુ-
સમાન હોય, તે કારણથી (તત્ત્વના જણનાર) બહુવા
સામાયિક કરે. ૨.

સામાયિક વિધિએ લીધું, વિધિએ
પાર્યું, વિધિ કરતાં જે કોઈ અવિધિ
હુએ હોય, તે સવિ હુ મન વચન
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુષ્કડં.

દશ મનના, દશ વચનના, બાર કાયાના, એ બત્રીસ,
દોષમાં જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોય; તે સવિ હુ મન, વચન,
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુષ્કડં.

ગાથા (૨) શુરુ (૭) લઘુ (૬૭) સર્વ વર્ણ (૭૪)

૧૧ જગચિંતામણિ ચૈત્યવંદન શબ્દાર્થ.

જગચિંતામણિ-અન્ય જીવોને	જગરૂખણ-જીવ નિકાવના
ચિંતામણિ રત્ન સમાન.	ગ્ધક.
જગનાદ-અન્ય જીવોના નાથ	જગમંદિર-સમાન બોધવાળાના
જગગુરુ-મર્વ વોકના દિનનો	તથા સગળ જંતુના બધુ.
ઉપદેશ કરનાર.	જગસત્યવાદ-મોક્ષાભિલાષીના
	સાધવાદ.

દુરિય-પાપના.

ખંડણ-ખ ડન કરનાર

અવર-ખીળ

વિદેહિ-પાય મહાવિદેહ ક્ષેત્રને

વિધે

તિથયરા-તીર્થ કરો.

ચિહ્ન-ચાર.

દિસિ-દિશાઓમા

વિદિસિ-વિદિશાઓમાં-ખૂણામા.

નિકેવિ-જે કાષ્ઠપથ.

તીવ્ય-અતીત(મૃત)કાળ સંબંધી.

અભ્યાગય-ચનાગત-મનિબ્યકાગ

સંબંધી.

સંપદ્ય-વર્તમાનકાળ સંબંધી.

વંદું-હું વંદના કરું છું.

જિણુ-જિતેશ્વરોને

સંવેવિ-સવે પથ.

સત્તાણુવર્ધ-સત્તાણુ.

સાહસ્યા-દમર.

લક્ષ્યા-જ્ઞાપ.

છરપન-છરપન.

અદૂ-આદ

કોડિઓ-કોડ.

ખતિસસય-મત્રોસ મો.

ખાસિઆઈ-ખપાસી

તિઅસોઅ-તણુ લોકને વિધે

ચેઇઅ-ચેત્યોને.

વ દે-હું વંદના કરું છું.

પનરસ-પંદર

કોડિસયાઇ-સો કોડ.

ખાયાલ-ખેતાળીશ.

લક્ષ્ય-જ્ઞાપ.

અડવના-અદ્દાવન.

છતીસ-છત્રીશ.

સહસ-દમર

અસિઈ-અશી.

સાસય-સાશ્વતા

ખિંખાઈ-ખિજોને

પાણુમામિ-હું પ્રણામ કરું છું.

‘ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ લગવન્ !

ઐત્યવંદન કરું ? ઈચ્છં.

અર્થ-સુગમ છે.

૧ ગોનમસ્વામી આટાપદ્ધત્તની પાત્રા મટે ગયા ત્યારે ત્યા તેમણે આ ઐત્યવંદન બનાવ્યું છે.

વરાણુ વિહરંત લખ્ખસઠ ॥ નવકોડિહિં
 કેવલીણુ,કોડિસહસ્સ નવ સાહુ ગમ્મઠ,
 સંપઠ જિણુવર વીસ મુણિ, ખિહું
 કોડિહિં વરનાણુ ॥સમણુહ કોડિ સહ-
 સદ્ધુઅ,થુણિજ્જઠનિચ્ચવિહાણુ ॥૨॥

અર્થ—અસિ, મપી અને કૃષિકમં જ્યાં વતે છે એવા
 કમંભૂમિના ક્ષેત્રોને વિષે; પ્રથમ અઘયણુવાળા ઉત્કૃષ્ટપણે
 ૧એકસોસિત્તેર તીર્થં કરો વિચરતા પામીએ. કેવલજ્ઞાની નવકોડ
 (અને) નવ હજાર કોડ સાધુઓ (હોય એમ સિદ્ધાંતથી)
 જાણીએ. વર્તમાનમાં (શ્રીસીમંધરસ્વામી પ્રમુખ) ૨વીશ-
 તીર્થં કર (અને) પ્રધાન કેવળજ્ઞાનના ધ્વનારા બે કે ૩ મુનિ
 (તથા) બે હજાર કોડ સાધુઓ (હોય) તેઓની નિરંતર
 પ્રભાતે સ્તવના કરીએ.

૧. ૫ ભરત, ૫ ઐરવત અને ૫ મહાવિદેહની પૂર્વ પશ્ચિમની
 મળી ૧૬૦ વિજય એમ ૧૭૦ ટેકાણે એકેક તીર્થં કર ઉત્કૃષ્ટ કાળે
 હોય. આ અવસર્પિણીમાં શ્રી અજિતનાથ સ્વામીના વારે તે
 પ્રમાણે હતા.

૨ જઘનપકાળે વીશ તીર્થં કરો હોય તે ત્રેક મહાવિદેહની
 ૮-૬-૨૮-૨૫ મી વિજયમા એકેક હોય એટલે જાંબુદ્રીપમા ચાર
 ધાનકીર્ણંડમા (બે મહાવિદેહ માટે) ૮ અને પુન્નગવગદમા ૮
 મળી ૨૦ હોય. દાવ તે પ્રમાણે છે વિજયના આંક દરેક વખતે
 આ પ્રમાણે જ હોય એ નક્કી નથી.

જયતિ સામિય જયતિ સામિય, રિચ્છા
 સત્તુંજિ ॥ ઉજિજંતિ પદ્મ નેમિજિજ
 જયતિ વીર સ્વચ્છત્રીમંડળ ॥ ભરુચ્છ-
 ર્છાદિ મુગિસ્તુવચ, મુદ્ધરિ પાસ દુદ્ધ-
 દુરિચ્છ-ખંડળ ॥ અવરવિદેદિં તિત્થ-
 ચરા, ચિહ્નં દિસિ વિદિસિ જિંદગિ ॥
 તીન્માણુગચ-સંપદ્ધન, વંદું જિજ
 સ્વચ્છવિ ॥૩॥

સત્તાણુવર્ધ-સહસ્સા, લક્ષ્મી છપ્પત્ર
અટ્ટ કોડીઓ ॥ બત્તીસસય બાસિ-
આઈ, તિઅલોએ ચેઈએ વંદે ॥૪॥

અર્થ—આઠ કોડ, છપ્પત્ર લાખ, સત્તાણુ હજાર, બત્તીસ
સો અને (૮૫૭૦૦૨૮૨) બાસી, ત્રણલોકને વિષે જિનપ્રાસાદ
છે તેને હું વાંદું છું. ૪

પનરસ કોડિસયાઈ, કોડિ બાયાલ
લક્ષ્મ અડવન્ના ॥ છત્તીસસહસઅસિઈ,
સાસયખિંબાઈ પણુમાસિ ॥૫॥

અર્થ—પંદરશે' કોડ (પંદર અબજ), બેંતાલીશ કોડ,
અઠ્ઠાવન લાખ, છત્તીશ હજાર, એંચી (પૂર્વોક્ત જિનપ્રાસાદોને
વિષે) શાશ્વતા જિનખિણો છે, તેઓને હું વંદના કરું છું.

૧૨ જંકિંનિ સૂત્ર.

શબ્દાર્થ.

જાડિ-જો કોડ

અગો-અગંગા

નામનિયો-નામ પત્ર છે

પાયાસિ-પાતાલયોગી.

માણસે લેણે-મળાપ દેણામાં.	તાઈ-ને
જાઈ-ને, દસ	સુવર્ણ-મર્ચને
જિજ્ઞાસુ બાપો-વિનયિણો.	વંદા-૧-ચાહુ છં.

જ'કિંચિ 'નામનિત્ય', સુગે પાયાવિ
 માણસે લેણે ॥ જાઈ જિજ્ઞાસુજાઈ
 તાઈ સુવર્ણ વંદાસિ ॥૧॥

આઈગરાણું તિથ્યરાણું, સૂચ' સંબુદ્ધાણું ૥૨૥

અર્થ—(ધર્મની) આદિના ક્રમનારને, તીર્થના સ્થાપનારને, પોતાની મેળે ઓષ પામનારને. ૨

૧. તેમનું કરીર અનંતરૂપમય, સુગંધમય રોગરહિત, પરસેવા-રહિત અને મલરહિત હોય.

૨. રુધિર તથા માંસ. ગાયના દૂધ સમાન ઘોળા અને દુર્ગંધ વગરના હોય.

૩. આહાર તથા નિહાર, ચમત્ક્રમથી અદ્વય હોય.

૪. આમોઝ્ઘવામર્મા ક્રમજ જેવી સુગંધ હોય.

આ (૧ થી ૪) ચાર અતિશય જન્મથી જ હોય, માટે, સ્વાભાવિક સહજાતિશય અથવા મૂલાતિશય કહેવાય છે.

૫. યોજન પ્રમાણ અમરમરણુમા મનુષ્ય દેવ, અને તિથ' ચની કોડકોડી સમાય અને તેમને બાધા થાય નહિ

૬. ચારે બાજુ પચીસ પચીસ યોજન સુધી પૂર્વોત્પન્ન રોગ ઉપશમે અને નવા રોગ થાય નહિ

૭. વૈશ્વવ જાય.

૮. મગ્ધી થાય નહિ

૯. અનિગ્રષ્ટિ એટલે ૯૦ ઉપગાંત પરસાદ થાય નહિ.

૧૦. અનાગ્રષ્ટિ એટલે ૧૦૦ દનો અમર થાય નહિ.

૧૧. દુર્લિપ્ત એટલે દુકાળ ન પડે

૧૨. અચક અને પચકને બા ન દેાય

પુરિસ્કૃતગાણ', પુરિસ્કૃતશીલાણ',
 સ્વતંત્રપંડીગાણ'. પુરિસ્કૃતવરગાંધી-
 ણ' ॥૩૥॥

નં—અમને વિશે લખાવે, અમને વિશે શિર કાપા-
 વાવે વિશે લખાવે પંડીયા [ગાણ] ગાણાવે, અમને
 માત્ર ગાંધી વિશે લખાવે, :

લોભુસાણું, લોગનાહાણું, લોગ-
હિઆણું, લોગપર્ધાણું, લોગપજ્જો-
અગરાણું ॥૪॥

અર્થ—લોકને વિષે ઉત્તમને, લોકના નાથને, લો-
હિત કરનારને, લોકને વિષે દીવા સમાનને, લોકમાં પ્રકા-
શકરનારને. ૪

૨૨. મણિ સુવર્ણ અને ડાળા એ રીતે ત્રણ ગઢ હોય.

૨૩. ચાર મુખે કરી હમંદેશના દે છે તેમ દેખાય. (પૂ-
રિશાએ ભગવંત જેસે બાકીની ત્રણ દિશાએ ત્રણે પ્રતિબિંબ
વ્યંતરદેવ કરે)

૨૪. સ્વશરીરથી બાર ગણું અશોકવૃક્ષ, જન, ધંટ, પતાકા
આદિથી યુક્ત હોય.

૨૫. કાટા અધોમુખ એટલે અવળા થઈ જાય.

૨૬. ચાલતી વખતે સર્વ વૃક્ષ તમી પ્રથામ કરે.

૨૭. ચાલતી વખતે આગાશમાં ફુંફુલિ તાગે

૨૮. યોગ્ય ગ્રામીણ અનુભવ વાણ હોય.

૨૯. ગોર વગેરે શુભ પદાર્થો અસિદ્ધા કરના કરે

૩૦. મુગધી જાતની ગણિ ૫૫

૩૧. ૧૪-૨૫મા કિપરેના પાંચ વર્ણવાળા ફૂલની લીંચ, મુની ગણિ ૫૫

૩૨. દેશ, રાજ, માલી- નાં ચા નાં નાં, (અવમ લીંચ) ત્રણે નદિ

અભયદયાણું. અકુળદયાણું, અગ-
દયાણું. સ્વરણદયાણું. વાર્ણિકદયાણું ॥૫॥

અર્થ - અભયદયાણું - ભય નહીં, (અભયના) અભય
અભયદયાણું, (ભય) ભયના અભયદયાણું, અભય
અભયદયાણું, અભયદયાણું ॥

અર્થ—કૌર્મથી હણાય નહીં એવા ઉત્તમ જ્ઞાન [કેવળ જ્ઞાન] અને દર્શન [કેવળ દર્શન]ના ધારણ કરનારને; નિર્લુપ છે છદ્મસ્થપણું જેઓનું તેમને. ૭.

જિહ્વાણું જલયાણું, તિન્નાણું તાર-
યાણું, બુદ્ધાણું બોહયાણું, સુતાણું
મોઅગાણું ॥૮॥

અર્થ—રાગ-દ્વેષના જિતનારને (તથા) જિતાડનાર (સંસારથી) તરનારને (તથા) તારનારને, તત્ત્વના જલના (તથા) જલવાનારને, (કર્મથી) મુક્તને (તથા) મુકાવનારને

સંવન્નૂણું, સંવદરિસીણું, સિવ-
મયલ-મરુઅ-મણુંત-મકુખય-મન્વા-
બાહ-મપુણરાવિત-સિદ્ધિગર્ભ-નામ-
ધેયં ઠાણું સંપત્તાણું, નમો જિહ્વાણું
જિઅભયાણું ॥૯॥

અર્થ—સર્વજ્ઞને, સર્વદર્શીને, કલ્યાણરૂપ, અચળ, રો-
રહિત, અનત, અક્ષય, અવ્યામાય, અપુનરાન્ન એવી સિદ્ધિ
ગતિ છે નામ જેનું, એવા સ્થાનને પામેલાને રાગ-દ્વે-
ષ તરનાર તથા સર્વ ભયના જિતનારને નમસ્કાર હો.

જે અ માર્ગના સિદ્ધા, જે અ વલિરચ-
 તિ ભુગમે કાલે પદ્મ'પદ અ વદ્યમાણા,
 સ્વયં નિવિરોધ વંતારિ પાના

અર્થ—ઉર્ધ્વલોકને વિષે તથા અધોલોકને વિષે અને તિર્છાલોકને વિષે જેટલી જિનપ્રતિમાઓ છે. તે સર્વને હું અહીં છતો; ત્યાં છે તેને વંદના કરું છું ૧

ગાથા (૧) સંપદા (૪) પદ (૪) ગુરુ (૩)
લઘુ (૩૨) સર્વ વર્ણ (૩૫)

૧૫. જાવંત કેવિ સાહુ સૂત્ર.

શબ્દાર્થ.

જાવંત-જેટલા.	તેસિં-તેને.
કેવિ-કેઈ/પણ.	પણુઓ-તમ્મો.
સાહુ-સાધુઓ.	તિવિહેણુ-મન, વચન, કાયાએ કરીને.
ભરહ-ભરતક્ષેત્રને વિષે	
ઐરવય-ઐરવત ક્ષેત્રને વિષે.	
મહાવિદેહ-મહાવિદેહક્ષેત્રને વિષે.	તિદંડ-તથા ૬૩મી.
સન્વેસિં-સર્વને.	વિરયાણુ-નિવર્તેલાને.

જાવંત કેવિ સાહુ, ભરહેરવય-મહા-
વિદેહે અ; સન્વેસિં તેસિં પણુઓ,
તિવિહેણુ* તિદંડવિરયાણુ ॥૧॥

અર્થ—(પાંચ) ભરત, (પાંચ) ઐરવત, અને (પાંચ) મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે જેટલા કેઈ સાધુઓ, મન

* કરચક્રારણાનુમતિએણુ (કરવા, કરાવવા અને અનુ-
મોદવા રૂપે).

પાસ--પાર્શ્વનાથને.
 વહાસિ-હુ વાહું છું.
 કમ્બધ-કમના સમૂદથી
 મુક્ત-મુખ્યેના.
 વિસહર-વિપવર-સર્પના

વિસ-વિપને.
 નિન્નામ-નાશ કરનારા.
 મંગલ-મંગલ.
 કલ્યાણ-કલ્યાણના
 આવાસ-અગત્ય છે.

લદ્રખાહુસ્વામીએ સાત ગાયાનું આ ગ્તોત્ર ગ્યું. તે ભણી ગણવા તથા સાલગવાથી મરજી શાત થઇ આથી લોકો નિરંતર આ સ્તોત્ર ભણવા લાગ્યા, તેથી ધરણેદ્રને પ્રત્યક્ષ આવલું પડતું. માટે ધરણેદ્રની વિનંતિથી ગુરુમહારજે હેલ્લી બે ગાથા લડારી મુકી. અને હાલ છે તે પાચ ગાથા કાયમ રાખી આ સ્તોત્રમાં શ્રી પાર્શ્વનાથજી તથા તેમના યક્ષ પાર્શ્વ અને પદ્માવતી તથા ધરણેદ્રની દ્વિઅર્થી સ્તુતિ છે તે જાણવાની હજીવાળાએ ટીકા જોવી. દરેક ગાથાના પહેલા પદનો અર્થ એકત્ર કરતા પચપરમેષ્ઠિને નમસ્કાર થાય છે. તે આ પ્રમાણે-ઉવ-ઉપાધ્યાય ૨ વિસ-એ બે અક્ષરવડે સાધુઓ લેવા. સર્વ રસમય વિપને દેખાડનાર તે સાધુઓ. ૩ ચિદ્ પદને આચાર્ય લેવા. તીર્થંકર મોક્ષ ગમે છતે જ્યાં સુધી શાસન રહે ત્યાં સુધી રહે તે અથવા તત્ત્વથી એકત્ર કરેલ દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયના સ્વરૂપમાં રહેના વાળા ૪ તુલ્ય-પદને અગ્નિદંત લેવા. તોહિંતિ-અર્ધચન્દ્રિ અર્થાત્ ધાતીકર્મોને અને સદ્ગુણ મંગલને નાશ કરે તે અરિહત ૫ ઈશ્વર પદને સિદ્ધ-ભગવત લેવા 'ઈશ્વર ગતો' અર્થાત્ અપુનગટાતિના-જોશમાં ગયા તે મિત્રો અટ્ટી પગેડીનો ક્રમ આ પ્રમાણે કર્યો તેનો તેનું આ પ્રમાણે જાણવું. ગુરુ ઉપાધ્યાયની પાસે અગાય, તેથી પ્રથમ ઉપાધ્યાયને નમસ્કાર કર્યો ઉપાધ્યાય સમીપે અભ્યાસ કરતા સાધુઓને માનુ સદાય દરે, માટે જીને સાધુને નમસ્કાર કર્યો ભલેન મૂનનો અર્થ નાચાર્યો રહે, તેવા જીને આચાર્યને નમસ્કાર કર્યો. આચાર્યના ઉપદેશથી અરિહતપદના જ્ઞાન થાય, માટે જોઈ અરિહંતને નમસ્કાર કર્યો અને પાચમો સર્વચિદોને નમસ્કાર કર્યો.

ઉવસાગગહરં પાસં, પાસં વંદામિ
કરસધણુમુક્તં ॥ વિસહર-વિસનિ-
ન્નાન્દં, સંગલ-કલ્લાણુ-આવાસં ॥૧૧॥

અર્થ—ઉપલગ્નો હરનાર પાર્શ્વનામનો યક્ષ સેવક છે
જેનો એવા શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન, જેઓ કમના સમૂહથી
મુક્ત છે. (તથા) જે સૂર્યના ઝેરને અતિશયે કરીને નાથ
કરનાર છે (વળી) સંગલ અને કલ્લાણુના ઘર છે, તેમને
હું નમસ્કાર કરું છું. ૧

વિસહરકુલિંગમંતં, કંઠે ધારેઈ જો
સયા માણુઓ ॥ તરસ 'ગહ-રોગમારી,
દુટ્ટ-જરા જાંતિ ઉવસામં ॥૧૨॥

અર્થ—જે મનુષ્ય નિરતર (શ્રી પાર્શ્વનાથના નામ-
ગર્ભિત) વિષધરકુલિંગ નામના મંત્રને કંઠને વિષે ધારણ કરે
છે. તેના (દુટ્ટ) ઘર રોગ, મરકી (અને) દુટ્ટ જર-તાવ
શાંતિને પ્રાપ્તિ છે. ૨

૧ વિષ એટલે મિત્રાત્વ-કળાયાદિ, તેને ધારણ કરનાર જીવોના
નિર એટલે નિરનાશ્રયને નાથ કરનાર, અથવા વિષગુહ-વિર એટલે
પાણી ઉપરથી પુણ્ય મણિકર્ણિકા નીચે પાણી, ત્યાં ગૃહ એટલે નિવાસ
છે જેનો એવો અટ્ટમુનિ, તેના વિર એટલે પંચાગ્નિ પ્રમુખ કમને-
નાથ કરનાર

૨ મનુષ્ય-મંત્રને જાણનાર-માત્રિક.

૧૮ જયવીરરાય (પ્રાર્થના) સૂત્ર.

$\frac{1}{\sqrt{2}} = \frac{\sqrt{2}}{2}$

સમાધિચરણ-સમાધિચરણ.

ખોલ્લાલો-ખોલ્લાલો જાત.

સંપન્ન-પ્રાપ્ત થાઓ.

મહા એવમ્-મને, એ.

તુહ-તમને.

નાહ-હે નાથ !

પદ્મમહારણ-પ્રણામ કરવાથી

સર્વમંગલ-સર્વ મંગલકામ

સાંગદય-મંગળાપ.

સર્વકલ્યાણ-સર્વ કલ્યાણનું.

કારણ-કારણ

પ્રધાન-પ્રધાન એવું.

સર્વધર્માણાં-સર્વ ધર્મોમાં.

જેન-જેન

જયતિ-જય પામે છે.

શાસન-શાસન.

જય વીયરાય ! જગગુરુ ! હાઉ સર્વ
તુહ પદ્માવત્યો ભયવં ! ॥ ભવનિન્વેશ્યો
મગ્ગાણુસારિત્થા ઈદ્દુક્લસિદ્ધી ॥૧॥

અર્થ-હે વીતરાગ ! હે જગતના ગુરુ ! (તમે) જયવંતા
વતો, હે ભગવત ! મને તમારા પ્રભાવથી ભળતું ઉદ્ધારણું,
માર્ગાનુસાર પણ (અને) ઇદ્દુક્લ (શુદ્ધ આત્મધર્મ) ની
સિદ્ધિ હોજી ૧

દોગવિરુદ્ધથાઓ, ગુરુજણપૂજા
પરત્યકરણં ચ ॥ શુદ્ધગુરુજો તન્વય-
ણુ-સેવણા આભવમર્ષંડા ॥૨॥

અર્થ-દોષવિરુદ્ધતા ત્યાગ. (આત્માપિતાદિ) ગુરુજનની
પૂજા તથા પદ્મપદ્મર કલ્યાણ, શુદ્ધ ગુરુને સેવાપ, તેમના

૧ આ સૂત્ર પ્રાર્થના સ્વરૂપ છે, પાછાની બે ગાથા સેવક છે.

વલનનો અંગીકાર (તે સારું) ત્યાં સુધી મારે લવ કરવા પડે
ત્યાં સુધી (મોક્ષપ્રાપ્તિ સુધી) અખંડ હોજો. ૨

વારિજજઈ જઈવિ નિઆણુ-ખંધણું
વીયરાય ! તુહ સમચ્છે ॥ તહવિ સમ
હુજજ સેવા, લવેલાવે તુમ્હ ચલાણાણું
॥૩॥

અર્થ—હે વીતરાગ ! તમારા સિદ્ધાંતમાં જો કે નિયાણાનું
ખંધણું નિષેધ્યું છે, તો પણ મને બલોભવને વિષે તમારા
ખરણોની સેવા હોજો. ૩

દુહખ્ખખચ્છે કમ્મકખચ્છે, સમાહિમ-
રણું ચ યોહિલાલો અ ॥સંપજજઉ સહ
એઅં, તુહ નાહ ! ગણામકરણેણું ॥૪॥

અર્થ—હે નાગ ! તમને પ્રજ્ઞામ કરવાથી, મને દુઃખનો
ક્ષય, કળનો ક્ષય સગાધિમરણ તથા યોધિનો લાભ, એ
(ગર અંગાપ્ત માચો

સુર્વ-ચંગલ-સાંગલયં, સર્વકલ્યાણ-
કારણુસ્ ॥ પ્રધાનં સુર્વ-ધર્માણાં,
જેનં જયતિ સાલનસ્ ॥૫॥

અર્થ—૧૯ સંગિતિ માં સંગિતિક, ૨૦ દત્ત્યાણત્વ દાખલ
(અને) ૨૧ સોમાં પ્રધાન (એણું) જૈનશાસ્ત્રન લગાવતું
વર્તે છે ૧૮

સંપદા (૨૦) ગાથા (૫) પદ (૨૦) ગુરુ (૧૯)
દધુ (૧૭૨) સર્વ વર્ણ (૧૯૧)

૧૯ અરિહંત ચૈદ્યાણું (ચૈત્યસ્તવ) શબ્દાર્થ.

અરિહંત-અરિહંતની.	નિરુપસંગવત્તિઆઓ-ઉપસંગ
ચૈદ્યાણું-પ્રતિમાને.	રહિત ગ્ધાનક (મોક્ષ)
વંદ્યુવત્તિઆઓ-વાંદવાને	પામવા નિમિત્તે.
નિમિત્તે.	
પુષ્પાણુવત્તિઆઓ-પૂલ કુવાને	સહાઓ-શ્રદ્ધાથી.
નિમિત્તે	ચેદ્યાઓ-નિર્મળ શુદ્ધિથી
સમ્પ્રવત્તિઆઓ સતકાર કર-	શિષ્યો-ચિત્તની રચનાથી.
વાને નિમિત્તે	દાનદાઓ-ધાણાપૂર્વક
સમ્પ્રવત્તિઆઓ-સન્માનને	આપુરવે ડાઓ-વારવાર વિચારીને.
નિમિત્તે	વડૂમ્પાઓ-વધના પરિણામે
ગોહિલાણુવત્તિઆઓ-ગોધિ-	હાનિ-‘દુ’ છું (દુન દુ).
લાગને નિમિત્તે	હાલિસ્ત્રગ્ગા-ગાયો સંગ.

અરિહંતચૈદ્યાણું, હરેસિ હાહિ—

રસગંગ ૧

અર્થ—અરિહંતની પ્રતિમાને (વંદનાદિ અર્થે) હું
હાથેત્સર્ગી ‘દુ’ છું. ૧

૧ આ સ્ત્ર વડે વ્યવપત્તિવિત્તી ગુણે દેય છે.

વંદણુવત્તિઆએ, પૂજાણુવત્તિઆએ,
સકારવત્તિઆએ, સન્માણુવત્તિઆએ,
બોહિલાલવત્તિઆએ, નિરુવશ્ચગવ-
ત્તિઆએ ૨.

અર્થ—વાંદવાને નિમિત્તે. પૂજા કરવાને નિમિત્તે. સત્કાર
નિમિત્તે, સન્માનને નિમિત્તે, બોહિ (સમ્યગ્દર્શન અથવા
રત્નત્રયીના લાભને નિમિત્તે, (અને) ઉપસર્ગરહિત (મોક્ષ
સ્થાન પામવા નિમિત્તે. ૨

સદ્ધાએ, મેહાએ, ધિઈએ, ધારણાએ,
આણુપેહાએ, વટ્ટુઆણીએ, ઠામિ
ઠાઉરસગ્ગં ॥૩॥

અર્થ—વૃદ્ધિ પામતી શ્રદ્ધાથી, નિર્માળ બુદ્ધિપૂર્વક; ચિત્ત
સ્થિરતાએ, ધારણાપૂર્વક (અને) વારંવાર વિચારણાપૂર્વ-
કું ઠાયોત્સર્ગં કરુ છું ૩ (વૃદ્ધિ પામતી એ યદ શ્રદ્ધા
પામે સાથે ભેડવું) ૧૯

મંપદા (૩) ૫૬ (૧૫) ગુરુ (૧૬) લલુ (૭૩) સર્વવશુ (૮)

૨૦. કલ્યાણકંઠં રતુતિં

શબ્દાર્થ.

કલ્યાણકંઠં-કલ્યાણના મૂળ.

૫૬મં-પહેલા.

જિહ્વિકંઠં-શ્રી જિનેન્દ્રને.

સતિં-શ્રી શાંતિનાથને.

તઓ-તે પછી.

નેમિજિહ્વ-શ્રી નેમિજિનેને

સુહિંદં-મુનિઓના ઇન્દ્રને.

પાસં-શ્રી પાશ્વનાથને

પયાસં-તથા ભુવનને પ્રકાશ

કરનારા.

મુગુહિક્કલ્યાણં-સારા ગુણના એક

સ્થાનરૂપ.

ભક્તીર્થ-મક્તિથી.

વંદે-હું વંદના કરું છું.

સિરિવદ્ધમાણું-શ્રી વદ્ધમાન-

સ્વામીને.

અપાર-જેનો પાર નથી એવા

સંસારસમુદ્ધ-સંસારરૂપ સમુદ્ધના.

પારં-પારને.

પતા-પામેલા.

સ્થિવં-મોક્ષને.

દિંતુ-આપો.

સુધ્ધસારં-સર્વ પવિત્ર

વસ્તુઓને વિષે સારરૂપ.

સંવે-પદા.

જિહ્વિકંઠ-જિનેન્દ્રો.

સુરવિંદ-દેવતાના સમૂહથી.

વંદા-વંદાએલા.

કલ્યાણવહ્નીકલ્યાણ-કલ્યાણરૂપ વેદના.

વિસાલકંઠ-વિશાળ મૂળાર્થારૂપ.

નિવ્વાણમગ્ગે-મોક્ષમાર્ગને વિષે.

વરભક્તરૂપ-શ્રેષ્ઠ રથ સમાન.

પણાસિય-નાશ કર્યો છે.

અસેસ-અધા

કુવાર્થ-કુવાદિઓના.

દરૂપ-ગર્વને,

મયં-મતને.

જિહ્વાણુ-જિનેશ્વરોના

સરણું-આધારરૂપ

ભુગ્માણું-તરવવેતાઓને.

૧ દરેક યોગજોગમા પહેલી રતુતિ અમુક તીર્થ કઠ અગર તીર્થ કરોતી હોય, ખીજી સર્વ જિનોની, ત્રીજી જ્ઞાન અગર સિદ્ધાંતની, અને ચોથી શાસનના અધિપ્તાયક યક્ષ-યક્ષીની હોય છે.

નમામિ-હું નમું છું.	કમલે-કમળને વિષે
નિચ્છં-હ મેશાં.	નિરન્તર-ખેડેલી
તિજગપ્પહાણું-ત્રણ જગતને	વિચાર-ચર્ચા-શ્રુતદેવી
વિષે પ્રધાન.	પુત્ર-પુત્રકને
કંદ-કોરનાં ફૂલ.	વગ્ગ-ગમહ
ઇંદુ-ચંદ્ર	હૃદય-જેના હાથમાં છે
ગોફળીર-ગાળનું ફૂલ	મુદાય-મુખને આવે
તુસાર-હિમના જેવા	સા-તે
વન્ના-વર્ણવાળા	સમૃદ્ધ-સમને.
સરોજ-કમળ.	સયા-હ મેશાં.
હૃદય-જેના હાથમાં	પસથા-ઉત્તમ.

દક્ષિણ-કંદં પદમં વિલિપ્તં, સ્મૃતિં
તથો નેતિજિજ્ઞુસુલિપ્તં; પદમં પદાસં
મુમુક્ષુકઠાણં, ભત્તીર્થ વંતે સિરિદદ્ધ-
સાણં ॥૧૧॥

અર્થ—કયાણના મૂળ ગી પ્રથમ જિનેન્દ્રને શ્રી શાંતિ-
નાથને તથા મુનિઓના ઇન્દ્રિય નિર્મિત (ત્રણ ભુવનને)
પ્રમાણ કરના (અને) સ્વયં ગણેના પેદા થયાનરૂપ શ્રી
પાર્શ્વનાથને (તથા) શ્રી વર્ધમાનસ્વામીને હું ભક્તિપૂર્વક
વાહુ છું ૧

વિચાર સંસાર-સુદૃષ્ટ, -પસથા સિત્તં

દિંદુ દુર્ધકારં ॥ સંયે જિહ્વિંદા સુર-
વિંદવંદા, હૃદય-વલ્લીણુ વિસાલકંદા
॥૨૧॥

અર્થ—નથી હેડા જેનો જેવા સંપારરૂપ સુદ્રતા પામને
પામેલા, (તથા) જે તાઓના સમૂહથી વંદાયેલા, (અને)
હૃદયારૂપ દેલના મૂળ જેવા એના સર્વ જિનેન્દ્રો, સર્વ પવિત્ર
વસ્તુઓને વિષે નારરૂપ એવું મોક્ષ (મને) આપે ૨

નિન્દાદુઃખર્થ વરજાહુકપ્પં, પણ્ણા-
સિયાસેસકુવાહકપ્પં ॥ સયં જિહ્વાણું
હરણું છુદાણું, તમામિ નિત્યં તિજગ-
પ્પહાણું ॥૨૨॥

અર્થ—મોક્ષ મારે વિષે પ્રધાન રથ સમાન, (મને) સગરન
કુગદિઓના ગહંકારને વાશ કરનાર, તત્ત્વવેત્તાઓને આધાર-
ભૂત (અને) જગત્તરને વિષે પ્રધાન, એવા જિનેશ્વરાના
મતને હું નિરતર તમસ્કાર કરું છું ૩

કુંદિંદુગોક્ષીરતુસારવજ્રા, સરોજહૃત્યા
કમલો નિસ્કન્તા ॥ વાએસિરી પુત્ર્ય-
વગ્ગ-હૃત્યા, હૃદાય સા અમહ સયા
પસત્યા ॥૨૩॥

અર્થ—મગ્ધકુંદનાં ફૂલ, ચંદ્રમા, ગાયત્રું દૂધ (અને) હિમ એ (ચાર)ના વર્ણ જેવો રંગ છે જેનો, હાથમાં કમળવાળી, કમળને વિષે બેઠેલી, પુસ્તકનો સમૂહ જેના હાથમાં છે એવી, અથવા પુસ્તકપડે બરેલ છે હાથ જેનો એવી તથા ઉત્તમ, એવી તે શ્રુતદેવી, નિરંતર અમને સુખને અર્થે થાઓ.

૨૧. સંસારદાવા રતુતિ.^૧

શબ્દાર્થ.

સંસાર-સ સારગ્રી
દાવાનલ-દાવાનળના.
દાહ-તાપને (ઓલવવામા).
નીરં-પાણી સમાનને.
સંમોહ-મે હૃગ્રી.
ધૂલી-ધૂળને
દરદુ-દૂર કરવામા.
સમીરં-પવન સમાનને
માયા-માયા-કપટગ્રી
રસા-પૃત્તીને
દારગુ-ખાદવામા.
ગાર-લીન
સીરમ દગ સમાનને
નમામિ-હ નમ નમ

વીરં-શ્રી વીર ભગવાનને.
ગિરિસાર-મેરુપર્વત જેવા.
ધીરમ્-ધીરને.
ભાવ-ભાવપૂર્વક.
અવનામ-નમસ્કાર કરનારો.
મુર-દેવ.
દાનવ-દાનવ
માનવ-મનુષ્યના.
ઝન-સાગીઓના.
શૂલા-મુગટને વિષે રહેલા.
વિલોલ-ચપળ એવા.
કમલ-કમળોની
આવલિ-શ્રેણીથી.
માલિતાનિ-પૂજનએલા
સંપૂરિત--નારી રીતે પૂરેલા છે.

૧ આ ગુતિ શ્રી હરિસદસ્યરિચએ રચી છે. તે સમસંસ્કૃત ભાષામા છે.

અભિનત-નમેલા લકત
 લોક-લોકના.
 સમીહિતાનિ-ગાજિતો જેણે
 કામ-અત્યંત.
 નમાસિ-હું નમસ્કાર કરું છું.
 જિતરાજ-જિતેશ્વર ભગવંતના
 પદાનિ-ચરણોને
 તાનિ-તે
 ખેડાગાથ-જ્ઞાનથી ગલીર
 મુપદ-સાગ પદોની
 પદવી-રચનારૂપ
 નીરપદ-જળના પૂરવડે.
 અભિરામ-મનોહર
 હવાહિંસા-ઘેનો અહિ સાડપ
 અવિરલ-આંતર ગડિત
 લહરી-નર ગોના.
 સગમ-મળવાથી.

અગાધ-અગાધ.
 દેહમ્-દેહસ્વરૂપવાળા.
 ચૂલા-સિદ્ધાંતોની ચૂલિકાડપ
 વેલ-વેલવાળા.
 ગુરુ-મોટા.
 ગમ-સગમ પાડપ
 મણિ-રતનોથી.
 સંકુલ-મરપૂર.
 દૂરપાર-દૂર છે કાઠો જેનો.
 સાર-પ્રધાન.
 વિરાગમ-વીર ભગવાનના
 આગમરૂપ.
 જલનિધિ-સમૃદ્ધ
 સ્પાદર-આદર સંદિત
 સાધુ-નારી રીતે
 સેવે-હું સેવું છું.

(ઈંદ્રવજ્રા છંદ.)

સંસારદાવાનલ-દાહનીરં, સંમોહ-
 ધૂલીહરણે સ્મીરં ॥ સાચા-રક્ષા-દારણુ-
 સ્પાર-સીરં, નમાસિ વીરં ગિરિસ્પાર-
 ધીરમ્ ॥૧॥

અર્થ—સંસારરૂપી દાવાનળના તાપને ઓલવવાને પાણી-
 સમાન, અજ્ઞાનરૂપ ધૂળને હરહં કરવાને પરનસમાન, કપટરૂપી

પૃથ્વીને જોદનાને તીક્ષ્ણ હળમમાન અને મેરુપર્વતની જે ।
ધેરવાળા એવા વીરભુજે હું નમસ્કાર કરું છું ૧

(પાંતલિલકાવૃત્તમ્)

લાલામનામ—દુરદાન. જાનવેન, —
ચૂલાનેલોલકમલા પાલમાલિતાનિ ॥
સંપૂરિતાલિનતલોલકસુચીહતાનિ,
કામં નમાસિ જિનરાજ રદ્ધાનેતાનિારા

અર્થ—ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરી દે જેણે એવા દેવ, દાનવ
અને મનુષ્યના સ્વામી, તેમના સ્વનકે જે રહેલા મુગ્ધ
ઉપરના દેહીપ્રમાન (ચમળ) કે બોની ઘેણીગોવડે જે પૂજ
યેલા છે તથા ગમ્યક રીતે પૂજ કર્યા છે નમસ્કાર કરનારા
લોકોના મનોરાષ્ટિત જેમણે એવા । નેશ્વર ભગવાનના તે ચરણો
પ્રત્યે હું સ્વેચ્છાથી નમસ્કાર કરું છું .

(મંદાકાંતાવૃત્તમ્)

બોધાગાધં સુપદરદવી—નિરપૂરાલિરામં,
જનાદિંઆવિરલલહરીસંવપાગાહદેહમ્
ચૂલાલેલં શુરુગગમ્ સિન્ધુકુલં દૂરચારં,
સારં આરાગગજલનિધિં સાદરં સાધુસેવં

અર્થ—ગલીર છે જાન જેને વિષે તથા સુંદર સ્ત્રીની
સ્વનારૂપ પાણીના સમૂદે સ્ત્રી સ્ત્રી તથા છોકરીના સ્વરૂપ
આત્મારૂપ તથા ગોના પરપર સ્વરૂપ પછી અગાધ છે તેહ-
સ્વરૂપ જેતું. વળી મિહાતોની સ્ત્રીદારૂપી વેળે છે જેને વિષે
તથા મોટા એના સ્વરૂપ પછી સ્ત્રીને જીભરેલો અને અત્યંત
હર છે કાઠો જેનો તથા પાંચ. . . . . શ્રી વાર પાંચ તનાના
આગમરૂપ સમૂદને આદરજાતિત સમૂદ પ્રકારે હું સેતુ છું ૩

શબ્દાર્થ.

આમૂલ-મૂળ સૂત્રી	નિવાસે-જેનો નિવાસ છે એવી.
આસોલ-રોગતુ	હાયા-કાનિના
ધૂલી-પગાળના-ગંગના	સંતોષ-સુખદી.
બહુલ-ધણી	સારે-સુખાનિત.
પરિમલ-નુગધને વિષે	વર-પ્રધાન
આલીટ-આસક્ત	કરકલકલે-કલે જેના હાવના છે.
લોલ-અપજ	તાર-દેહીપ્રમાન
અસિ-સમરાઓની	હાર-હાવડે.
માહા-પદિતઓના	અનિવાસે-ગંગેહર.
ઝકાર-ઝગગના	વાણી-કલગીરૂપ વાણીના
આરોવસાર-દેહદેવી શ્રેષ્ઠ.	સુદાહ હે-નમદરૂપ કલકલ જેનો.
અમલ-નિર્માળ.	હાવવિવહવર-મોહરૂપ વરદાન
દસ-પ્રવાળા	દાહ-પાપો
કમલ-કમળ-પ	મે-પતે
અગાર-પરની	દેવિ-દે દેવ
ભૂમિ-સૂમિમા,	સાર-પ્રધાન.

(સંગ્રહરાવૃત્તમ્)

આમૂલાલોલ-ધૂલીબહુલ-પરિમલા-
લીઠલોલાલિખાલા, —ઝંઝારારાવસાર-
મલદકમલાગારભૂમિ-નિવાસે ! ॥છા-
યાસંજારસારે ! વરઠમલકરે ! તારહા-
રાલિરાયે ! વાણીસંહોહદેહે ! ભવવિર-
હવરં દેહિ મે દેહિ ! સારં. ૪

અર્થ—મૂળ સુધી ડોલતું તથા પરાગની (સુગંધી કણીઆઓની) અત્યંત સુગંધને વિષે આસક્ત એવા અપળ ભ્રમરાઓની ઘ્રેણીના ગુન્નરવના શબ્દો મેં કરીને શોભતું, નિર્મળ પાદકાવાળું એવું જે કમળ તેની ઉપર ભવનતા મંથલાગની ભૂમિને વિષે નિવાસ છે જેનો જેવી, તથા કાંતિના સપૂડવડે મુરોગિત એવી તથા મંદર કાળ છે જેના હાથને વિષે એવી, તથા દેહીખમાન હારે કરી મનોહર એવી, ઠાઠપ્રાંગીરૂપ વાણીના સમુદાયી શરીર છે જેનું એવી, હે શ્રુતદેવી ! મને પ્રધાન મોક્ષરૂપી વરદાન આપો ! ૪

ગાથા (૪) પદ (૧૬) સંપદા (૧૬) અર્ધ વચ્ચું (૨૫૨)

૨૨ પુરુષરવરદી શ્રુતંતવ સૂત્ર^૧

શબ્દાર્થ.

પુરુષરવર-હૃદયર નામના.
 દીગ્દે-અર્ધ દીપમા
 ધાયર્ધસંકે-અતઃકીખડને વિષે.
 જ'અદીવે-અ'ખૂદોપની અંદર.
 ભરદ-ભગતક્ષેત્રને વિષે
 ઐરવય-અંગવતક્ષેત્રને વિષે.
 વિદેહે-મહાવિદેહક્ષેત્રને વિષે
 ધરમાધગરે-ધર્મની આદિ કનારને.
 નમસામિ-હુ નમઃકાર કરુ છુ.
 તમ-અજાનકપી.
 તિમિર-અધકાના
 પહલ-સમૂહનો.
 વિહંસજ્વરસ-નાશ કરનારને.
 સુરગણ-દેવતાના સમૂહ
 નર-મનુષ્યાના
 ઇદ-ઇદ્રોએ
 મહિઅસસ-પૂજેલાને
 સીમાધરસસ-મર્યાદામા
 રાખનારાને.
 વંદે-હુ વદના કરુ છુ.
 પુરેદ્વાડિય-તોડી નાખી છે

મોહમલસસ-મોહમળ જેણે
 ભર્ષ-અન્ન
 જરા-વૃદ્ધાવગ્યા.
 મરણ-મૃત્યુ.
 સોગ-ગોકને.
 પણાસણસસ-નાશ કરનારને
 કલ્લાણુ-કલ્યાણ,
 પુરુષલ-સ પૂર્ણ.
 વિસાલ-વિશાળ
 મુહાવહસસ-મોક્ષ મુખના
 આપનારા.

કેા-કેાણ
 દેવ-દેવતા.
 દાનુવ-દાનવ.
 નર-મનુષ્યો.
 ઇદ-ઇદ્રોના
 ગણુ-સમૂહ.
 અન્નિયઅસસ-પૂજેલા.
 ઇન્નમસસ-શ્રુતધર્મના.
 સાર-મારને.
 વિલખસ-પ્રાપ્ત કરીને.

૧ આ સૂત્રવડે મિદાતની મૃતિ કરી છે તેથી શ્રુતસ્તવ નામ રાખવામા આવેલું છે. ના સૂત્રની વહેલી ગાથાવડે લાવ અન્નિદાતની મૃતિ કરી છે અને પાછળની ત્રણ ગાથાવડે શ્રુતની મૃતિ કરી છે.

તયાતિ રાગ દહીં-દાદરદ. હુને
 અણનારંદનિન્નરદા સીમાધરદા વહે.
 અખેડિના-મેવારજલદરદા ॥૨॥

અર્થ—તયાતિ રાગ દહીં-દાદરદા ગમરનો તાલ પ્રવાર તથા
 દેખાવા રાગ દહીં-દાદરદા ગમરનો તાલ પ્રવાર (રાગ દહીં-
 દાદરદા રાગ દહીં-દાદરદા રાગ દહીં-દાદરદા રાગ દહીં-દાદરદા
 (રાગ દહીં-દાદરદા) રાગ દહીં-દાદરદા રાગ દહીં-દાદરદા

નંદી સયા સંજનૈ, દેવનાગસુવન્નકિત્ત-
 રગણુ, —સુખસૂચ—ભાવચિત્તએ, લોગો
 જતથ પર્થદિવ્યો જગન્નિષ્ણુ, તેલુક્કમ-
 ચ્યાસુરં, ધર્મો વૃદ્ધિ સાસયો વિજ-
 ચર્મો ધર્મસુત્તરં વૃદ્ધિ. ૪

સુખસ્થ લગવચો કરેસિ કાઉસ્સગ્ગં,
 વંદણુવત્તિઆએ. ૧૧

અર્થ—હે જ્ઞાનવંત લોહો ! (સર્વનય પ્રમાણથી) સિદ્ધ
 જોવા જિનમત (મિદ્ધાત)ને આદરસહિત નમસ્કાર કરો. તે
 (જિનમત) આશનપ્રમાને વિષે નિરંતર મંગલકારી છે,
 વૈમાનિક દેવો, ભવનચતિ દેવો, જ્યોતિષી દેવો અને વ્યંતર
 દેવોના સમૂહથી ગળા ભાવે કરીને પૂજાગોદો છે વળી જે
 જિનમતને વિષે લોખંડું તથા ગળા લોહ સંજાથી મનુષ્ય,
 ભવનચતિ પ્રગમ્ય સર્વ દેવતા અને ઉપલક્ષણી નિર્ગંધ અને
 નાન્દી નો સર્વ પોષક જ્ઞાન એવા પ્રતિષ્ઠિત દે, દેવો સાશ્વત
 મિદ્ધાનુપ શુભમર્મ વિજયપૂર્વક વૃદ્ધિ પામે. તે શુભમર્મ
 દે. વિરતિ-મર્મવિરતિ આદિ ધર્મની વૃદ્ધિ કરો ! ૪ જે લગ
 વત ! રતિ-શુભમર્મને માન્યતા હું પ્રકરિશ્ચગ્ગ કરું છું
 ૧૨ (૧૬) ૧૫ (૧૭) ૧૮ (૪) શુરુ (૩૪) ૧૬ (૧૮)
 ૧૯ (૨૧) (૨૧૬)

નારિં-લા-ગાયત્રી સીતે.
 ઉજિજંતસેલ-ગિગ્નાર પવંતના.
 ચિત્તે-ચિત્તે ચિત્તે
 દિદિધા-દીક્ષાકલ્યાણક.
 નાણ-કેવલગુણ કલ્યાણક.
 નિસીલિયા-ગેહ કલ્યાણક.
 જન્મ-જેના ચક્રે.
 તં-તે
 ધર્મચક્રચક્રિ-ધર્મના ચક્રચક્રી
 એના.
 અગ્નિદેવિ-અગ્નિદેવિ
 નમઃગામિ-હું નમસ્કાર કરુ છું.
 ચત્તારિ-ચાર

નાટ્ય-આદ્ય,
 દસ-દશ,
 દે-એ,
 વંદિયા-વંદાએતા છે,
 જિણ્ણ-જિણ્ણ-જિણ્ણ,
 ચંદ્ર-ચંદ્ર-ચંદ્ર,
 પરમ-પરમાર્થી
 નિર્દિષ્ટ-કૃતાર્થ થયેતા,
 સિદ્ધ-સિદ્ધ ગયા છે,
 સિદ્ધિ-સિદ્ધિ
 મન-મને
 દિસ-ત-આગે.

'પરિહાણ' છુટકાણું, પરિગચાણું પર-
પરગચાણું ૥ પીઠાગચાણું,
નગો રંગ રૂબરૂકાણું ૧

१. निम्नलिखित शब्दों में से सही शब्द चुनिए।
 २. निम्नलिखित शब्दों में से सही शब्द चुनिए।
 ३. निम्नलिखित शब्दों में से सही शब्द चुनिए।

૦૧ દેવાણુકિ દેવો, જ' દેવા પંજલી
 લાગેલિ મલ' દેવદેવગણિઅં, સિરસા
 વંદે સમગ્રીરં મરુ

9 3 3 4 7 1 1 4 5 6

જાણીને દેવાના આ દેવ દેવ, તેને દેવતાં । તમા
લેઈને નામમાર મરે છે, વળી દેવાના દેવ (૦૪)ની જે
પદ્ધતિના જે, તે ગદ્યાખંડાગીને ગાનો કમીને વાંદુ હું. ૨

ઈતીહાસિ નરાચરિત્રા, વિષ્ણુવરવક્ત્રાદિરસ્ય
વલ્લભાચરણા ॥ સ્તંભારસ્યશરણગ્ણો, તારિષ્ઠ

વંદઃયેલા વળી પરમાર્થથી કૃતકૃત્ય થયેલા અને પિદ્ધ થયેલા
સાવીશ જિનવરો અને સોલ્લ આપો । ૫

૫૬ (૨૦) સંપદા (૨૦) ગાથા (૫) શુરુ (૨૫) લઘુ
(૧૫૧) સંગ્રહ (૧૭૬)

૨૪. વૈયાવચ્ચગરાણું સૂત્ર.

વૈયાવચ્ચ-વૈયાવચ્ચના.

ગરાણું-કરનાર.

સંતિગરાણું-શાંતિના કરનાર.

સમ્મદિટ્ઠિ-સમ્યગ્દષ્ટિ જીવોને

(દેવોને આશ્રયીને)

સમાહિગરાણું-સમાધિના કરનાર

વૈયાવચ્ચગરાણું, સંતિગરાણું, સમ્મ-
દિટ્ઠિસમાહિગરાણું ॥ કરેમિ કાઉરસ-
ગ્ગાં ॥ અન્નતથા ॥

અર્થ—શ્રી જિનશાસનની વૈયાવચ્ચના કરનાર, શાંતિના
કરનાર અને સમ્યગ્દષ્ટિ જીવોને સમાધિના કરનાર દેવોને
આશ્રયીને; હું કાઉરમગ્ગ કરું છું.

૨૫. ભગવાનાદિ વંદન.

‘ભગવાનુદ’, આચાર્યુદ’, ઉપાધ્યાયુદ’
સંવસાધુદ’.

૧ - શ્રી સ્વર્ગ દ મુદ્રા છે તે પરી ઇવનકિતનો નિવાન છે.

અર્થ—૧ મેં તિને જાણ્યો = તિને જાણ્યો હોય, જેમ
 કે-૧.૧૧ જાણ્યો, ૧૨ ન જાણ્યો, ૧૩ જાણ્યો

ઉદ્ભવો, ઉદ્ભવો, અકરણ, અકર-
 શિવનો, દુઃખનો, દુઃખિનિર્લિપ્તો,
 આશુચારો, અર્થ, અર્થનો, અર્થનો-
 પાત્રનો.

ચરિણું કલાયાણું, પંચાણું-મણુવ-
યાણું, તિણું ગુણુવયાણું, ચરિણું
નિહ્યાવયાણું, વારસાવિહરસા સાવગ-
ધરસરસ, જં ખંડિયં, જં વિરાહિયં,
તરસ મિરછા મિ દુક્કડં ॥

અર્થ—ચાર ઠપાચે હરી, પાંચ અણુવત મધ્યેથી, ત્રણ
ગુણુવત મધ્યેથી અને ચાર સિક્કાવત મધ્યેથી (અર્થાત્) બાર
પ્રાણના વત રૂપ જે શ્રાવક દર્શન તે માહેથી જે દેશ થકી
ખડ્યું હોય તમા જે સર્વ થકી વિરાધ્યુ હોય, તે મારું પાપ
નિધ્વજ થાશે.

શુરુ (૨૯) લઘુ (૧૩૮) સર્વવર્ણ (૧૬૭)

૨૮. અતિચારની (પંચાચારની) આઠગાથા

સંજ્ઞાર્થ.

નાચોગ-રૂપને વિશે	૧૫મિ-તપને વિશે
હંસાગ્નિ-દશને વિશે	તાલ ય-તેમજ
ચરણુગિ-ગગિને વિશે	વીરિયમિ-વીર્યને વિશે

૧ આ મૂળપદે દિવસ રાત્રીની મન વચન કામાવદે શ્રાવક
મનને વિશે કરેલા પાપાગિ નિવેચના થાય છે. મારે બોલતી વખતે
દેવતાગીને જેને અપા દિવસને જે જે પાપાયણ સેવ્યા
કરે તે તે પાપ ગગિને શૂન્ય ન કરે, વીરિયમિ પરાતપ કરવો. (આ
મૂળમાં ગાનાચારાદિ પાંચ આચારાનું વર્ણન કરેલું છે.)

નાયબો-જાણના યોગ્ય
 બારસવિહંગિ-માર પ્રકારના
 તવે-તપને વિષે.
 સહિષ્ણુ-છ પ્રકારે અભ્યંતર.
 બાહિરે-છ પ્રકારે બાહ્ય
 કૃત્સલદિદે-કુશળ પુરુષ-નીચ -
 કરાએ ઉપદેશના.
 અગિલાઈ-દુઃખ જા ભાવ રહિત.
 અણાજીવી-આજીવિકા દોષરહિત.
 નાયબો-જાણના.
 સો-તે.
 તવાયારો-તપ આચાર
 અણુસણુ-ચાર પ્રકારના આદા-
 રનો ત્યાગ તે અણુમાણુ
 ઊણાઅરિયા-પાય માત કોળીયા
 યોજા બાવા અથવા યોજા
 વચ્ચ પાત્રરાખના તે ગિરોદરી.
 વિત્તીમ બેવણુ-દ્રવ્ય વગેરેનો
 સંકેપ કરવો તે વૃત્તિમંત્રો.
 રસુચ્ચાચો-વિગદ પ્રમુખ રસનો
 થોડો વા અવિકલ મ તે
 રમત્યાગ
 કાયદિત્તેમો-જાણને કાંઈ આપવા.
 નાય કરાવવો તે કાનમંત્ર
 સહી પુદા-વિદ્યાદિની ઉપજી
 મરતો નદિ તેમ જ અગોપાગ
 મુદેમી ગાળવા તે સહીનના.

બજાઓ-બાહ્ય.
 તવો-તપ
 હોઈ છે.
 પાયચિત્ત-જાગેના યોગેનો ગુરુ
 પાસે પ્રકાશ કરી તેના નિવા-
 રણને અર્થે ગુરુ જે આલો-
 ચણુ આપે તે કરવું તે પ્રાય-
 થિત તપ
 વિદુચ્ચો-જ્ઞાન તથા જ્ઞાનીનો
 વિનય કરવો તે વિનય તપ.
 વૈયાવચ્ચ-ગુરુ પ્રમુખની આધારે
 વગેરેથી નક્તિ કરી તે
 વૈયાવચ્ચ તપ
 તહેવ-તેમજ.
 સજાઓ-રાચના, પૃથ્વીના પ્રમુખ
 પાય પ્રકારની અભ્યાસ કરવો
 તે ગ્રાધ્યાય તપ
 ઝાકું-અર્ત તથા રૌદ્ર ધ્યાન
 તિવાગી ધર્મ તથા શુદ્ધ
 ધર્મના ગ્રવતંત્રુ તે ધ્યાન.
 ઉચ્ચગો-મ્મં દ્વાર અર્થે ત્યાગે
 વોમગણી તે ગયોત્તમ તપ.
 વિચ્ચ-નિત્યે
 અગિત્તરઓ-અભ્યંતર.
 તવો-તપ
 અદિગૂણુ-ગુણુ છે
 (જુલાઈ નથી)
 બ.વ.વા રિદો-ગણીને જેવું.
 પરત્વે-પરાક્રમ કરે છે.

ખંતે શુદ્ધ ભણવા તે તદુક્તય, એ આઠ પદારે જ્ઞાનાચાર
કહ્યો છે ૨

નિરસાંકિત નિકંખિત, નિવિતિ-
ગિરછા અમૂઢદિટ્ટી અ ॥ ઉવવૂહ ચિરી-
કરણે, વચ્છલ્લ પભાવણે અટ્ટ ॥૩॥

અર્થ—વીતરાગના વચનમાં શંકા ન કરવી તે નિઃશંકિત,
જિનમત વિના અન્યમતની ઇચ્છા ન કરવી તે નિઃકાંક્ષિત, સાધુ-
સાધ્વીના માલન વચ્ચે, ગાત્ર દેખી દુગંછા ન કરવી તે નિર્વિ-
તિગિરછા, નિષ્પાત્વીના કબ્જ, મત્ર, ચમત્કાર દેખી તેનાથી
વ્યામોહિત ન થવું તે અમૂઢદાષ્ટે, અમઙ્ગિતધારીના જ્વલ્ય શુભની
પત્તુ શુદ્ધ અનથી પ્રશંસા કરતી તે ઉપવૃત્તિ, યોગ્ય જીવેને
જિનધર્મના જોડા તથા તે પામેલાને સ્થિર કરવા તે સ્થિરીકરણ;
સાધર્મી જાંધુનું અનેક પ્રકારે હિતચિંતન તે વાતસલ્ય, અને
અન્યદર્શનીઓ પણ જ્ઞેનશાત્રનની અનુમોદના કરે તેવા કાર્ય
કરવાં તે પ્રમાદના, આ આઠ વસ્તુઓ દર્શનાચારના જાણનાં. ૩

પણિદ્વાલુજોગજુતો, પંચહિં સખિ
ઈહિં તીર્થશુન્નીહિં ॥ એસ અરિતાચારે,
અટ્ટવિટો હોઈ નાગવો ॥૪॥

અર્થ—પ્રાણપાન યોગ અર્પીત એકાગ્ર-જ્ઞાનધ્યાનપણે કરી
મન, વચન કાયાના સર્વ યોગ ચારિત્ર પાળવાને વિષે યુક્ત,

પ્રાયશ્ચિત્તવિણુઓ, વેચાવચ્ચં તહેવ
સજ્જાઓ ॥ ઝાણું દિસ્સગોવિ અ,
અખિસંતરઓ તવો હોઈ ॥૭॥

અર્થ—તાગેલા દોષનો શુરુ પાસે પ્રકાશ કરી તેના નિવા-
રણાર્થે શુરુ જે આલોચણુ આપે તે કરવી તે પ્રાયશ્ચિત્ત, જ્ઞાન
તથા જ્ઞાનીનો વિનય કરવો તે વિનય તપ, શુરુ પ્રમુખની
આહારાદિકથી ભક્તિ કરવી તે વેચાવચ્ચ, તેમજ વાચના,
પૃચ્છના પ્રમુખ પાત્ર પ્રગાથી અભ્યાસ કરવો તે સ્વાધ્યાય,
જ્ઞાન તથા સૌંદર્ય ધ્યાન નિવારી, ધર્મ અને શુદ્ધધ્યાનમાં
પ્રવર્તવું તે ધ્યાન, કર્મક્ષય અર્થે કાયાને વોસિરાવવી તે
કાયોત્સર્ગ, નિશ્ચયની એ છ પ્રકારે અભ્યંતર તપ છે. ૭

અણિગૂહિગાળસવીરિઓ પરક્રમઈ
જો જહુતમાઉતો ॥ જુજઈ અ જહા-
ચામં, નાયવો વીરિયાચારો ॥૮॥

અર્થ—૧૮૮ જે (નયી છુપાવેલું) ગગ-વીર્ય જેવું, વળી જે
તે ૧૧૧૧ નીચું એ દેવે કહ્યું છે તેમજ પરાક્રમ કરે છે, અર્થાત્ સર્વ
પ્રકારની ધર્મને વિષે દૃઢતા કરે, વળી સાવધાનપણે પોતાની
કલિની નુકસાન ધર્મનાયને વિષે પ્રવર્તે, તે વીરિયાચાર ગણવો. ૧

૧ અ. ૧૮૮ નીચું નાચે દર્શનાચાર, ચારિત્રચાર, તપઆચાર
અને વીર્યચાર એ પાંચ આચારની આચરણના ભેદ જણાવ્યા છે. તે

જલદિગ્ધિય અને

નોઈન્દ્રિયથી પીડા નહિ

પામતું શરીર છે ?

ખામેભિ-હું ખામું છું.

દેવસિચ્છ-દિવસ સંબંધી

વધક્રમ-અપરાધને.

આવરેસુચાર્ય-આવશ્યક ક્રિયા

સેવતાં લાગેલા અતિચારથી.

પડિક્કમાભિ-હું નિવતું છું.

ખમાસરણાણ-ક્ષમાશ્રમણ

સંબંધી

દેવસિચ્છાએ આશાયણાએ-

દિવસે ચરેલી આશાતનાએ કરી.

તિત્તીમતયરાએ-તેવીશ

આશાતના માહેલી.

જંકિંચિ-જે કંઈ

મિચ્છાએ-મિથ્યાભાવરૂપ

આશાતનાએ કરીને.

મણ્ણુકકાએ-મન સંબંધી પાપ

તે રૂપ આશાતનાએ કરીને.

વય્ણુકકાએ-વચન સંબંધી પાપ

તે રૂપ આશાતનાએ કરીને.

મસ્તક નમાવવા વડે વંદન થાય તે દ્વીદ્વાવંદન એ ખમામ-
મણ્ણુ દેવાવડે વદા થાય તે થોભવંદન અને જે વાણ્ણુ દેવાવડે
દ્વાદશાવર્તવંદન થાય છે. એ ત્રણ વંદનના ખતુકમે જવન્ન્ય,
મધ્યમ અને કિલ્લુટ એમ ત્રણ મેદ થાય છે.

આ વાણ્ણુ દેવા પરચીત આવશ્યક સાચવવા બેધએ. તે ન
સાચવે તો વંદન કરનાર પણ નિર્જરાતું કંઈ પામે નહિ. તે આવશ્યક
આ પ્રમ જે—

‘સન્ન્યામિ ખમામમત્તો’ત્તી ‘આણ્ણુવદ્ધ’ પાતંત યોગતાં
પોતાનું આત્મ શરીર નમાડી દેવામા આવે તે પચમ અવનત અને
ફરી ને ડગાડે પાતે ને ડગાડે પાતું અવનત નામનું જન્મ થતી
વખતે નામના નીરાગે ન આગળ પાતે જેની જાત કોવ તેની નમ
સુગા તે કાય જેથી નામે ડગાડે (૩૫) વચન કરતી વખતે વાણ્ણુ
કરતી ને વચન કરતી નામનું નામે જાય. જાય ૩૫ ‘જતા મે’
જતા નામનું નામે રાજીવ નામે જાય, એક અવનતા વંદ-
નનાં નામે તે નામે જાતના નામે નામે ૧૨ આવત (ચુક

અર્થ—હે કામાદ્રમા ! મુક્તિએ મનિસ (જીવિતે માનિક નિવૃત્તિરૂપ પ્રયોજનવાળા) મારા શરીરવડે (આપને) વાંઢવાને ઇચ્છું છું (શુરુ વંદાવવાને સાવધાન રોય તો છંદેણુ ઠકે.)

અણુબણુહ, સે રિઃકિરણહ ॥૨॥

અર્થ—મિતઅણુક (ગાડા ત્રણ હાથ પમાણુ દોત્રમાં પ્રવેશ કરવાની)ની મને રજા આપો. (શુરુ કહે-અણુબણુમિ-હું આજ્ઞા આપું છું.)

નિસીહિ, અ-હો-કા-યં, કા-ચક્ષંકાસં
અમણિજ્જ્વલે ભે કિલાસે, અપ્પકિલંતાણું
પાહુસુતેણુ ભે, દિવસો વઠ્ઠકંતો ॥૩॥

અર્થ—૧૬મી શિષ્ય, માત્ર શુરુ-દંત રિવાય અન્ય ક્રિયા-રૂપ આપાર નિષેધો છે જેણે મોટો હતો (અવશ્યકમાં પેસીને વિદિપ્તવંડ દેસી, માધુ હાથા ટીંગા ત્રણ અને શ્રાવક સદગા દિવસ મહાપત્તિ રૂઢી એ હાથ લગાડે લગાડી, શુરુના મરણોને રાખવાને) આ પ્રમાણે કહે—

“નિસીહરં. ચક્ષંકાસં.”

અર્થ—અહ હાથ આપત આપના પગોને માગ હાથ અને લગાડે કરી કરી મને રજા કરવાને અને આજ્ઞા આપો ! (શુરુની આજ્ઞા પગી મરણ ચરણ સ્થે પોતાના હાથ તથા મરણે કરી રાખેલી રીતે મરણ મરણે એ હાથ લગાડી શુરુને મરણ દીધે મરણ.)

૩૦. દેવસિચ્ચં આલોહિં સૂત્ર.

શબ્દાર્થ.

દેવસચ્ચં-દિવસ સબધી | અંગીકાર કરું છું અને
અતિચાર. પ્રકાશું છું.

આલોહિં-પ્રકાશું. જો-જો

ઈચ્છં આલોચ્ચેમિ-આપનું વચન મે-મે.

ઈચ્છાકારેણું સંદિસહ લગવન્ ! દેવ-
[સચ્ચં આલોહિં ? ઈચ્છં, આલોચ્ચેમિ.
જો મેં

અર્થ-હું લગવંત ! આપની ઈચ્છાપૂર્વક આજ્ઞા આપો
(તો) દિવસ સબધી (જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે) પ્રકાશું
શુરુ કહે “ આલોચ્ચેહ ” પ્રકાશે. શિષ્ય કહે-આપનું વચન
અંગીકાર કરું છું અને પ્રકાશું છું [જો મેં ઇત્યાદિ બાકીનો
પાક ઈચ્છામિ કામિ ’ પેઠે સમજવો.]

૩૧. સાત લાખ સૂત્ર.^૧

સાત લાખ પૃથ્વીકાચ, સાત લાખ

^૧ મોતિ એટલે હવે ઉપજવાના ગ્યાનક, તે ગદા હોવાના
મગ્ગને ૮૪ લાખ ઉત્પત્તિસ્થાન છે. સ્થાનક તો તે કરતાં પણ વધારે

અપ્કાય, સાત લાખ તેડિકાય, સાત
લાખ વાડિકાય, દશ લાખ પ્રત્યેક વન-
રૂપતિકાય, ચૌદ લાખ સાધારણ વન-
રૂપતિકાય, બે લાખ બેઈંદ્રિય, બે લાખ
તેઈંદ્રિય, બે લાખ ચૌરિંદ્રિય, ચાર લાખ
દેવતા, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ
તિર્યંચ પંચેંદ્રિય, ચૌદ લાખ મનુષ્ય,
એવંકારે ચૌરાશી લાખ જીવોનિમાંહિ,
સહારે જીવે જે ફોઈ જીવ હણુયો હોય,
હણુાંયો હોય, હણુતાં પ્રત્યે અનુમોદો

છે, પણ વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ અને સ્થાન વડે કરી જેટલા સ્થાનક
સરખા હોય તે એક સ્થાનક ગણાય તેની ગણતરી આ પ્રમાણે છે-
પૃથ્વીકાયના મૂળભેદ ૩૫૦ તેને પાંચ વર્ણે ગુણતા ૧૭૫૦) થયા, તેને
બે ગંધે ગુણતા ૩૫૦૦) થયા, તેને પાંચ રસે ગુણતા ૧૭૫૦૦) થયા, તેને
આઠ સ્પર્શે ગુણતા ૧૪૦૦૦૦) થયા, તેને પાંચ સંસ્થાને ગુણતા
સાત લાખ ભેદ પૃથ્વીકાયના થયા એમ બધાની ગણતરી કરવી.
ઉપરોક્ત ૮૪ લાખ જીવોનિ માફક ઉત્પન્ન થયેલ હરકોઈ જીવને
હણુયો હોય, હણુાંયો હોય, અગર હણુતાને અનુમતિ આપી હોય,
તે સંબંધી મિથ્યાદૃષ્ટ આ મૂલવડે ફેલાવું છે.

અર્થ-પરજીવના પ્રાણનો નાશ ચિંતવવો તે પ્રાણાતિપાત, અસત્ય બોલવાના પરિણામ તે મૃષાવાદ, પારછી વસ્તુ ધણીની સંમતિ વિના લઈ લેવાની વૃત્તિ તે અદત્તાદાન, વિષયલોગની વાછા રૂપ પરિણામ તે મૈથુન; નવ પ્રકારે બાહ્ય અને ચૌદ પ્રકારે અભ્યંતર વસ્તુ આદિની વાંછા અથવા મૂર્છા તે પરિશ્ર્ક, પરની ઉપર તીવ્ર પરિણામે મુખાદિ અવયવ તપાવવા તે કોષ, પ્રાપ્ત વા અપ્રાપ્ત વસ્તુનો અહંકાર તે માન, શુભતપણે સ્વાર્થવૃત્તિ સિદ્ધ કરવાની વાંછા તે માયા, ધનાદિ સંપત્તિને એકઠી કરી સંગ્રહ કરી રાખવાની મનોવૃત્તિ તે લોભ, પૌદ્ગલિક વસ્તુ ઉપર પ્રીતિ તે રાગ; અણુગમતા જીવાદિ પદાર્થો ઉપર અરુચિ તે દ્વેષ, પરની સાથે વિખવાદ કરવાની વૃત્તિ તે કલહ, પરજીવને નહીં 'હીઠેલું', નહીં 'સાંમળેલું' આળ દેવું તે અભ્યાખ્યાન, પર જીવના દોષની ચાડી ખાવી તે પૈશુન્ય, સુખ-દુઃખ આવ્યે હાથે શોક કરવો તે રતિ-અરતિ, શુભી વા નિશુભી જીવની નાંદા કરવી તે પરપરિવાદ; કપટવૃત્તિથી અસત્ય બોલી છળ કરીને લોકોને ઠગવાના પરિણામ તે માયામૃષાવાદ, વ્યવહારથી કુદેવ કુશરુ અને કુવર્મ સેવવાની અભિલાષા અને નિશ્ચયથી આત્મ-સ્વરૂપના અનુભવને વિદ્યતકર્તારૂપ આત્માના પરિણામ તે મિથ્યાત્વ શબ્દ, એ અઢાર પ્રકારે જીવને ચિત્તમાં જે પાપરૂપ ભાવ ઉત્પન્ન થાય તે ભાવપાપ અને ભાવની ચિકાશથી જીવને રાત્તામાં કર્મના દળિયા લાગે તે દ્રવ્યપાપ કહેવાય છે.

---

x મિથ્યાત્વ, ત્રણ વેદ, હામ્યાદિ પટ્ટક અને ચાર કપાય. આ ચૌદ પ્રકારે અભ્યંતર પરિમલ છે.

૩૩. વંદિતા સૂત્ર.

શબ્દાર્થ.

વંદિતુ-વાદીને

સંવસિદ્ધે-સર્વજ્ઞ એવા તીર્થંકર

તથા સિદ્ધ ભગવાનને.

ધર્માચરિત્રો-ધર્માચાર્યને.

સંવસાહુ અ-આચાર્ય ઉપાધ્યાય

વગેરે સર્વ સાધુઓને

ધન્ધામિ--હુ ધન્ય છું.

પડિક્કમિઉં-પ્રતિક્રમવાને

સાવગધર્માહઆરક્ષ-શ્રાવક

ધર્મને વિષે લાગેલા અતિચારથી

જો મે-જો માટે

વયાધઆરો-વ્રતોને વિષે

અતિચાર લાગ્યો હોય.

નાથુ-જ્ઞાનને વિષે

તહુ-તથા.

દશથુ-દર્શનને વિષે.

ચારિત્તે-ચારિત્રને વિષે.

મુહુમો-સદમ.

ખાયરો વા-અથવા બાહર

હુવિહુ-મે પ્રકારના.

પરિગ્ગહુમિ-પરિગ્રહને વિષે.

સાવજજે-સાવધ-પાપવાળા.

બહુવિહુ-અન્ય પ્રકારના.

આરંભે-આરંભ.

કારાવથુ-શ્રીજાની પામે કરાવવાથી.

કરદુ-પોતાની જાતે કરવાથી.

અ-અનુમોદવાથી

પડિક્કમે-પડિક્કમું છું.

દેસિચ-દિવસ સંબંધી

સંવ-સર્વ અતિચાર પ્રત્યે.

બદ્ધ-બાધ્ય હોય.

કાદિઓહુ-કન્દિયો વડે કરી.

ચગિહિ-ચાર.

કર્યાઓહિ-કપાયે કરી.

અપસત્યેહિ-અપ્રશસ્ત ભાવે કરી.

રાગેણુ-રાગે કરી.

વ-અથવા

દોસેણુ-દોષે કરી

આગમણુ-જાતા.

* શ્રાવકને દિવસ સંબંધી લાગેલા અતિચારને આલોચવાને અર્થે આ સૂત્ર સાળે સુચ અર્ધ અસ્ત પામેલો હોય તે વખતે કહેવાતું છે. શ્રાવકના બાર વ્રત વગેરેમાં લાગેલા ૧૨૪ અતિચાર આ સૂત્રવડે આલોચવામાં આવે છે.

નિગમણુ-આવતાં.

ઠાણુ-મિથ્યાત્વીઓના સ્થાને ઊભા રહેનાં

અંકમણુ-આમતેમ કરતા.

અણુભોગે-ઉપયોગ વિના.

અભિઓગે-રાજ અથવા ધણી લોકોના આગ્રહથી

નિઓગે-પરાધીનતાના કારણથી.

શંકા-જનવચનમાં શંકા.

કંપ-અન્ય મનની ઇચ્છા.

વિગિચ્છા-સાધુ-સાધ્વીની મલિનતા દેખી દુઃખ કરવી

અથવા ધર્મના કળનો અંદેહ

પદ્મંસ-મિથ્યાત્વીની પ્રશંસા.

તણુ-તેમજ.

સાયો-પરિચય

હિલંગીમુ-મિથ્યાત્વીનો.

અમતત્ત્વસ-સમકિતતા

છક્કાય-જ કાંઈના

અમારને-સમારંજનને વિષે

પયણુ-પોને સંધર્તા

પયાવણુ-ખીનની પામે રંવાવતા.

જે-જે

દોરના-દોષ જ્ઞાનના દોષ.

અત્તદ્વા-પોતાને અર્થ.

પદ્મ-પદ્મ અર્થ

ઉદયદ્વા-પોતાના તથા પરને

જાતને અર્થ.

ચેત-નિષ્ચે.

પંચગુહ-પાંચ

અણુવચણુ-અણુવચનને વિષે.

ગુણવચણુ-ગુણવચનને વિષે

તિણુ-ત્રણ

રિપ્પાણુ-શિક્ષાવ્રતને વિષે.

અઉણુ-ચાર

પડિકમે-હુ પડિકમું છું.

પઠમે-પહેલા

અણુવચ નિ-અણુવચનને વિષે.

થૂલગ-સ્થૂળ

પાણવચાય-પ્રાણાતિપાતની.

વિરુદ્ધો-વિરતિનું ઉલ્લંઘન કરીને.

આયરિયાં-જે આચરણ સેવા હોય.

અરપસથે-અપરિચિતભાવે વર્તતા.

કથ-અહીં આ.

પમાયપસગેણુ-પ્રમાદના

પ્રસંગથી.

વહુ-જીવને મારવો.

ખંધ-દોષના વડે આધરો.

કરિચ્છે-તેના અનવચને છેદના.

અણુભારે-તેના ઉપર ધરો ભાર

જગવો.

ભાતપાણુ-ભાતપાણી-ચારનો.

ગુરુચ્છે-અંતગત કરવો

પદમચ્છે-આ પદેના પ્રતના.

અર્થાર-અતિચારમા.

વંદિતુ સ્વંવચ્ચિદ્દે, ધર્મસાયરિયો અ
સ્વંવચ્ચાહુ અ ॥ ઈચ્છાસિ પરિક્ષિતિ^૧
સ્વાવગધર્મસાઈચ્ચારદસ્ય^૨ ॥૧૧॥

અર્થ—સર્વજ્ઞ જોવા તીર્થ^૧ કર તથા સિદ્ધ લગવંતને, વળી
ધર્મોચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સર્વ સાધુને વાંદીને, શ્રાવક ધર્મને
વિષે લાગેલા અતિચાર યદી પ્રતિક્રમવાને હું ઇચ્છું છું. ૧

સામાન્યથી સર્વવ્રતના અતિચાર.

જો મે વચાઈઆરો, નાણે તહ દંસણે
ચરિત્તે અ ॥ શુદુસો અ ખાયરો વા,
તં નિંદે તં અ ગરિહાસિ ॥૨૧॥

અર્થ—જાનને વિષે તથા દુષ્ટનને વિષે તથા ચારિત્રને
વિષે અને ચ શબ્દયદી તપને વિષે તથા વીર્યને વિષે અને સ્ત્રી-
ખનાને વિષે વળી (જે અતિચાર) મને વ્રતોને વિષે સૂક્ષ્મ વા
ખાદર લાગ્યો હોય, તેને નિંદુ છું અને શુદુની અરક્ષ ગર્હુ^૨ છું. ૨
પરિવ્રતના અતિચાર.

દુષ્ટિહે પરિગગર્હસિ; સ્વાવગજ્જે ખહુ-

૧ સ્વગ્યાનાત વતપગ્મ્યાન, પ્રમાદમ્ય વજાદ્ ગત. ૧

તત્રૈવ કર્મણું જૈય, પ્રતિક્રમણુચ્યતે ॥

૨ પંચમીગ્યાને પદ્મી યદ્વા કર્મણિ પદ્મી

વિહિ અ આરંભે; કારાવાળે અ કરણે
પરિક્રમે હેતિઅં સુવં ॥૩॥

અર્થ—બે પ્રકારનો પરિગ્રહ—સચિત્ત અને અચિત્ત
તેમજ દાવદ-પાપવાળો અને બહુ પ્રકારનો આરંભ તે બંનેને
કારાવવાથી, પોતે કરવા શકી અને બીજા દરનારાઓને જુદું
મોઢવા થકી, જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે દિવસ સંબંધી
સર્વ અતિચાર પ્રત્યે પ્રતિહત્તુ છું. ૩

જ્ઞાનના અતિચાર.

જં બદ્ધસિંદિયોહિં; ચત્તિહિં કસાએહિં
અપ્પસત્થેહિં ॥ રાગેણ વ હોસેણ વ, તં
નિંદે તં ચ ગરિહાચિ ॥૪॥

અર્થ—ધ્રિયો વડે કરી તથા ચાર કષાયે કરી, અપ્રશસ્ત
ભાવે કરી, રાગે કરી વા દેવ વડે કરી જે અતિચારરૂપ
અશુભકર્મ બાધ્યુ હોય, તેને આત્માની સાથે નિંદુ છું અને
ગુરની સાથે ગહું છું. ૪

સમ્યગ્દર્શનના અતિચાર.

આગસણે નિગગસણે, ઠાણે ચંક્રમણે

૧ ગાનવ, ૨ કિમ્બવ, આગાનિઅ, સ વચ્છરિઅ વા મયા-
સોવં. આરોત્વાદ નવાને. ૫

આણીઓ ॥ અલિચોગે આ નિચોડે;
પડિછમે હેસિઅં સ્વં ॥૫॥

અર્થ—ઉપયોગરહિતપણે રાબતા વા ઘણા લોકના આગળે
ધણી તથા પરાધીનતાના કારણથી (મિથ્યાત્વીના મંદિરાદિને
વિશે) જતાં આવતાં, તેમના સ્થાનકે હોવા રહેતાં, ત્યાં જ નામ
તેમ કરતાં જે અતિચારરૂપ પાપકર્મ બાંધ્યું હોય તે દિવસ
સંબધી સર્વને પ્રતિષ્ઠા છું. ૫

સમ્યક્ત્વના અતિચાર.

સંકા કુંબ વિગિરછા, પદસંસ તહ
સંધવે કુલિંગીસુ ॥ સમ્યક્ત્વસર્વમારે,
પડિછમે હેસિઅં સ્વં ॥૬॥

અર્થ—જિનવચનમા સંકા અન્યમતની વાંછા ધર્મના
ફળનેા સદેહ વા સાધુ-સાધ્વીના મલિન ગાત્ર તથા વસ્ત્ર દેખી
હુગંછા કરવી, મિથ્યાત્વીની પ્રશંસા તથા તેમનેા પરિચય,
એ સમ્યક્ત્વના અતિચાર મધ્યે દિવસ સંબધી જે પાપ
બાંધ્યું હોય તે સર્વને પડિછાતું છું. ૬

છાકાયસમારસે, પચણે આ પચાવણે
આ જે હોસા ॥ અતટ્ટા ચ પરટ્ટા, ઉલચટ્ટા
ચેવ તં નિંદે ॥૭॥

વાયવિરઘ્યો ॥ આયરિય-સપ્તસૂત્રે
ઈત્ય પસાયપ્તસૂત્રોલુ ॥૬॥

અર્થ—મહીયા પહેલા અણુવ્રતને વિષે; પ્રમાદના પ્રસંગ
થી અપ્રશસ્ત ભાવે વર્તતાં. રાક્ષા સ્થૂલ પ્રાણાતિપાતની નિવૃ-
ત્તિનું ઉદ્ધવન કરીને જે આચરણ સેવ્યાં હોય તે જેમ કે-૬
વહુ-બંધ-છવિરછેએ, અર્ધજારે જત-

પાણુવુરછેએ ॥ ચઠમવયરસ-ઈઆરે,
પરિક્ષમે દેસિઅં સ્વં ॥૧૦॥

અર્થ—(દ્વિપદાદિ જીવને) 'મારવો, દોરડાંદે બાંધવો;
તેના અન્યથાને છેલવા; તેના ઉપર ઘણો ભાર ભરવો, તેને
ભાત-પાણી-ચારાનો અંતરાય કરવો; આ પહેલા વ્રતના
અતિચાર સમયે જે અતિશય દિવસ રાંધી લાગ્યા હોય તે
સર્વને હું પરિક્ષુ' છું ૧૦

શબ્દાર્થ.

બીએ-બીજ.

અણુવ્યયમિ-અણુવ્રતને વિષે

પરિધસગ-અતિ મોટા

અસિઅવયણુ--બૃહ વચનની.

વિરઘ્યો-વિરતિનું ઉદ્ધવન કરીને

સાહસા-આશુવિચારે

રહસ્ય-એકાંતે (છાની વાત કર-

નાર ઉપર રાજાનિરુદ્ધ

ગુપ્તે મુકતા)

દારે-ત્રીએ કહેલી વાત પ્રગટ કરનાં.

૧. અહિ કોઈ શકા કરે કે પ્રાણાતિપાત ત્રિમણુ વ્રતવાળાને
વધાદિ અતિચાર હાગે નહિ, કારણ કે પ્રાણાતિપાત શબ્દે વધાદિનું

યોગુવચ્ચો-ખોટા ઉપદેશ આપતા.
 કૂઠલેહે-જુહા દરતાવેજ કરવા.
 ખીચ્ચ-ખીજ.
 વચ્ચસઘધારે-વતના અતિચારને.
 તથ્યે-ત્રીજ.
 અણુવચ્ચમિ-અણુવતને વિષે.
 થૂલગ-મેટા (આદરપણે).
 ધરદવ-પાગડા વચ્ચના.
 હરેણુ-હરણી.
 વિરઘ્યો-વિરતિથી.
 તેનાહુપચોગે-ચોરીનો માલ
 લેવો, ચોરને સહાય આપવી.
 તથ્યહિરે-ખોટી વસ્તુને ખરી
 જેવી કરી વેચવી.
 વિરુદ્ધમયો-દાન્યોચોરી વગેરે
 રાજ્યચિરક આચરવું.
 કૂટલ-ખોટા તોન રાખવા.
 કૂટલાણે-ખોટાં માખ રાખવા.
 ર.ઉત્થે-રોગ.
 અણુવચ્ચમિ-અણુવતને વિષે.
 નિચ્ચ-નિત્યે.
 પરદારગમ-પરગની જાણે
 ગમન કરવાની

અપરિગ્રહિઆ-કુંવારી કન્યા
 અથવા વિધવાની સાથે વિષય
 સેવવો.
 ઘતર-ખીજાએ થોડા વખત માટે
 રાખેલી વેશ્યાની સાથે વિષય
 સેવવો.
 અણુગ-મિત્ર અંગોથી ક્રોડ કરવી.
 વિવાહ-પોતાના પુત્ર પુત્રી સિવાય
 ખીજના વિવાહ કરવા.
 તિવ્વચ્ચુદાગે-દામભોગને વિષે
 તામ અનુરાગ કરવો.
 ચઉત્થ-ચોથા.
 ઘત્તો-એ પછી.
 અણુવચ્ચે-અણુવતને વિષે.
 યચ્ચમિ-પાંચમા.
 પારમાણુપરિચ્છે-પરિગ્રહતા
 પગદામનું હિલ્લંધન કરવાથી.
 ધાનુ-ધન.
 ધાન્ય-ધાન્ય.
 ખિત્ત-લેવો.
 ઘત્થુ-વર-હાટ.
 રિચ્ચ-ઉપુ.

આ, અપરિગ્રહિ, તેથી અતિચાર ન કરવો. તેને માટે ઉત્તર
 અપરિગ્રહિ આપવાનું જ પરચ્ચમાણુ યાવ છે તો
 અપરિગ્રહિ આપવાનું નથી તેનું પરચ્ચમાણુ
 આપી રહ્યું, માટે અપરિગ્રહિ કરવાથી અતિચાર થાશે.

સુધન્ને-સોતું.

કવિચ્ચ-સોના રૂપા સિવાય બીજી
ધાતુઓની વસ્તુને.

પરિમાણુ-પરિણામ ઉપરાંત
રાખવાથી.

દુપચ્ચે-દાસદામીઓ વગેરે જે
પગવાળાં.

ચક્રિપચ્ચમિ-ધોડા વગેરે ચાર
પગવાળાં પ્રાણીઓને.

ઘસણુચ્ચે-જવાના.

પરિમાણુ-પરિણામથી અધિક
જતાં.

દિસાસુ-દિશિમાં.

ઉડ્ડ-ઉધ્વ દિશિ.

અણુ-અધોદિશિ.

તિરિચ્ચ-તિર્થ દિશિ

સુરુદિ-પરિણામ વધારતાં.

સઘચ્ચંતરદ્વા-માર્ગમાં અમુક

હદની સ્મૃતિને ભંજ

ચવાથી વધારે જતાં.

પઠમમિ-પહેલાં.

ગુણુચ્ચે-ગુણવ્રતને વિષે.

મજ્જમિ-મદિરા.

મંસાચ-માંસ.

પુરુદ્ધ-પુષ્પ.

કેલે-ફળ.

ગંધ-ગરાસ પ્રમુખ ગંધ.

મદલે-પુષ્પની માળા.

ઉવલોગ-પરિલોગ-ઉપલોગ

પરિલોગ નામના.

બીચ્ચમિ-બીજ.

ગુણુચ્ચે-ગુણવ્રતને વિષે.

બીજ વ્રતના અતિચાર.

બીચ્ચે અણુચ્ચંચમિ, પરિચૂલગ-અલિ-
અવચણુચ્ચિરદ્વા ॥ આચ્ચિચ્ચસપ્ચસ-
ત્થે, ઈત્થ પમાચ્ચપ્ચસંગેણુ ॥૧૧॥

અર્થ—અહીંયા, બીજ અણુવ્રતને વિષે, પ્રમાદના પ્રસંગ

થકી અપ્રશસ્ત લાવે વતંતાં ધર્મ અતિશયે કરીને થોડા જૂઠાની
વિખાતવું ઉદ્ધવન કરીને જે આચરણ કરેલું હોય તે જેમકે-૧૧.

સહસ્રા રહસ્ય દારે, મોસુવએસે ચ
કૂડોહિ અ ॥ બીઅવચરસ-ઈચારે, પરિ-
ક્રમે દેસિઅં સંવં ॥૧૨॥

અર્થ—અણુવિચારે કોઈના ઉપર આજ મુકતાં, એકાંતે
છાની વાત કરનાર ઉપર રાજ્યવિરુદ્ધ ગુનો મુકતાં, સીએ
કહેલી વાત પ્રગટ કરતાં, જોડો તપદેશ આપતાં અને જૂઠા
દરતાવેજ કરતાં, બીજા પ્રતને વિષે જે કોઈ અતિશય લાગ્યો
હોય તે કિંવસ સંબંધી સર્વ અતિશયને હું પરિક્ષમું છું. ૧૨

૧ થોડા જૂઠાણા પામ છે તે આ પ્રમાણે— ૧ દેવાદિવડે અવિપ-
કન્યાને વિપકન્યા કહેવી વગેરે કન્યા સંબંધી કેરનાર ખોલવું તે કન્યા-
લીક. ૨ થોડા દુધવાળી ગાય (ઉપતક્ષણથી દુગ્ધા જનનવર) ને
ધણા દુધવાળી અને ધણા દુધવાળને થોડા દુધવાળી કહેવી દેવાદિ
કહેવું તે ગવાલીક. ૩ પારકી ભૂમિને પોતાની ભૂમિ કહેવી વગેરે
ભૂમ્યલીક ૪ ધન-ધાન્યાદિ પાત્રી ચાપળ રાખી ગાય છતાં નથી રાખી
એમ જૂઠું ખોલી એજની ને ન્યાસાગણાર. (અદત વસ્તુને ગમ-
વાથી અદતતાદાન લાગે છે છતાં વચનના સુખ્યતા હોવાથી અદત
મુસાવાનપણું ગણ્યું છે.) અને ૫ લાય લઈને ગગર મત્સર વડે
ખોરી સાદી પૂરી તે કૂટસાક્ષિત્વ આ પાય પેટા પડેનામા દ્વિપ
મત્ સંબંધી અને બીજામા ચતુષ્પદ મત્ મત્ સંબંધી અંગીકરો સમા-
વેશ છે. ન્યાસાપદ ગતયા દટકાનિત્ય એ પેનો દ્વિપદાનિત્ય ન્યાસામા
અતર્નાવિ ચાય છે છતાં પાન પોના અત્યંત નિદિત્ય હોવાથી જુદા
ગણવા છે.

ત્રીજા વ્રતના અતિચાર.

તઈએ આણ્ણંદયંસિ, ધૂલગ પરદંદ-
રણુવિરઠજો ॥ આચરિઅ—સપ્પસતથે,
ઈત્થ પસાસપ્પસુંગેણુ ॥૧૩॥

અર્થ—જાણીયા ત્રીજા આણ્ણવ્રતને વિષે પ્રમાદના પ્રસંગ
યદી અપદાશ્ત ભાવે વર્તતાં યદા પાદરપ્પે પરદ્રવ્યના હર-
ણની વિરતિનું ઉદ્ધવન કરીને જે ગાચરદુ સેવ્યું હોય તે
જેમદે—૧૩.

તેનાહુડપ્પચ્છોગે, તપ્પહિરુવે વિરુ-
હગચણે આ ॥ હૂડપુહુડમાણે, પહિક્કમે
હેસિઅં સુવં ॥૧૪॥

અર્થ—ચોરની આણેટી વસ્તુ અર્થાત ચોરીનો માલ લેવો,
ચોરને પકડાવ આપતી, ખોટી વસ્તુ ખરી જેવી કરી વેચવી,
દાણુદોરી પ્રમુખ રાત્ર્યવરુદ્ધ દાર્ધ્યા આચરવાં અગર શત્રુ
રાજના દેશમાં ગત્ય તન્દુધી નવાનો તિષેધ કર્યો હોય છતાં
ગાપાગાદ પ્રસંગે જવું, ખોટા તોલ રાખવા, ખોટા માપ
રાખવા; તેથી જે પાપ લાગ્યું હોય તે સખધી મૂળને હું
પહિક્કમું છું. ૧૪

ચોથા વ્રતના અતિચાર.

ચહિતથે આણ્ણંદયંસિ, નિવચં પરદા-

રગસહુ-વિરઈઓ ॥ આચરિઅમખ-
સતથે, ઈતથ પસાચપસ'ગેહુ' ॥૧૫॥

અર્થ—અહીંથી ચોથા અણુમતને વિષે પ્રમાદના પ્રમુદ
થકી અપ્રશસ્ત ભાવે વર્તતાં થકાં, નિરંતર પરદાશ સાથે
ગમન કરવાની વિરતિનું ઉદ્ભવન કરીને જે આચરણ સેજું
હોય તે જેમકે—૧૫

અપરિગાહિયા ઈતર, અહુંગ વિવાહ
તિન્વ-આણુરાગે ॥ 'ચઉતથવચસ-ઈ-
આરે, પડિક્કમે દેસિઅં સન્વ' ॥૧૬॥

અર્થ—અપરિગ્રહીતા અર્થાત્ કુંવારી કન્યા તથા વિધ
વાની સાથે મૈથુન કરવું, બીજાએ થોડા વખત માટે રાખેલી
વેશ્યાની સાથે મૈથુન કરવું, અનંગકીડા કરવી (મૃદ્ધિ નિયમ
વિરુદ્ધ અંગથી વિષયકીડા કરવી.) પોતાના પુત્ર-પુત્રી સિવાય
બીજાના વિવાહ કરવા, કામલોગને વિષે તીવ્ર અનુરાગ કરવો,
(આ પાંચ) ચોથા મનના અતિચાર મધ્યેથી જે કોઈ અતિ-
ચાર દિવસ સંબંધી મને લાગ્યો હોય તે સર્વને હું પડિક્કમું
છું. ૧૬.

૧ આ ચોથું મન જે પ્રકારે મહત્ત્વ યથા રાકે છે, તેથી સ્વદારા-
સ તોષીને હેઠળના ત્રણ અતિચાર અને પરદા જે મેચાગ તો વ્રતમન
જ થાય અને પરસ્પર ગમનવિરમ ગુનાણાને પાંચ અતિચાર સમજના.
અગ્રી પુરુષને આ આત્મી કહ્યું છે તે પ્રમાણે આને પુરુષ આશ્રવી
અનિચાર અનાચાર વિગેરે સમજ લેવું.

પાંચમા વ્રતના અતિથાર.

ઈત્તો આણુવ્યએ પંચમંસિ, આયરિ-
અસપ્પન્નતથંસિ ॥ પરિમાણુ પરિવેદ્યે,
ઈતથ પસાયપ્પન્નંગેણુ ॥૧૭॥

અર્થ—એ પછી, અહીંયાં પાંચમા આણુવ્રતને વિષે પ્રમા-
દના પ્રસંગ થકી, અપ્રશસ્ત ભાવે વર્તતાં થકાં પરિચીના
પ્રમાણનો પરિવેદ કરવા થકી જે આયરણુ સેવ્યું હોય તે
જેમકે—૧૭.

ધણુધન-ખત્તવત્થૂ, રુપપ્પુવન્તે અ
કુલિઅ-પરિમાણુ ॥ દુપએ ચઉપ્પયંસિ
ય, ઋહિમ્મે હેમ્મિઅં સુવં ॥૧૮॥

અર્થ—ધન-પાન્ય, ખેતર-ઘરહાટ, રૂપ-સોનું અને રૂપા
સોના સિવાય બીજી વાતુની વસ્તુઓને પરિણામ ઉપરાંત રાખ
વાથી તથા દાસ દાસી વિગેરે જે પગવાળા અને ઘોડા વિગેરે
ચાર પગવાળાં પ્રાણીઓને પરિણામ ઉપરાંત રાખવાથી લાગેલા
દિવસ સંબંધી સર્વ અતિથારને હું ચઠિષ્ઠમું છું. ૧૮

૧ ધન ચાર પ્રકારનું છે તે આ પ્રમાણે ૧ ગણી શકાય તે ગાણુમ
સોપારી નાળાઓ વિગેરે. ૨ તોળી શકાય તે ધરિમ ગોળ, ઘી વિગેરે
૩ માપી શકાય તે મેય કાપડ જમીન તેજ દુધ વિગેરે અને ૪
પરીક્ષા કરવા યોગ્ય તે પારિણિક માણેક મોતી રૂપાનાણું વિગેરે.

છટ્ટા વ્રતના અતિથાર.

ગમણુરુચ્ય ચ પરિચાણુ, દિસ્યાસુ ઉઠું
અહે અ તિરિઅં ચ ॥ વુડિઠ સ્ઠઅંત-
રદ્ધા, પઠઅંમિ ગુણુન્વચ્ચે નિંદે ॥૧૯॥

અર્થ—ઉઠુંદિશિ, અધોદિશિ અને તિરર્છીદિશિમાં જાતા
પરિણામથી અધિક જતાં, એક દિશિમાં જવાનું ઘટાડી બીજી
દિશિમાં તે પરિણામ વધારતાં અને કદેલા પ્રમાણની વિસ્મૃતિ
થવાથી વધારે જતા, પહેલા ગુણુવ્રતને વિષે જે અતિથાર
લાગ્યા હોય તેને આત્માની સાથે નિંદું છું. ૧૯

સાતમા વ્રતના અતિથાર.

મજ્જંમિ અ સંસંમિ અ, પુષ્કે અ
કલ્લે અ ગંધસલ્લે અ ॥ ઉવભોગપ-
રિભોગે, બીયંમિ ગુણુન્વચ્ચે નિંદે ॥૨૦॥

અર્થ—મદિશ તથા માસ અને બીજાં પણ નહીં ખાવા
યોગ્ય પદાર્થ તથા પુષ્પ, ફળ, બરાચ પ્રમુખ ગંધ અને પુષ્પની
માળાને ભોગવવાથી, ઉપભોગ-પરિભોગ નામના બીજા ગુણુ-
વ્રતને વિષે લાગેલા અતિથારને હું નિંદું છું. ૨૦

શુદ્ધિ.

સચિત્તે-મચિત્ત વરતુ વાપરવી
 પડિબદ્ધે-ત્રચિત્ત સચે
 નેકાએલી વરતુ વાપરવી
 અપોલ-ન હ પડાવેના પદાર્થ
 વાપરવા
 દુરપોહિ-અ-અન્ધા કાચા પદાર્થ.
 આહારિ-ખાવાથી
 પુન્નસહિ-નુચ્છ પદાર્થ.
 લક્ષ્મણ-મન્નુ કરવાથી.
 ઈંગાલી-સ ગાર કર્મ-એટલે
 દંતાર અને બાહ્યુગ વિગે-
 રના અગ્નિ સમધી કર્મ.
 વાહુ-વનકર્મ-એટલે કળ, કુલ
 વનરપતિ, અનાજ વિગેરે, ઉગા-
 ડવાં, તથા હેલવાનું કર્મ.
 સાહી શકટકર્મ-એટલે ગાડા બેસ
 વગેરે વેચવા, વેચાવવાનું કર્મ.
 ભાહી-ભાટિકકર્મ-એટલે ઘોડા,
 ઉંટ, બળદ વગેરે બાકે
 આપવા-અપાવવાનું કર્મ.
 દેહી-દેહટિકકર્મ-કુવા, વાવ વિગેરે
 ખોદવા-ખોદાવવાનું કર્મ
 કુવજજએ-અત્ય તપણે વર્જવા.
 કર્મ-કર્મ.
 વાહિજજ-વેપાર.
 નેવ-વગી નિથે.

દંત-હાથીદાત મૂકાકળ વગેરેનો
 વેપાર

લક્ષ્મ-સાખરો વેપાર

રસ-રસના વ્યાપાર-ઘી તેલ

ગોળ વગેરેનો વ્યાપાર.

કેસ-દેશનો વ્યાપાર મોર, પોપટ,

મનુષ્ય અને પશુનો વ્યાપાર.

વિસવિસય-એરનો વ્યાપાર.

અહીં મોમલ વિગેરેનો તથા

શરણાદના વ્યાપાર

એવ-એ પ્રમાણે.

ખુ-નિલયથી

જ તપિદસણુ-ધંટી ચરખા

પ્રમુખ, યત્રના શેરડી, તલ

વિગેરે ખીલાવવા.

કરમ-કર્મ

નિહલ છલું-નાક, કાન વીધવા,
 વીંધાવવા.

ચ-અતે.

દવદાણુ-અગ્નિદાહ દેવો.

સુર-સેરોવર

દહુ-દહ

તલાય-તળાવને

સોસ-મુકાલી નાખવા

અસપોસ-હિંસક છત્રો તથા

નહારી સ્ત્રી વિગેરેનું ચોપણ કરવું.

વનિજજજ-વજવા
 સત્ય-શસ્ત્ર
 અગિ-અગિ.
 મુસલ-સામેલ
 જતગ-યત્ર
 તણ-તણ
 કટકે-કાષ્ટ.
 મંત-મપ વગેરેને ઉતારવાના મંત્ર.
 મૂલ-તાગદમણી પ્રમુખ જડી-મુદો.
 હેસજજ-ગોળા ચૂરણ વગેરે
 વસ્તુઓ.
 દિને-આપવાથી
 દવાવિએ-ખીજની પાસે અપા-
 વવાથી.
 વા-અથવા.
 નંદાણુ-અણુગળ પાણીથી નંદાણુ.
 ઉંચકણુ-પીડી વગેરે ચોળી
 શરીરનો મેલ ઉતારવો
 વજન-અળતો, યુનાત વગેરેથી
 રગ કરવો.
 વિલેગણુ-કેસર ચદન વગેરેનું
 નિલેપન કરવું.
 રાદ-રાદ
 રૂવ-રૂવ
 રમ-રમ
 ગવે-ગવે.
 વજ-વજ.

આસજ-આસન
 આપરણુ-આશુપણ.
 પડિલમે-કું પડિલમું છું.
 દેસિઅ-દિવસ સંજ ધી
 કટરપે જામનોગની કળા કરવી
 કુકુદ્ય-લોકને હાસી આવે
 એવી કાયચેટા કરવી
 મોહરિ-વાચાળપણે અદ્યટિત
 વચન બોલવા.
 અહિગરણુ-શસ્ત્ર વગેરે સજ
 રવા.
 ભોગઅઈરિત્તે-ઉપભોગ-પરિ-
 ભોગની વસ્તુ ખપ કરતા
 વિશેષ રખવા.
 દંડ મિ અણુદ્યાએ-અનથદંડ
 વિરમણ નામના.
 તમઅમિ-ત્રોજ
 ગુણુવએ-ગુણવતને વિશે.
 તવિલ્લે-ત્રણ પ્રકારના.
 દુરપણિહાણુ-દુરપ્રશિધાન-કુદ
 યોગ વ્યાપારમા.
 અણુવદ્યાણુ-અવિનયપણે, એ
 ઘડી કરતા ઓછા વખતે
 સામાયિક પારણુ
 સઈવિલ્લે-પમાદથી સામાયિક
 લીવુ છ કે નહિ તે યાદ ન રહેવું.
 વિતલકકએ-વિતથપણે અર્થાત્
 ખોટી રીતે કરતાં.

પદમે-પ્રથમ.

નિદ્રાવચ્ચે-શિક્ષાપ્રતને વિષે
ગ્વાણુવચ્ચે-નિયમિત ભૂમિમાં
ગદારથી કામ ચીજ મંગાવવી
પેસવચ્ચે-પગિણામ ઉપરાંત ભૂમિને
વિષે પોતાના કાર્ય માટે
ખીળને મોકલવા.

સદે-પગિમાર ઉપરાંત ભૂમિએ
રહેલાને જોખાગદિથી જાણાવવું
રૂચે-રૂપ દેખાડીને પોતાની
ભાષા કરવી

પુગલકુળેચે-પદાર્થ નાખી
પોતાપણ જાણાવવું.

દેશાવગાસિચ્ચ-મિ-દેશાવકાશિક
નામના

ખીએ-ખીજ

નિદ્રાવચ્ચે-શિક્ષાપ્રતને વિષે

સંધારા-સંધાગ સંબધી

ઉચ્ચારવિહી-લઘુનીતિ તથા

વડીનીતિ સંબધી

પગાણ-પ્રમાદ.

તહ ચેવ-તેમ વળી.

સુચિચ્ચે પડિખદે, અપાલ દુરપો-

લિચ્ચ' અ આહારે ॥ તુરુછોસદિ-૧-

કુખાણુયા, પડિકમેદેસિચ્ચં સુવ્વં ॥૨૧॥

કુખાણુએ અ (પ્રત્યન્તરે)

ભોયણુભોએ-ભોજન સંબધી

ચિન્તા કરવી

પોસહવિહિ-પોસહનો ગ્રિધિ.

વિવરીએ-વિપરીત કરવાથી

તર્કએ-ત્રીજ.

નિદ્રાવચ્ચે-શિક્ષાપ્રતને વિષે

સુચિચ્ચે-સચિત વસ્તુ

નિદ્રાવચ્ચે-નાખવી

પિહિચ્ચે-દેવા ગોચ્ય વસ્તુને

અચિત પદાર્થવડે દાખવી

વવચ્ચેસ-નહિ દેવાની ભુદિએ

પોતાની વસ્તુને પગથી કહેવી.

અને પરતી વસ્તુને પોતાની
કહેવી.

મન્છરે-કોધ, અભિમાન, ધખી
કરતા દાન દેવું.

ચેવ-નિચે

કાલાઈકમદાણુ-ગોચરનો કાળ

વીની જતા મુનિને આમંત્રણ

કરવું

ચક્રે-ચોથા

અર્થ—સચિત્તનો ત્યાગ વા પરિમાણ છતાં પ્રમાણના વશથી અસિદ્ધ સચિત્ત વાપરવાં, સચિત્ત સાથે ભેડાયેલી વસ્તુ વાપરવી, નહીં પકાવેલા પદાર્થ વાપરવા. અર્ધપૂર્વ તથા અર્ધ કાચા પદાર્થ વાપરવા અને તુચ્છ પદાર્થ લક્ષણ કરવા, એ સચિત્તના ત્યાગના પાત્ર અતિચાર મધ્યેથી જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે દિવસ સંબંધી સર્વને હું પડિચ્છમુ છું ૨૧

ઈંજાલી-ગુણ-સાડી, -ભાડી-ફેાડી સુવ-
જજળે કર્મ ॥ વાણિજ્યં ચેવ દંત,
લક્ષ્મરસ-ઉસ-વેસવિસયં ॥૨૨॥

અર્થ—કુન્નાર અને ભાડુના વિગેરેના અગ્નિ સંબંધી કર્મ તે અંનાન્કર્મ; પુષ્પ, ફળ, વનસ્પતિ, અનાજ વિગેરે ઉગાડવા તથા છેડવા તે વનકર્મ, ગાડા બેઠા વિગેરે વેચવા, વેગાવવા તે શક્ટકર્મ; ઘોડા, ઉંટ, બગલ વિગેરે લાડે આપવા તે વાટિકા કર્મ, કુવા વાવ વિગેરે ખોદવા ખોદાવવા તે ક્ષેત્રિક કર્મ, આ પાત્ર કર્મ શ્રાવકે નત્યંતપણે વર્જવા વળી નિશ્ચયે પાંચ વાણિજ્ય-તેમા હારોદાંત સુક્તાફળ વિગેરે જ્યાં નિપજતા હોય તે દ્યાનકે જઈ ખરીદ કરવાં તે દંતકુવાણિજ્ય; તાપા, કમુળો, હરતાલ વિગેરેના વ્યાપાર તે લાખકુવાણિજ્ય; દી. તેન, ગોળ, વિગેરેના વ્યાપાર તે રસકુવાણિજ્ય, મોર, ચોપટ અને મગુષ્ય અને રથુનો વ્યાપાર તે કેશકુવાણિજ્ય; સૂરીંગ, મેમર વિગેરે તથા શસ્ત્રાદિનો વ્યાપાર તે વિવવિવધ-કુવાણિજ્ય; એ પાંચ કુવાણિજ્યને શ્રાવકે વર્જવા. ૨૨

ઐવં યુ જંતપિણ્ણ-કરમં નિહંછણું
 ચ દવહાણું ॥ સર-દહ-તણાય-સોસ્યં,
 અસુઈપોસ્યં ચ વજિજજજ ॥૨૩॥

અર્થ—એ પ્રમાણે નિશ્ચયથી ઘંટી સરખા પ્રમુખ ઇન્દ્રિયાં
 શેરડી તલ વિગેરે પીલાવવા, નાક દાન વીંધવા-વીંધાવવા,
 અગ્નિદાન દેવોઃ સુરોવર દ્રહ અને તળાવ વિગેરેને સુકાવી
 નાખવા, હિંગક જીવે તથા વ્યતિચારી સ્ત્રી વિગેરેનું પોષણ
 કરવું આ પાંચ સામાન્ય ક્રમને શ્રાવકે વર્જવા ૨૩

આઠમા વ્રતના અતિચાર.

સત્યગિગ-સુસુદ-જંતગ, -તણ-કટ્ટે-
 સંતમૂલ-સેસજજે ॥ દિન્ને દવાવિચ્છે વા,
 પહિક્કમે દેસિઅં સુવં ॥૨૪॥

અર્થ—શસ્ત્ર, અગ્નિ, ઇન્દ્ર, તૃણ, કાળ સર્પ વિગેરેને
 ખીલવવાના (સ્થિર કરવાના) સંત્ર નાગદનણીપ્રમુખ જડીબુટ્ટી
 અને ગોળી ચૂરક વિગેરે ઉપદ્રવકારી વસ્તુઓ ખીનને
 આપવા થકી ખીનની પાસે અપાવવાથકી તથા આપનારને
 અનુમોદવાથકી જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે દિવસ રાંઠધી
 સર્વ અતિચારને હું પાહિક્કમું છું ૨૪

નહાણુ-વવટ્ટણુ-વન્તગ, વિલોવણુ સદ-

અર્થ—અમુગળ પાણી વિગેરેથી નહાવું, પીઠી ચોળી શરીરનો મેલ ઉતારવો, અળીલ ચુલાલ અલતાફિક તથા કેશર ચંદનાદિતુ વિલેપન કરવું; શબ્દ, રસ, ગંધ, વસ્ત્ર, આનન, આશ્વસ્થ ધન્યાદિ અન્યેક ઉપભોગ સંબંધી જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે દિવસ સંબંધી અર્થ અતિચારને હું પાઉં છું. ૫

કંઠ્યે કુંકુળ્યે, ચાહરિ ચાહિગર
ભાગચાહરિતે ॥ કંઠ્યે 'ચાણુટ્ટાએ, તઈ-
અંચિ ચુણુએ નિ'દે ॥૨૬॥

આર્થ—કાર લોગની કથા કરવી, લોકોને હાંસી આવે એવી કાચબેટા કરવી, વાગાળખણે અઘટિત વચન બોલવાં, શસ્ત્ર વિગેરે રાજ્ય કરવાં, ઉપલોભ—પરિભોગની વસ્તુ ખાપ કરતાં વિશેષ રાખાની; અનર્થકંપિરમત્ત નામના ત્રીજા શુદ્ધતતને વિષે જે અભિગાર હાગ્યા તોય તેને હું નિંહું હું. ૨૬

સિદ્ધાન્ત સુચારિણિ, આશુભટ્ટાણિ વગ

૧. જેની સાથે નિઃસ્વર્ગ દેશ તો સ્વર્ગસ્થિત તેના પાપ
 ૨. જેની સાથે નિઃસ્વર્ગ દેશ તો સ્વર્ગસ્થિત તેના પાપ
 ૩. જેની સાથે નિઃસ્વર્ગ દેશ તો સ્વર્ગસ્થિત તેના પાપ

સર્થવિહૂણે ॥ સ્વામાર્થઅ વિતહુક્યે,
પઠમે સિક્ષાવાચ્યે નિંદે ॥૨૭॥

અર્થ—મન, વચન, કાયા એમ ત્રણ પ્રકારના દુઃપ્રવિધાન અર્થાત્ દૃષ્ટ યોગ વ્યાપારના ત્રણ અતિચાર, અવિનયપણે બે ઘડી કરતાં એછા વખતે સામાયિક પારણું, પ્રમાદથી સામાયિક લીધું છે કે નહિ તે યાદ ન રહેવું, જીવી રીતે સામાયિક વિતથપણે અર્થાત્ ખોટી રીતે કરતાં; પ્રથમ શિક્ષાત્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું. ૨૭

દશમા ત્રતના અતિચાર.

આણુવણુ પેસવણુ, સદે રૂચે અ પુગ્ગ-
લજ્જેવે ॥ દેશાવગાસિઅંમિ, ખીચો
સિક્ષાવાચ્યે નિંદે ॥૨૮॥

અર્થ—નિયમિત ભૂમિમાં બહારથી કોઈ ચીજ સંગ્રાહવી, પરિણામ ઉપરાત ભૂમિને વિષે પોતાના કાર્ય માટે ખીનને સોંપવા. પરિણામ ઉપરાત ભૂમિએ રહેલાને જોખાનાંતિથી બચાવું, તેને રૂપ દેખાડવું. તેવે રચણે ડાંઘક પદાર્થ નાખી પોતાણું જણાવવું, આ ચાર અતિચાર માટેથી દેશાવગા સક નામના ખીન શિક્ષાત્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું. ૨૮

અધ્યારમા પ્રતના અતિચાર.

સંધારુચ્ચારવિહિ, — ચમાય તહ—ચેવ
ભોયણાભોચે ॥ પોસહવિહિ-વિવરીચે,
તઈચે સિદ્ધખાવચે નિંદે ॥૨૬॥

અર્થ—સંધારા સંબંધી જે પ્રકારના અર્થોત્ સંધારાને
ન પડિલેહે, ન પ્રમાણે તથા પડિલેહે, પ્રમાણે તો કંઈક કરે
અને કંઈક ન કરે અને લઘુનીતિ અને વડીનીતિ સંબંધી જે
પ્રકારના અર્થોત્ લઘુનીતિ અને વડીનીતિનું પશ્ચાત્તાની ભૂમિતે
ન પડિલેકવી, ન પ્રમાણવી અને પડિલેહે, પ્રમાણે તો કંઈક
કરે અને કંઈક ન કરે એવા પ્રકાર તથા ભોજન સંબંધી ચિતા
કરવી; અથવા પોગહ લીધો જે કે નહિ તે માટે ન રહેલું જે
રીતે પોસહનો વિધિ વિવરીત રચાણી ત્રીજા શિક્ષાવ્રતને
વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું ૨૬

અધ્યારમા પ્રતના અતિચાર.

સચિત્તે સિદ્ધખાવણે, પિપાહણે વવ-
ચેવ નાચરે ચેવ ॥ કાસાઈકુત્તિહાણે,
અહિતથે સિદ્ધખાવચે નિંદે ॥૩૦॥

* ધર્મની પડિ જે તે પોતે.
** નિંદિ પડિ જે જે નાચરે તથા કરે તે અનિયમ,
તેને અતિચાર નિંદે અનિયમ ન કરવું તેને અનિયમનિયમ
નામે જે નિયમનું નામ છે.

અર્થ—સાધુને દેવાયોગ્ય લોજન ઉપર સચિત્ત વસ્તુ મૂકવી; દેવાયોગ્ય વસ્તુને સચિત્ત પદાર્થ વડે ઢાંકવી; નહીં દેવાની બુદ્ધિએ યોતાતી વસ્તુને પારકી કહેવી, અને દેવાની બુદ્ધિએ પારની વસ્તુને યોતાની કહેવી, કેમ, અભિમાન; ઇર્ષ્યા કરતા દાન દેવું ગોચરીનો કાળ વીતી જતાં મુનિને આમંત્રણ કરવું. ચોથા શિક્ષાવ્રતને વિષે પૂર્વોક્ત અતિચાર મધ્યેથી જે અતિ-ચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંહું છું. ૩૧

શબ્દાર્થ.

મુદ્ધિએમુ—જ્ઞાનાદિકને વિષે જેનું
હિન છે એવા મુવિહિનને વિષે
અથવા મુખીને વિષે
દુદ્ધિએમુ—અધિધી પીડાએલા
તપે કરી દુર્બળ એવા
દુઃખીને વિષે.

જા-જે.

મે-મને.

અરસંજએમુ—અ-નથી, સ્વં-
સ્વકદે, યત-યાન એટલે
યોતાની ગ્રેન્હાએ બિચારવા
વાળા નહીં પણ ગુન્ની
આગાએ વિચરવાવાળા એવા
સુમાધુને વિષે અથવા
પારુત્યાને વિષે.

અપાદુકંપા—અતુકંપા—દયા.

સાહુનુ—સાધુને વિષે.

સંવિભાગો—સંવિભાગ.

ચરણુ—ચરણસિતરી.

કરણુ—કરણસિતરી.

જુતેમુ—સદિત એવા

સંતે—હોવા જતાં

દ્રામુઅદાણુ—નિર્દોષ અશનાદિક.

હુલોએ—આલોકને વિષે.

પરલોએ—પરલોકને વિષે.

જીવિઅ—જીવવાની.

મરણુ—મરવાની

આસંસુપએમો—વાંઝાનો—મનનો
બાપાર.

પંચવિહો પાંચ પ્રકારના

મા-ન

મજ્જ—મને.

દુર્બળ—હોલો

મરણુતે—મરણાન સુધી.

છે ઇત્યાદિ બુદ્ધિએ)વા દ્વેષથી (આ સાધુએને કોઈ દેતું નથી, સહન શરીરવાળા છે, આશ્રય વિનાના છે ઇત્યાદિ બુદ્ધિએ) રાને જે સ્નાદિ દેવારૂપ અનુકંપા થઈ હોય તેને હું નિંદું છું અને ગુરુની સામે ગર્હું છું, અથવા વસ્ત્રાદિકે સુખી, રોગવડે દુઃખી એવા અસંયતી પાસઠાદિકને રાગથી (આશીર્વાદથી અથવા પરિચયાદિ કારણે) અથવા દ્વેષથી જે મને કયા થઈ હોય તેને નિંદું છું અને ગુરુની સામે ગર્હું છું. અથવા અસંયત એટલે છકાયનો વધ કરનારા બ્રાહ્મણ, બીખારી આદિ સુખી અગર દુઃખીને રાગ-દ્વેષ કરીને દાન આપતાં જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેને નિંદું છું અને ગુરુની સામે ગર્હું છું. ૩૧

સાહુસુ સંવિભાગો, ન કચ્ચો તવ-
ચરણ-કરણ-ભુતેસુ ॥ સંતે કાસુઅદાણે,
તં નિંદે તં ગરિહાસિ ॥૩૨॥

અર્થ—તપ તથા ચરણચિત્તરી અને કરણચિત્તરીએ સહિત એવા સાધુએને વિષે, નિદોષ યશનાદિક હોવા છતાં મારે એવે સંવિભાગ (આતિથ્ય) ન કીધો હોય, તેથી જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું અને ગુરુની સામે ગર્હું છું ૩૨ મંદોપણના અતિચાર.

ઈહલોકે પરલાએ, જીવિઅ-સરણે
અ આસ્રંસપચ્ચોગે ॥ પંચવિહો અઈ-
ચારે, આ સજ્જ હુજ્જ ચરણુતે ॥૩૩॥

અર્થ—ધર્મના પ્રભાવથી આ લોકને વિષે મુખની વાંછા; તથા પરલોકમાં દેવેન્દ્રાદિના મુખની વાંછા; અનશનને લીધે સન્માન દેખી જીવવાની વાંછા; તથા દુખ આવે મરવાની વાંછા, અને ચ શબ્દ ઘડી, કામલોગને વિષે તીવ્ર ઇચ્છા; સંલેષણા સબધી આ પાત્ર પ્રકારના અતિચાર મને મરણાત મુખી ન હોળે ૩૩

ત્રણ યોગ વડે સર્વ વ્રતના અતિચાર.

કામ્યેણ કાર્ત્તવ્યસ્ય, પડિક્કમે વાર્ધ-
અસ્ય વાયાન્મે ॥ મહુસા મહુસિ-
અસ્ય, સ્વ૦નસ્ય વધાર્ધઆરસ્ય ॥૩૪॥

અર્થ—કાયાધી વધાદિકે કરાએલા અતિચારને કાર્યોત્સ-ગાદિ ને કાયાના શુભવ્યાપાર તેણે કરી, આજ પ્રમુખ દેવાના વચનના અતિચારને જિનસ્તવનાદિ શુભવચનના વ્યાપાર કરીને અને દેવતરનાદિને વિષે શંકા પ્રમુખ મનના અતિચારને અને ત્યાહિ ભાવનાના શુભ ચિતવને કરીને; એમ સર્વ વ્રતના અતિચારને હું પડિક્કમું છું ૩૪

વંદ્યુચયસિક્ષણાગા, - રથેસુ સ્વપ્નાક-

૧ ચેતવદન અને ગુરુવંદન. ૨ ન્યૂપ્રાપ્તિનિપાતવિરમણુ આદિ આવકના ખાર વન કે ગ્રહણ અને આમેવનગ્ધ જે પ્રકારની શિક્ષા-તેમા નાવકસામાપિક આદિ સૂત્રાર્થ સીખે તે ૧ ગ્રહમુનિક્ષા અર્થાત જન્મવધી અષ્ટ પ્રવચનમાતા અને કિલ્કરી દર્શવેકાલિકના છત્ત-

‘સાચદંડેસુ’ ॥ ગુત્તીસુ અ સ્મિર્થસુ અ,
જો અર્ધઆરો ‘અ તં નિંદે ॥૩૫॥

અર્થ—એ પ્રકારનાં વદન, બાર પ્રકારનાં વ્રત, જો કારની
શિક્ષા (અહુર અને આસેવન રૂપ), ત્રણ ગારવ, ચાર સંતા,
ચાર કષાય, ત્રણ દંડ, ત્રણ ગુપ્તિ, પાચ સમિતિ અને ચ
શબ્દથી શ્રાવકની અગિયાર પડિમા તેને વિષે જે અતિચાર
લાગ્યો હોય તેને હું નિંદુ છું ૩૫

સમ્મદિદિં જીવો, જઈવિ હુ પાવં
સમાયરે કિંચી ॥ અપો સિ હોઈ અંધો,
જેણુ ન નિદ્રંધણું કુણુઈ ॥૩૬॥

અર્થ—સમ્યગ્દર્શિ જીવ જો કે થોડું પણ પાપ કરે, તો

વણીયા અધ્યયન સુધી અર્થ સાથે શીખે. ૨ આસેવન શિક્ષા તે
નવકારથી માટી શ્રાવકના વિવિધ ૩૫વી સર્વ ધર્મોત્થાન મેવે-પાળે
તે. અર્થોનુ કિંતી વખતે નવકાર ગણીને જાગે. ૫-જી પોતાનું સ્વરૂપ
વિચારે દંત્યાદિ શ્રાદ્ધાગ્નિદૃષ્ટ્ય આદિ અથોમા કરતા શ્રાવકના અતુ
ધાનો પાળે ૪ રસગારવ, ઋદ્ધિગારવ અને શાનાગારવ. ૫ ચાર,
દશ, અથવા સેત્ર સન્ના.

૧ થય એટલે ન સાગ તેનો આત્મ એટલે લાભ જેવાથી માય
તે કયાન ચાર છે, કોચ માન, માયા અને લોભ ૨ નેનાવડે ધર્મ-
ધનથી ગામના દરબ તે કંઈ પણ છે મન, વચન, અને કાયા અથવા
મિશ્રતત્ત્વ, ન વાત્સલ્ય અને નિના ગુરુત્વ ૩ છે.

૩ તથાં દત્તિ પાદાન્તરે ૪ ચમાયર્થ દત્તિ પાદાન્તરમ્.

પણ તેને અદ્ય બધ હોય, કારણ કે તે નિર્દયપણે હિંસાદિ
વ્યાપાર કરતો નથી. ૩૬

તંપિ હુ સપરિક્કસણું, સપ્પરિઆપું
સઉત્તરણું ચ ॥ [ખપ્પં ઉવક્કામેઈ,
વાહિવ્વ સુસિદ્ધિખત્થેા વિજ્ઞે ॥૩૭॥

અર્થ—પ્રતિક્રિયા કરવે કરી, વળી પશ્ચાત્તાપ કરવે કરી
તેમજ શુરુએ દીધેલા પ્રાયશ્ચિત્તને કરવે કરી યુક્ત શ્રાવક, જેમ
રૂઢી રીતે શિષ્યેદો વેદ વ્યાધિને ઉપશમાવે છે તેમ, નિશ્ચયથી
તે અદ્ય કર્મના બધને શાશ્વત્વે ઉપશમાવે છે ૩૭

જહા વિદ્ધં કુટ્ટગયં, સંતમૂલવિદ્ધા-
રથા ॥ વિજ્ઞજ્ઞ હણુંતિ સંતેહિં, તો તં
હુદ્ધં નિવ્વસં ॥૩૮॥

અર્થ—જેમ શરીરમા વ્યાપેલા સર્પોદિકના વિપને, મંત્ર
મૂળના જાતુનારા વેદ, મંત્રોએ કરીને નાશ કરે છે, તે વારે
તે શરીર વિષરહિત થાય છે. ૩૮

એવં અટ્ટવિહં કમ્મં, દાગદ્દેસ-સસ-
જ્ઞજ્ઞમં ॥ આદ્દાઅંતો અ નિંદંતો,
ખિપ્પં હણુઈ સુસાવજ્ઞો ॥૩૯॥

અર્થ—એજ પ્રમાણે ગુરુની સમીપે પોતાના પાપ પ્રકાશતો વળી આત્મસાગે નિર્દોષો એવો ભલો શ્રારક. રાગ-દ્વેષની બાંધેલાં એવા આઠે પ્રકારનાં કર્મને શીઘ્ર હણે છે. ૩૯

કવપાવોવિ 'માણુરસો, આલોઈય
નિંદિય ગુરુસગાસે ॥ હોઈ અઈરેગ લહુ-
ઓ, ઓહરિઅભરુન્ન ભારવહો ॥૪૦॥

અર્થ—જેમ ભારને વહન કરનાર ભારને ઉતારીને હળવો થાય છે તેમ કરેલાં છે પાપ જેણે એવો મનુષ્ય ગુરુની સમીપમા જ પાપને પ્રકાશ કરતો થકો તથા આત્મસાગે નિર્દોષ કરતો થકો પાપથી અત્યંત હળવો થાય છે. ૪૦

શબ્દાર્થ.

આવરસએણુ-આવરયક

કરવાથી

બહુરઓ-આરંભ તથા પરિ-
ગ્રહથી ઘણા પાપવાળો.

હુકખાણુ-પાપરૂપ ક્રુનો

અંતકિરિઅ-નાશ.

કાહી-ક્રુનો.

અચિરેણુ-થોડા

કાલેણુ-મળમા

આલોયાણુ-આલે નવ ની રીતિ

બહુવિહા-ગદ પ્રકારની છે

સંભરિઆ-સાભરી ઢાય

પડિમ્મણુકાલે-પ્રતિક્રમણુ

કરવાને અવસર.

મૂલગુણુ-મૂળગુણને વિષે

ઉતરગુણુ-ઉતરગુણને વિષે.

નિંદે-હુ નિંદુ છું.

ગરિહામિ-ગુરુની સાથે ગદ્દ છું.

ધમ્મરસ-ગ્રાવક ધમને

કેવલિપત્તરસ-કેવળીભાષિન

અખુરિઆમિ-હુ ઉદ્યો છું.

૧ મહુરંગા. હતિ પાદાન્તરમ્

ચારાહુણાએ-આરાધનાને માટે.
 વિરઓસિ-હું નિવત્યો છું.
 વિરાહુણાએ-ધર્મની વિરાધનાથી.
 પડિહું-તો-ખાપથી નિવત્યો થકા
 ચિર-સ ચિ-મ-લાખા કાળથી
 એકદા કહેલા.

પણાસહીઈ-નાશ કરનારી.
 ભવ-ભવને.
 મુખમહુરસ-શનરહસ-લાખ
 મહુણીએ-હુણનારી
 વિહિગય-મુખથી નીકળેલી.
 હહાઈ-હયાએ કરવે કરીને.
 વે.લંતુ-યતીન થાએ
 દિઅહા-ત્રિસો.
 મમ-મારે
 મંગલ-ન ગળરૂપ હો.
 અરિહતા-અરિહંત ભગવાન.
 સિદ્ધા-સિદ્ધ ભગવાન.
 સાહુ-સાધુ મહાનંજ
 સુખ-શુભધર્મ
 ધર્મો-અત્રિ ધર્મ.
 સરમદિત્રી-સમ્યગ્દષ્ટિ
 દેવા-દેવનાઓ.
 દિતુ-આપો.
 સમાહિ-ચિતની સ્થિરતા.
 બોહિ-સમ્યક્તવ.

પડિસિદ્ધાહું-નિષેધવા યોગ્ય
 અશુભ કાર્ય
 કરણે-કરવાથી.
 દિન્યા સુ-કરવા યોગ્ય શુભ કાર્ય.
 મહરણે-ન કરવાથી.
 પડિહું-પ્રતિક્રમણ છે.
 અસદતણે-સુદમ વિચાર ઉપર
 શ્રદ્ધા ન કરવાથી.
 વિવરીય-વિપરીત.
 પડવણાએ-પ્રરૂપણા કરવાથી.
 ખામે-ખમાવું છું
 સુવદવે-સર્વ જીવોને.
 સુવે-મર્વ.
 જરા-જીવો.
 ખમંતુ-ખમજો.
 મે-મરે
 મિતી-મિત્રી છે
 સવમૂએમુ-સર્વ જીવોની સાથે.
 વેર-વે-ભાવ
 મજઝં-મારે.
 દેવ-દેવ જીવ સાથે
 અહું-મે
 આલોહું-પાપ આલોખું.
 (પ્રકાશ્યુ.)
 નિદિઅ-આત્માની માખે
 નિદા કરી
 ગરહિઅ-ગુરુ માખે ગદંણા કરી.
 દુગંહિઅ-દુગણ કરીને.

શુભ ભાવની પ્રાર્થના.

ચિરસંચિયપાવપણાસાણીઈ. ભવસમ-
સહસસ મહુણીએ ॥ ચઉવીસ-જિણુ-વિ-
શ્વિગય-કહાઈ, વેલાંતુ મે દિઅહા ॥૪૬॥

અર્થ—ચિરકાળથી એકઠાં કરેલાં પાપનો નાશ કરનારી,
શતસહસ અર્થાત્ લક્ષ શવને હણનારી, એવી ચોવીસ તીર્થ
કરેના મુખથી નિકળેલી કથા કરવે કરીને મારા દિવસો વ્યતીત
થાઓ. ૪૬

સમ સંગલસરિહંતા, સિદ્ધા સાહુ-
સુઅં ચ ધમ્મો અ ॥ 'સમમદિદ્દી દેવા,
દિંતુ સમાહિં ચ બોહિં ચ ॥૪૭॥

૧ એટલી કોઈ શકા કર કે દેવો સમાધિ બોધિ આપવાને
સમર્થ છે કે નહિ ? સમર્થ હોય તો મર્તને શા માટે નથી આપતા ?
માને અસમર્થ હોય તો પ્રાર્થના કરવી ફોગટ છે. કદાચ યોગ્યતા-
વાળાને જ આપે એમ કહેશે તો પછી બધીના ગળાના આચળની
માફક તેમની પ્રાર્થના કરવે કરીને શુ ? તેનું શસ્ત્રગર સમાધાન કરે
છે કે-લગ્ન યોગ્યતા એજ પ્રમાણે છે પરંતુ જેમ ઘડો બનાવવાને
મંત્રીની યોગ્યતા છે બરી તો પણ કુમાર, ચક્ર, ચીરર, દહાદિક
નર તેના મદદગાર કામ્ય છે તેમ અટ્ટી પણ ભગ્ન જીવની યોગ્યતા
જના કુમાર અદિક કામની પેટે ખીજની મદાયની જરૂર પડે છે.
એટલે નરના વિંતેનું નિરાનુકૂળ દેવનાએ સમાધિ બોધિ આપી
શકે છે માટે પ્રાર્થના કરવી યોગ્ય છે.

અર્થ—ધ્રીઅશિહંત, સિદ્ધ તગવાન, વળી શાધુ મહાપાત્રો, શ્રીતથર્મ તથા ચારિત્ર ધર્મ એ સારે મંગલરૂપ છે. વળી સમ્યગ્દષ્ટિ દેવતાઓ અને ધર્મને વિષે ચિત્તની સ્થિતતા તથા પરમદે સમ્યક્ત્વ (નિનધર્મની પ્રાપ્તિ) આપે. ૪૭

કયા કારણે પ્રતિક્રમણ કરવું ?

પરિસિદ્ધાણું કરણે, ક્રિચ્ચાણુસકરણે
'પરિક્રમણુ' ॥ અસદ્દેણે અ તહા, વિવ-
રીયપરૂવણુએ અ ॥૪૮॥

અર્થ—નિષેધવા યોગ્ય (શંકા વધાદિ અશુભ કાર્યને) કરવે કરી તથા કરવા યોગ્ય (દેવપૂજા સામાયિકાદિ શુભ કાર્યને) ન કરવે કરી. વળી (નિગોદાદિ સૂક્ષ્મ વિચારને અણુસદ્દેવે કની અં નિનાગમથી વિરુદ્ધ પ્રકરણા કરવે કરી જે પાપ લાગ્યું હોય તે દૂર કરવાને પ્રતિક્રમણ (કરવાનું) છે. ૫૮

સર્વ જીવ પ્રત્યે ક્ષામણા.

ખામેષિ સન્દજીયે, દ્વન્દ્વે જીવા
ખમંતુ મે ॥ ચિત્તી ચે સન્દભૂએસુ,
વેરં મજ્જત ન દેણુઈ ॥૪૯॥

૧ આ ગાદાથી ત્રીતથર્મી અને અનતી સર્વ જીવોએ ૨,૦૦૫ પ્રતિક્રમણ કરવું જોઈએ એમ સિદ્ધ થાય છે.

જે અપરાધ તે સર્વ અપરાધને પસ્તકની ઉપર બે હાથ ભેડીને
અમાવીને તે સર્વના કરેલા અપરાધને હું પણ અમું છું. ૨.

સંવદસ્ય જીવરાસિરસ્ય, ભાવ્યો ધી-
રમનિહિય-નિયચિન્તો ॥ સ્થૂંવં અમાવ-
ર્ધતા, અમામિ સંવદસ્ય ગૃહ્યપિાડા

અર્થ—શાવથી ધર્મને વિષે સ્થાપ્ય છે પોતાનું ચિત્ત
જેણે જોયે હું સર્વ જીવોના સમૂહના સંબંધમાં કરેલા અપ-
રાધ પ્રત્યે, સર્વને અમાવીને, હું પણ સર્વ પ્રત્યે અમું છું. ૩
ગાથા (૩) પદ (૧૦) ગુરુ (૮૮) લઘુ (૯૧) સર્વવર્ણ (૧૧૦)

ઇતિ ખામણા સૂત્ર ઇયં.

૩૬. તમેઽસ્તુ વર્હમાનાય*

સાબ્દાર્થ.

ધર્મહામો-અમે ધર્મીએ છીએ.

આગુચ્છિત્-ગુરુ = ગાને

અમારમણાણ-આમાઅમાને.

આસ્તુ-યાઓ.

વર્હમાનાય-વર્હમાનાનીને.

ત્વર્હમાનાય-ત્વર્હમાનાનાર

કર્મણા-કર્મની સાથે.

તજગ્ય-ને કર્મના જયથી.

૨. તારતમોક્ષાય-તેજને પ્રાપ્ત

થએ ૧

પરોક્ષાર-ગાળવી પર.

કૃતીશિનાય-ગિરગતીઓને.

થેયાં-તેઓના.

* સંખ્યા પ્રતિક ૧ ની નમને છ આનંદવદ પૂરા ગયા પડી
તેના દર્શન નિમિત્તે આ શ્રી વીરપદમાત્મા ॥ ગ્વાન જોનાય ૭.

વિકૃત્ય-ખાલેલા.

અરવિંદ-કમળોની.

પ્રજ્ઞા-પંક્તિ વડે.

યાય:-પ્રચંસા કરવા યોગ્ય.

કમ-અરણ્યકપ.

કમલાવલિ-કમળની શ્રેણીને.

દધત્યા-ગોતાની ઉપર ધારણ કરતી.

સદસા-સરખાની સાથે.

ધતિ-એ પ્રકારે.

સંગત-મળવું.

પ્રશમ્ય-પ્રશંસનીય.

કથિત-કહેલું છે.

સંતુ-યાજ્ઞો.

શિવાય-મોક્ષને અર્થે.

તે-તે

જિનેન્દ્રા-જિનેન્દ્રો.

કપાયતાપ-કપાયણ તપથી.

અર્દિત-પાડિત એવા.

જંતુ-પ્રાણીઓને.

નિર્વૃત્તિ-શાંતિ.

કરોતિ-કરે છે.

યો-જે.

જૈન-ગણધરના.

મુખ-મુખકપી.

અભુદ-મેઘથી.

ઉદ્ગત:-નીકળેલો.

દ્યુ-તે

શુકમાસ-જેદ માસમાં.

ઉદ્ભવ-ઉત્પન્ન થયેલા.

વૃષ્ટિ-વર્ષાના

સાંનિલા:-જેવા.

દક્ષાતુ-દશે.

પુષ્ટિ-સંતોષ.

મયિ-માટે વિષે.

વિસ્તરો-વિસ્તાર.

ગિરાં-વાપ્તીનો.

ઈન્દ્રાયો અહુસા દું નંયો ખાસાસ-

સણાણું ॥ નમોઽર્દુ ॥

અર્ધ-અર્ધે શુરુ આજ્ઞાને ઈન્દ્રીએ છીએ, ક્ષમામણને

નમોઽર્દુ વર્ણમાનાય, સ્વર્ણમાનાય

કર્મણા ॥ લલજનાવાસયોક્ષાત, પરી-
ક્ષાય કૃતીર્થિનામ્ ॥૧॥

અર્થ—કર્મની સાથે સ્પર્શના કરનાર, તે કર્મનો જય
કરીને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરનાર અને કૃતીર્થિઓથી પરીક્ષા
વર્જમાનસ્વામિને નમસ્કાર થાઓ. ૧

યેષાં વિકૃન્નારવિન્દરાજા, જ્યાયઃ
કૃમ-કૃમલાવલિં દદૃત્યા ॥ સદશૈભિતં
સંગતં પ્રશસ્યં, કૃષિતં નન્તુ સિવાય
તે જિનેન્દ્રાઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—જે જિનેન્દ્રોની પ્રશસનીય ગરુડકાળની શ્રેણીને
(પોતાની ઉપર) ધારણ કરતી એવી વિકૃત્ત કર્મોની દેણી
તેણું સરખાની સાથે જાણું તે અતિ પ્રશંસનીય છે એમ
દર્શન છે, તે જિનેન્દ્રો મોક્ષને માર્ગે થાઓ. ૨.

કથાયતામૃતં હૃદય-જન્તુનિર્વૃત્તિં, કરો-
તિ યો જૈનઃ પાપાણુહોદ્ગતઃ ॥ સ્વ શુક-
નાસોદ્ધવવૃદ્ધિસંજ્ઞા, દયાતુ તુભ્યં
મમિ વિરુદ્ધો ગિરામ્ ॥ ૩ ॥

અર્થ—જે જૈન ધર્મના મુખકર્તા એક શ્રી નિરુ-
વેશ માલીનો વિમાન, કાવ્યરૂપ, ભાષણી શીલિત, અને પ્રાણી-

ગોને શાંતિ કરે છે, વળી જે જ્યેષ્ઠ માગમાં ઉત્પન્ન થયેલા
વસ્ત્રાદિ સરખો છે, તે (સિદ્ધાન્તરૂપ વાણીનો વસ્તાર) મારે
લિપે સંતોષ કરે. ૩

૩૭. વિશાલહંસાચન^૧

શબ્દાર્થ.

વિશાલ-વિશાલ છે	સુરેદ્રા-દેવતાના ઘરો.
લોચનહંસ-નેત્રકંથી પત્ર લેના.	તુ નરિ-નૃગ તુલ્ય પથુ.
પ્રોઘન-પ્રદાશમાન	ગણ્યતિ-ગણતા.
દંતાશુ-દાનના ડિરખુરૂપ	નૈવ-નથી જ
કેન્દ્ર-સ્તરવાળુ.	નાદમ્-સ્વર્ગને
પ્રાતઃ-પ્રાત કાળ.	પ્રાતઃ-પ્રાત.કાળ
વીરજિતેન્દ્ર-ગ્રી વીર	મુતુ-ધાઓ.
લગવાનનું.	શિવાય-મોક્ષને અર્થે.
મુખપદ્મ-મુખ.પી કમળ	તે-તે.
પુનાતુ-પવિત્ર કરે	જિતેન્દ્રાઃ-જિતેન્દ્રો.
લ-તમને.	કલક-કલકંધા.
ચેયાં-તે જિતેન્દ્રોનું.	નરુન્દ્રમ્-રહિત
અ ભયેકંકેલી-સ્નાન કરી.	મુન્દા નથી મુગધી
કૃત્યા કમીને	પૂર્ણતં-પૂર્ણતા લેની
ગતા-કિ-મત ગયેલા	કૃતકે-કૃતક કરનારા સ્વન્ય
ઉપેલેનાત્-હારીના સમૂહયા.	ગતિરૂપ.
મુખ-મુખરૂપ	

૧ પ્રભાત સમય રાત્ર પ્રતિજનધુના હ આવશ્યક પડી આ
રૂપિ જોનાર છે તારે પ્રાસાતક-વીર-સ્ફુટિઃ એ નામ પણ
આપવામાં આવેલ છે.

રાહુ-રાહુને.

અસન-બક્ષણ કરનાર

સદોદય-હંમેશા ઉદય પામેલા.

અપૂર્વચંદ્ર-અપૂર્વ ચંદ્રરૂપ

જિનચંદ્ર-જિનચંદ્રના

ભાષિત-આગમને.

દિનાગમે-પ્રભાત સમયે.

નૌમિ-હું નમસ્કાર કરું છું

બુદ્ધિ-ચંડિતાએ

નમસ્કૃત-નમસ્કાર કરેલા

વિશાલ-લોચન-દલ, પ્રોઘદન્તાંશુકે-
 સ્વરમ્ ॥ પાતર્દારિજિનેન્દ્રસ્ય, સુખચક્ષ્મ
 પુનાતુ વઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જે સુખકમળને વિષે વિશાળ નેત્રોરૂપ યત્ર છે
 તથા અત્યંત બળહળતા એવા દાંતના કિરણરૂપ કેસર (સુગં-
 ધના કણીયા) છે, તે વીર જિનેન્દ્રતું સુખકમળ પ્રભાત સમયે
 તમને પવિત્ર કરે. ૧

યેષામભિષેકકર્મ કૃત્વા, અત્તા હર્ષ-
 ભરાત્ સુખં સુરેન્દ્રાઃ ॥ તૃણમપિ
 ગણયન્તિ નૈવ નાકં, પ્રાતઃસન્તુ શિવાય
 તે જિનેન્દ્રાઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—જે જિનેન્દ્રોના અભિષેક કાર્યને કરીને, હર્ષના
 સમૃદ્ધિમાં મગ્ન થયેલા એવા દેવેન્દ્રો, દેવલોક સંબંધી
 સુખને તૃણ તુલ્ય પણ ગણતા નથી જ, તે જિનેન્દ્રો પ્રભાત
 સમયે મોક્ષને અર્થ ધ્યાન ૨

કલંકનિર્મુક્તારમુક્તપૂર્ણતં, કુતર્કરા-
 હુચ્ચત્તં સદોદયસ્ ॥ અપૂર્વચન્દ્રં જિન-
 ચન્દ્રસાધિતં, દિનાગમે નામિ બુધૈર્ન-
 ચ્ચદૃશ્ય ॥ ૩ ॥

અર્થ—જે જિનચન્દ્રતું આગમ કલંક રહિત છે, નથી
 મુકાબી પૂર્ણતા જેની એવું છે. કુતર્ક કરનારા પરદર્શની રૂપ
 રાહુને લક્ષણ કરનાર છે, નિરંતર ઉદય પામેલા અપૂર્વ ચન્દ્ર
 સમાન છે અને જેને પંડિતોએ નમસ્કાર કરેલો છે, તે જિન-
 ચન્દ્રના આગમને હું પ્રભાત સમયે નમસ્કાર કરું છું. ૩

૩૮. શ્રુતદેવતાની સ્તુતિ^૧

શબ્દાશ્ચ.

શ્રુતદેવાયએ—શ્રુતદેવતાને અર્થે.	ખવેઉ—દાવ કરો
શ્રુતદેવયા—શ્રુતદેવતા	મુયય—નિગંતર.
ભગવર્ધ—નગરની	જેસિ—જેઓની.
નાણાવરણીય—ગાનાવરણીય	શ્રુતસાયરે—શ્રુતપ સાગરને વિષે.
કમસંધાય—કર્મના સમૂહને	ભત્તી—લક્ષિત છે.
તેસિં—તેઓના	

૧ અહીં વલ્લુવત્તિઆએ ન દેવોં અન્નતથ ઊસસિએણું
 કહેવું. તેવું કારણ એ છે કે દેવતાઓ અવિરતિ હોવાથી તેમને વંદન
 પૂજન થાવ નહિ, સ્મરણ પ્રાર્થના તો થાય, તે વાત વંદિતાની
 કુટનોટમા જણાવેલ છે.

સુઅદેવયાત્રિ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં ॥
 સુઅદેવવા ભગવર્ધ, નાહુવરણીયકમ્મ-
 સંધાયં ॥ તેસિ ખવેહિ સચ્ચં, જેસિં
 સુઅસાયરે ભત્તી ॥ ૧ ॥

અર્થ—શ્રુતદેવતાને (સમરણ કરવા) અર્થે કાઉસ્સગ્ગ કરું છું. ભગવતી શ્રુતદેવતા (સરસ્વતી) જેઓની શ્રુત-
 સાગરને વિષે નિરતર ભક્ત છે તેઓના તાનાવરણીય કર્મના
 સમૂહને ક્ષય કરે !

ગાથા (૧) પદ (૪) સંપદા (૪) શુરુ (૨) લઘુ (૩૫)
 સર્વ વર્ણ (૩૭)

૩૯. ક્ષેત્રદેવતાની સ્તુતિ.

શબ્દાર્થ.

છરે-જેના
 ખિલે-છેતને વિં.
 આદિ-માનુષ્યો
 દંશાનુ-દશાન.
 નાભિદિ-જાન વડે.
 ગરુ-ગરુડાદિ.
 ચત્તિએદિ-સદિન.

સાહંતિ-સાવે છે
 મુક્ષમાગ્ગ-મોક્ષમાગને,
 સા-તે
 દેવી-દેવી
 ઉરુદિ-કુરુ કરો
 હરિયાધિ-પાપાને.

ખિત્તદેવયાએ કરેયિ કાઉસગ્યં ૦

જસે ખિત્તે વ્હાણે. હંસાણુનાણિહિં
ચરણ સહિયોહિં ॥ સાહંતિ મૂઢખસગ્યં,
સા હંવી હરહિં દુરિઆઈ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જેના ક્ષેત્રને વિષે સાધુ મુનિરાજ આશ્રિત સહિત
પ્રસન્ન હાતવડે મોક્ષમાર્ગન આધે છે, તે દેવી કુન્તિ (પાપો)
ને હરણ કરે.

ગાથા (૧) પદ (૪) સંપદા (૪) ઉચ્છ્ર (૩૩) શુરુ (૩)

સર્વ ૮૬ (૩૬)

૪૦. હમલહલ રતુતિં

હમલહલ-હમળનાં પત્ર લેવા.	હમલે-હમળમા
વિપુલ-વિદ્વાન	સ્થિતા-સંકલ્પ
નયના-નેત્રાણી	ભગવતી-શ્રીમતી.
હમલમુખી-હમળનાં મુખવાળી.	દદાનુ-આપો
હમલગળ્ગ-હમળના ગળાની.	હતરેવા કુન્તિ-દેવતા-મ. મતી.
મમ-માન	સિદ્ધિ-સિદ્ધિને.
ગોરી-ગૌરવણીવાળી.	

૧ આ રોય આજેએ મુનિદેવનાં મુતિના બદલે કરવાની
હે. અને સમસ્ત રૂઢા લાપામા છે.

કમલ-દલ-વિપુલ-જડના, કમલમુખી
કમલજર્ણ-સંગોરી ॥ કમલે સ્થિતી
જગવતી. દદાતુ શ્રુતદેવતા સિદ્ધિઆપા ॥

અર્થ-કમળના પત્ર ચરખા વિસ્તીર્ણ નેત્રોવાળી, કમળ
જેવા મુખવાળી. કમળના ગભની જેવા ગારવણવાળી અને
કમળને વિષે રહેલી જેવી જગવતી શ્રુતદેવતા સિદ્ધિ આપે
ગાથા (૧) પદ (૪) લઘુ (૪૦) શુરુ (૪) સર્વ વર્ણ (૪૪)

૪૧. અઠ્ઠાઈજોરુ (અનિવંદન^૧) સૂત્ર.

શબ્દાર્થ.

અઠ્ઠાઈજોરુ-અઠી
દીવલમુદેસુ-દીપ અને બે
સમુદ્ર સંગથી
પનરશસુ-પર
કમલમુખીસુ-કમલ મુખિને વિષે
રથભરજુ-રત્નેભરજુ-જોત્રો
ગુમ્મ-ગુમ્મક
પડિગ્ગલ-પાત્રાને
ધારા ધરનારા
પત્ર-પાત્ર
મલ્લવચ-મલાવતને

ધારા-ધારના ધરનારા
અઠ્ઠારસ-અઠાર.
અઠ્ઠારસ-અઠાર,
સીલંગધારા-શીલના અંગને
ધરના
અઠ્ઠારના-અ પૂજ્ય
અધ્યાર-આધાર
અરિતા-આરિના પાત્રનારા.
સિરસા-મગતકે
મત્રા-મત્ર કરી.
મત્રએસુ વંદામિ-હું વંદતા
કરું છું.

૧ આ સુત્રે અઠી દીપ અને બે સમુદ્રમાં રહ્યા સર્વ
મુનિ મહારાજોને વંદન છે. માટે અનિવંદન સૂત્ર.

અર્ધાઈજળેસુ દીવસચુદેસુ, પનરસસુ
કમ્મલૂસીસુ ॥ જાવંત દેવિ સાહુ,
રચહરણુગુરુછ—પડિગાહધારા ॥

અર્થ—અહીં દ્વીપ તથા જો સમુદ્ર સંબંધી પંદર કમ્-
ભૂમિને વિષે જોટલા દોષ સાધુ, રજોરણુ (ઓથો) પાત્રાની
ઝોળી અને પાત્રા વિગેરે ધર્મોપકરણના ધારણ કરનારા વળી,

પંચસહચરધારા, અર્ધારસકલ્પેસ-
સીલંગધારા ॥ અર્ધપુચાચારચરિતા,
તે સચ્ચે સિરસા મણુસા મત્થજોણુ
વંદામિ ॥ ૧ ॥

અર્થ—પાંચ સહાચરતને ધારણ કરનારા, અર્ધાર હળર
શીલ-ચારિત્રના અંગના કરનારા, સંપૂર્ણ આચારરૂપ ચારિત્રના
પાળનારા, તે સર્વને, મત્થકે કરીને, મને કરીને હું વાંદું છું. ૧

લઘુ (૭૨) શુરુ (૧૩) સર્વ વર્ણ (૮૫)

અર્થ—સમસ્ત ચોત્રીશ અતિશયરૂપ મહાન સંપત્તિવાળા પ્રથમ સા કરવા યોગ્ય અને ત્રણ લોકના જીવોથી પૂજીત એવા ક્ષી શાંતિદાયને વારંવાર નમસ્કાર થાઓ. ૩

સ્વર્નાચરસુક્ષ્મમૂલ-સ્વામીશકલપૂજિતાય
 નિજિતાય ॥ ભુવનજનપાલનોઃધત-
 તમાય પતતં નમસ્તસ્મૈ ॥ ૪ ॥

અર્થ—સમસ્ત દેવતાઓના સંહર સમૂહ, તેમના સ્વામિ જે એ સક ઇંદ્રો તેમનાથી પૂજાએલા; દેવતાઓથી પશુ નહીં જીતાએલા; ત્રણ ભુવનના લોકનું પાલન કરવા માં સાવધાન એવા તે (શાંતિનાથ)ને નિશંત નમસ્કાર થાઓ ૪

સ્વામી હરિતૌઘનશીન-હરિય સ્વર્ગકિશિ-
 વગ્રશયનાય ॥ દુષ્ટગ્રહભૂતપિશાચ-શાકે-
 નીનાં પ્રથમનાય ॥ ૫ ॥

અર્થ—જે પાપના સમૂહને નાશ કરનારા, જે ઉપ-
 દ્રવ્યને પકડે કદી નાત કરનારા. દુષ્ટ ગ્રહ ભૂત પિશાચને
 શાંતિની આ ઉપવર્ગે નાશ કરનારા એવા શાંતિદાયને નમ-
 સ્કાર થાઓ. ૫

શબ્દાર્થ.

યદ્ય-જે સતિનાથનો.
 ઇતિ-એ પ્રમાણે પૂર્વે કહેલ.
 નામમંત્ર-નામ રૂપ મંત્ર.
 પ્રદાન-તે વડે સર્વોત્તમ એવું.
 વાક્ય-જે વચન.
 ઉપયોગ તેના ઉપયોગથી.
 કૃતતોષા-જેણે સંતોષ ક્યો છે એવી
 વિજયા-વિજયાદેવી
 કુરુતે-કરે છે.
 જનહિત-લોકોના હિત
 ઇતિ ચ-અને એ પ્રમાણે.
 તુતા-સ્તવેલી છે
 નમન-નમસ્કાર કરો.
 વાગુ-યાઓ.
 તે-તમેને.
 ભગવતિ-દે ભગવતિ
 વિજયે-વિ-જાદેવી
 સુજયે-યાગ જયવાળા
 પરાપદે-ખીજા દેવોથી
 ન જિતે-નિ જીત્યાએલી
 નિપણિ તે-દેખ દેખાવે
 પાલન નદિ પામેલી
 જગત્પાં-પ્રદાને વિશે
 નિવર્તિ-ન પામે છે
 જાણવડે-જાણનારે જાણ

ભરતિ-તમે.
 સર્વદેવ-અધા.
 અધિ-પણ
 સંઘસ્ય-સંઘતે.
 ભદ્ર-શુભ.
 કલ્યાણ-ઉપદ્રવ રહિતપણ.
 મંગલ-મંગળને.
 પ્રદે-પ્રકરે કરી આપનારી.
 સાધુનાં-સાધુઓને.
 સદા-નિરંતર.
 શિવ-નિરુપદ્રવપણ.
 સુતુષ્ટિ-ચિત્તની શાંતિ.
 પ્રાપ્તિ-ધર્મની વૃદ્ધિ.
 પ્રદે-આપનારી.
 છયાઃ-જય પામે.
 ભવ્યાનાં-ભવ્ય પ્રાણીઓને.
 કૃતસિદ્ધે-સિદ્ધિ કરનારી.
 નિર્જીત-ચત્તની સમાધિ
 નિર્વાણ-માક્ષ
 જનનિ-રૂપન કરનારી
 સત્તાનાં-ભવ્ય કલેને
 મહાપ્રદાન-નન આપવામાં
 નિર્મલ-વધ.
 મનુ-દે
 રત્નનિપદે-રત્ન પામે-આપનારી.

ભક્તાનાં-ભક્ત.

જંતૂનાં-જીવોને.

શુભાવહે-કલ્યાણ કરનારી.

નિત્ય-નિરંતર.

ઉદયે-તત્પર

દેવી-દેવી

સસ્યગદ્દષ્ટીનાં-સમગ્રદૃષ્ટિવાળાં.

ધૃતિ-ધીરજ.

રતિ-પ્રીતિ

મતિ-મતિ, દીર્ઘદષ્ટિ.

બુદ્ધિ-બુદ્ધિ (ચાલુ વિષયને
જાણનારી)

પ્રદાનાય-આપવાને.

અસ્યેતિ નામસંન, — પ્રધાનવાક્યો-
પયોગકૃતતોષા ॥ ૧ ॥ જ્યાં કુરુતે જનહિત,
શિતિં ત્ય હુતા નમત તં શાંતિમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જે શાંતિજિનનો પૂર્વોક્ત નામરૂપ મંત્ર તેણે કરી
અવોત્તમ પવિત્ર એવું જે વચન તેના ઉપયોગે કરી કર્યો છે
શિત્તને વિષે સંતોષ જેણે એવી જે વિજ્યા દેવી, જે મનુષ્યનું
હિત કરે છે તથા આગળ કહેશે એ પ્રકારે સ્તુતિ કરાયેલી છે
તે શાંતિનાથને છે લગ્યજનો ॥ તમે નમસ્કાર કરો.

જગત્સુ નમસ્તે જગત્સિ ! વિજયે
સુજયે પરાપરૈરજિતે ! ॥ અપરાજિતે !
જગત્યાં, જયતીતિ જ્યાવહે જગત્સિ ! ॥ ૭ ॥

અર્થ—જે જગત્સિ વિજયા, સુજયા, બીજા દેવોથી
નહિં જિતાએલી એવી છે અજિતા, દેાઈ દેાણે પરાભવ ન
પામેલી એવી છે અપરાજિતા, તમે પૃથ્વીને વિષે જયવંતા

વતો; એમ સ્તુતિ કરતે છતે સ્તુતિ કરનાર ભક્તજનને જયની
આપનારી ધાય છે, એવી છે હરેક દેવીઓ ! તમોને નમસ્કાર
ધાઈો. ૭

સર્વસ્થાપિત્ય સંવત્સર, ભદ્રકલ્યાણ-
સંગલપ્રદહે ॥ સાધૂનાં ત્ય સદા શિવ,—
સુતુષ્ટિપુષ્ટિપ્રદે હયાઃ ॥૮॥

અર્થ—ગુરુર્વિધ સર્વં સંવતે સૌખ્ય, નિરુપદ્રવપણું અને
મંગલને પ્રકરે દરી આપનારી છે દેવી ! વળી મોક્ષને સાધ-
નાર મુનિઓને નિરંતર નિરુપદ્રવપણું, ચિત્તની શાંતિ અને
ધર્મની વૃદ્ધિ આપનારી છે દેવી ! તમે જયવંતી હો. ૮

ભવ્યાનાં કૃતસિદ્ધે ! નિર્વૃત્તિનિર્વાણજ-
નનિ ! સર્વાનામ્ ॥ અભયપ્રદાનનિ-
રતે ! નમોઽસ્તુ સ્વસ્તિપ્રદે ! તુભ્યસ્ ॥૯॥

અર્થ—ભવ્ય હોવાને દરી છે સિદ્ધિ જેણે એવી તથા
પ્રાણીઓને ચિત્તની સમાધિ તથા મોક્ષ ઉત્પન્ન કરનારી એવી
તથા ઉત્કૃષ્ટ રીતે નિર્ભયપણું દેવાને તત્પર એવી તથા પ્રકરે
દરી દલ્યાણને આપનારી એવી છે દેવી ! તને નમસ્કાર હો. ૯

ભક્તાનાં જંતૂનાં, શુભાવહે ! નિત્ય-

સુધતે! દેવિ! ॥ સમ્યગ્વૃદ્ધિનાં 'ધૃતિ-
રતિ-મતિ'બુદ્ધિપ્રદાનાય ॥૧૦॥

અર્થ—ભગ્ન જીવોને કલ્યાણ પ્રમાણનારી તથા સમ્યગ્વૃદ્ધિ
જીવોને ધૈર્ય, પ્રીતિ, મતિ તથા બુદ્ધિ પ્રદાયે કરી આપવા
માટે નિરંતર આવધાન છે દેવી! તમે દેવ ૧૦

શબ્દાર્થ.

જિનશાસન-જિનશાસનમાં.
નિરતાનાં-તત્પરને
નતાનાં-નગરકાર કરનારા.
જગતિ-જગતમાં
જનતાનાં-જન સમુદાયને
શ્રી-કદમી
સપત-સપતિ
કીર્તિ-કીર્તિ-એક દિગ્વ્યાપીયશ
યશઃ-યશને-મન દિગ્વ્યાપીયશ
વર્જિત-વધારનારી.
ન્યદેવિ દે ન્યદેવી
વિજયસ્વ-તમે વિજય પમે.
સલિલ-જળ
આનલ-અગ્નિ
ત્રિપ-ત્રે
ત્રિપદ-મન

રાજરોગ-લોભી રાજ, રોગ.
રાગુ-લક્ષણ.
હયતઃ-ભયથી
રાક્ષસ-રાક્ષસના.
રિપુગણ-શત્રુઓનો મૂઠ
રારી-મગડા
ચૌર-ચોર
ધતિ-સ્થાત કતિ (ભય)
ધાપનાદિક્રયઃ-કાઢી ખાનાર
પ્રાણી ધગેરથી.
મથ-દ્રવે
રક્ષ રક્ષ-રક્ષણ કરે રક્ષણ કરે.
ગુણવતઃ-અનિશય નિરુપદ્રવ્યથુ.
કરુ કરુ-કરે કરે.
સન્નિવ-કલ્યાણને.
તવ-તમે.

ધૃતિ એટલે સંતોષ, મતિ એટલે દીર્ઘદષ્ટ

ભગવતિ-હે ભગવતિ.
 શુભવતિ-હે શુભવાળી.
 શિવશાંતિ-શ્રદ્ધવાનુ શાંતિ.
 ધૃહ-આ લોકમાં.
 મેયં-એવી રીતે

યત્રામાક્ષર-જેના નામના
 અક્ષરોના.
 પુરસ્કર-મંત્રપૂર્વક.
 સંસ્તુતા-સ્તુતિ કરેલી.

જિનશાસન-નિરતાનાં, શાંતિનતાનાં
 ચ જગતિ જનનામ્ ॥ શ્રી-સ્તુતી-
 તિયશોદર્શનિ ! જગદેવિ ! વિજયસ્વ
 ॥ ૧૧ ॥

અર્થ — જિનશાસનને વિષે તત્પર અને શ્રી શાંતિનાથને
 નમસ્કાર કરનારા જગત મધ્યેના જનસમુદાયને લક્ષ્મી, સંપત્તિ,
 કીર્તિ અને યશને વધારતારી એવી હે જયાદેવી ! તમે જય
 પામેા ! ૧૧

સસિદાનસવિષવિષધર,-દુષ્ટઅહરાજ-
 રાગરણુભયતઃ ॥ રાક્ષસરિપુગણુચારી,-
 યૌરેતિશ્વાપદાદિભ્યઃ ॥ ૧૨ ॥

• એક દેવઆપી ખ્યાતિ તે કીર્તિ મે સ્વર્ગ પ્રાપ્ત થાય
 તે યશ. અથવા દાન-પુણ્ય કરવાની પ્રાપ્તિ ખ્યાતિ તે કીર્તિ અને
 પ્રસાદ મહે પ્રાપ્તિ તે યશ.

૨ આદિ રાક્ષસી કાંઈની, કાંઈની, શૂન વગેરે લેશ.

અર્થ—પ્રાણી, અગ્નિ, ઝેર, સર્પ, માઠા ગ્રહ, રાત્રી, રોગ, લડાઈના ભયથી (અને) રાક્ષસ શત્રુઓના સમૂહ, મરડી, ચોર, સાત ઇંધતિ (ભય) અને મદોન્મત્ત ફાડી ખાનારા પ્રાણીઓ વગેરેના ભયથી. ૧૨

અથ રક્ષ રક્ષ સુશિવં, કુરુ કુરુ શાંતિં
અ કુરુ કુરુ સદેતિ ॥ પુષ્ટિં કુરુ કુરુ પુષ્ટિં,
કુરુ કુરુ સ્વસ્તિતં અ કુરુ કુરુ ત્વમ્ ॥૧૩॥

અર્થ—હવે રક્ષણ કર, રક્ષણ કર, અતિશય નિરુપદ્રવપણું કર કર, વળી શાંતિ કર કર, અને નિરંતર એજ પ્રમાણે કર કર; પુષ્ટિ પુષ્ટિ અને કલ્યાણ કર કર, ચોટલા વાનાં તું કર ૧૩

ભગવાતે ! બુણ્ણવતિ ! શિવશાંતિ-
પુષ્ટિ-પુષ્ટિ-સ્વસ્તીહ કુરુ કુરુ જનનામ્ ॥
ઓમિતિ નમો નમો હ્રૂં હ્રૂં હ્રૂં હ્રૂં યઃ
ક્ષઃ હ્રૂં કુર્ કુર્ સ્વાહા ॥૧૪॥

૧ અતિપુષ્ટિ (વજ્રો વરમાદ,) અનાપુષ્ટિ (વરમાદ ન થાય તે), હિદર, તીડ, પોપટ, વ્યયક, (પોતાના રાજના સન્ન્યો) ભય તથા પરચક્ર મન એ સાત પ્રકારે ઇતિ ગ્રહણી.

*કુર્ કુર્, કુર્ કુર્ સ્વાહા ઇતિ પાઠાતરં.

અર્થ—હે ભગવતિ ! હે શુભવતિ ! પૃથ્વીને વિષે તું
સતુષ્યોને દદ્યાણુ, શાંતિ તુષ્ટિ, પુષ્ટિ અને ક્ષેમ (કદ્યાણુ) કર
કર. જ્યોતિસ્પૃષ્ણી એવી હે દેવી ! તને નમસ્કાર ધાઓ.
હ્રી-હ્રી-હ્રી-હ્રી-યઃ-ક્ષઃ-હ્રી-કુર-કુર-સ્વાહા. આ સર્વે મંત્રાક્ષર
છે. તેમાં પ્રથમના ત્રાત શાંતિમંત્રના ણીજ છે. અને બાકીના
ત્રણ વિધનના વિનાશ કરનારા મંત્રણીજ છે. ૧૪

એવં ચન્નામાક્ષર,-પુરસ્સ્તરં સંસ્તુતા
જ્યાદેવી ॥ કુરુતે શાંતિં નમતાં (પાઠાં-
તરે-કુરુતે શાંતિર્નિર્મિત્તં) તથો નમઃ
શાંતયે તસ્મૈ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—એ પ્રમાણે તે (શાંતિનાથ)ના નામાક્ષર મંત્ર-
પૂર્વક સ્તુતિ કરાવેલી એવી જ્યાનામની દેવી શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુને
નમસ્કાર કરનારાઓને શાંતિ કરે છે (પાઠાંતરે શાંતિના હેતુને
કરે છે) તે શાંતિનાથને વારંવાર નમસ્કાર ધાઓ. ૧૫

શબ્દાર્થ.

ધીતિ-એ પ્રમાણે	સ્તવઃ-સ્તવન.
પૂર્વસ્તુરિ-પૂર્વાચાર્યોએ	ગ્રાતેઃ-શાંતિનાથનું.
નિર્મિત્ત-નિર્મિત.	સલિહાદિ-જળ વિગેરેના
મંત્રપદ-મંત્રના પદ્ય.	જ્યોતિનાશ્રી-જ્યોતનના સ્તુતિ.
વિદિર્મિતઃ-ગર્ભિત એવું.	શાંત્યાદિતરઃ-શાંતિ વગેરેને
	કરનાર.

ભાક્તમતામ્-ભક્તિ કરનારા
મનુષ્યોને.

યઃ-જે.

એનં-આ સ્તવને.

પઠતિ-બોલે છે.

સદા-હંમેશા.

શૃણોતિ-સંભળે ને.

ભાવયતિ-મનમાં ઝમરે છે.

યથાયોગં-સાવધાન યોગ રાખીને.

હિ-અવશ્ય

શાંતિપદં-શાંતિના સ્થાનને

યાયાત્-પામે

સૂરિઃશ્રીમાનદેવઃ-શ્રીમાનદેવચરિ.

ઉપસર્ગાઃ-ઉપસર્ગો.

ક્ષયં-ક્ષયને.

યાંતિ-પામે છે

છિન્નંતે-ફાળ છે

વિદ્ન-વિદ્નરૂપ

વદ્વયઃ-વેનાઓ.

મનઃ-મન.

પ્રસન્નતાં-પ્રસન્નપણાને

એતિ-સમે છે.

પૂજ્યમાને-પૂજન કરતા.

જિનેશ્વરે-જિનેશ્વરનું.

મંગલદયં-મંગલરૂપ.

ઈતિ પૂર્વસૂરિરહર્ષિત,-મંત્રપદવિઠ-
ખર્ષિતઃ સ્તવઃ શાંતેઃ॥ સલિલાદ-
ભયવિનાશી, શાંતવાદિકરશ્ચ ભક્તિમ-
તામ્ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ-—જો પ્રમાણે પૂર્વોચાર્યે જતાવેલા એવા મંત્રના
પદથી ગર્ભિત એવું શાંતિનાથનું સ્તવન તે જલ પ્રમુખતા
ભયનો નાશ કરનાર છે અને ભક્તિ કરનારા મનુષ્યોને શાંતિ
આદિ સુખનું કરનાર છે

અર્થેનં પઠાતે સદા, શૃણોતિ ભાવ-

ચતિ વા ચથાયોગસ્ ॥ ૧૮ ॥ શાંતિપદં
 યાચાત્, (પાઠાંતરે-શિવશાંતિપદં ચા-
 ચાત્) સૂરિઃ કીચ્ચ દેવશ્ચ ॥૧૭॥

અર્થ—જે સાધુએ ૧૮ પાઠનું પાઠ કરતા પછે છે પ્રાવધાન
 યોગ રાખી જે સાલળે છે વા ન મા કમનથી કરે છે તે
 માધુર્ય અવશ્ય શાંતિપદ પામે, પાઠાંતરે-ઉદ્યાણ અત શાંતિનું
 સ્થાન પામે) જો જાનકે-સૂરિ પછે તે ૧૮ પામે. ૧૭

ઉપસર્ગીઃ ક્ષયં ચતિ, વિદ્યન્તે વિદ્ય-
 વલ્લભઃ ॥ મનઃ પ્રસન્નતામૈત્, પૂજ્ય-
 ચાને જિનેશ્વરે ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—હી ભક્તિશ્લેષ ૮ વાનત પૂજતાં પ્રધાં, ઉપસર્ગી
 નામ પામે છે, વિદ્યારૂપી વેદો ઉદ્યાય જ, મન પ્રસન્નતાન પામે
 છે ૧૮

તત્ત્વ-સંગત-સંગદયં, સ્વ-ઉદ્યાણુ-
 કારણસ્ ॥ પ્રધાનં સ્વ-ધર્મીણું, જેનં
 જયતિ શાશ્વતસ્ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—સર્વ મંગલોમાં માંગલિક, સર્વ કલ્યાણતું કા
સર્વ ધર્મમાં સુખ્ય જોવું જૈનશાસન જગવંતું વર્તે છે.
ધૃતિ ધી લઘુશાંતિસ્તવ. ૪૩

૪૪. અહિક્ષણાય^૧

શબ્દાર્થ.

અહિક્ષણાય ચાર કપાય ૩૫
પહિમલ્લ-વેરીને.
ઉદ્ભુરણુ-ઉચ્છેદનાર.
દુર્જય-દુર્જય.
મયણુ-કામદેવના
ખાણુ-ખાણુને.
સુસુમૂરણુ-ભાગનાર
સરસ-રમવાલી-નીલી
પિચ્ચગુ-રાયણ જેવા
વન્તુ-વધવાગા.
ગય-હાથી જેવી.
ગામિહિ-ગતિવાગા
જયઉ-જયવંતા વર્તો
પાગુ-પાશ્વનાય.

ભુવણુતય-વળુ ભુવનના.
ચામિહિ-ચામિ.
જમુ-જેના.
તાણુ-શરીરની.
કતિ-કાતિ.
કડપ્પ-સમૂહ
શિણિહિહિ-નગર.
સોહમ્-શોભે છે.
દેણિ-દેણતું.
મણિ-મણિ (રત્ન)
આલિહિહિ-આપત.
નં-નિથે.
નવ-નવો.
જલહર-મેવ

૧ ગાનીએ સયાગપોરિસીમા આ સૂત્ર ચેત્યવદન તરીકે જોત-
વામાં આવે છે. દરેક શ્રાવક મંથાગપોરિસી ભણાવી શકના નથી
તેથી દેવમિ પ્રતિક્ષણના અતે સામાવિક પાગતી વખતે લોગરસ
કના પછી કહેવાનો વિધિ શ્રાવકને માટે છે.

તહિત્-વિજહી
 લય-સના
 લ છિઉં-સહિન
 સો-તે

। જિણુ-જિન
 પામુ-પાશ્વનાથ
 પયચ્છઉં-આપો
 વંછિઉં-વચિત

ચઉકલ્લાયપડિસદ્ભુદ્ભૂરાણુ, દુજજય-
 મયણુબાણુમુસુમૂરાણુ, ॥ સરસપિઅંશુ-
 દન્તુ ગયગામિઉં, જયઉં પામુ ભુવણુ-
 તયસામિઉં ॥ ૨ ॥

અર્થ—ચાર કષાયરૂપ વૈરીના ઉચ્છેદનાર; દુઃખે જિતાય
 એવા કામદેવના લાણુને તોડનાર, સિંગધ નીલી એવી રાયણુના
 (જેવા ઘરીરના) વહ્વાળા; અને હસ્તિની જેવી ગતિવાળા
 તથા ભુવનના સ્વામી શ્રી પાશ્વનાથ પ્રભુ જયવંતા વર્તો. ૧

જસુ તાણુકંતિકડપ્પ સિણિદ્ધઉં, સોહઈ
 ફણિમાણુકિરલુલિદ્ધઉં ॥ નં નવ-
 જલહર-તરિલ્લય-લંછિઉં, સો જિણુ
 પામુ પયચ્છઉં વંછિઉં ॥ ૨ ॥

અર્થ—જેના ઘરીરની કાન્તિનો દમ્બહ સિંગધ છે, વળી
 જે નાગેન્દ્રની કુદાની ઉપર રહેલા મણિના દિરલોચી વ્યાપ્ત

છે વળી જે જિજ્ઞાસીની લગાએ પરી ગણિત એવા નવા મેધની
જેવ શોભે છે; તે શ્રી રાધનાથ પલુ સારા વાંછિત પૂર્ણ કરો. ૨

૪૫. ૧. જરહેસરની સજ્જાયા

જરહેસર બાહુબલી, અભયકુમારે
અ ઠંઠણકુમારે ॥ રેરિયો અશ્વિના-
ઉત્તો, અર્ધજાતો નાગદત્તો અ ॥૧॥

અર્થ—શ્રી લ તૈશ્વર, બાહુબલી, અભયકુમાર તથા
ઠંઠણકુમાર, શ્રી સ્થૂળદ્રવ્યના નાનાભાઈ રીયટ, અન્નિકાપુત્ર
આચાર્ય, અતિમુક્તકુમાર તથા નાગદત્ત ૧

મેઝજજ થૂલબદ્ધો, ચચરરિસી નંદિ-
સેડુ સીહગિરી ॥ કવવન્નો અ સુકોશક,
પુંડરીચો કેલો કરકંડૂ ॥ ૨ ॥

અર્થ—મેતાયંમુનિ, સ્થૂળદ્રવ્ય, વળકપિ, નંદિવેણુ,
સિંહગિરી મદારાજ (શ્રી વળસ્વામીના ગુરુ), કૃતપુણ્ય કુમાર
સુકોશકમુનિ, પુંડરિકમાળી દેશીકુમાર, કરકંડૂ પ્રત્યેકબુદ્ધ ૨

૧ આ સજ્જાયા શ્રીનવનને ડંડનાથી પાળનાર ઉત્તમ સત્વ-
ચાલી પ્રભા અને સતીબેનું નાનોચારપૂર્વક રમરણ થાય છે.

હરહ વિહરહ રાહંસહ દ્વાદ રાહાં
સાદ દ્વાદિસહો અ ॥ બહો દદ્દજલહો
પદ્મન્તરંદો અ જદ્દલહો ॥ ૩ ॥

અર્થ—હરહ અને વિહરહ જાને યેનિકતા પ્રતઃ સુદર્શન
ચેઠ, રાહરુનિ, રાહારાહરુનિ, સા હભદ્ર (પ્રતિહ લોગી,)
સદ્રબાહુકામી. દદ્દાહંસદ્ર, પદ્મન્તરંદ રાજર્ષિ તથા શ્રી
પશોલદ્રસુનિ.

જંબુપહુ વંદ્યુદો. ગયસુકુમાદો
અવંતિસુકુમાદો ॥ ધન્તો ઈલાઈપુતો,
વિલાઈપુતો અ બાહુરુણી ॥ ૪ ॥

અર્થ—જંબુકામી, વંદ્યુદ રાજપુમાર. ગયસુકુમાર,
અવન્તિસુકુમાર, ધન્તાચેઠ, ઈલાચી ૪ વિલાતીપુત્ર અને
યુગબાહુ સુનિ ૪

અર્થ—ધક્કા, ધક્કાટ્ટા, ભૂતા તથા વળી નિશ્ચયથી ભૂત-
હતા, રોણા, વેળા, ફેળા, ત્યાં આત સ્થૂલભદ્રની બાઉનો છે. ૧૨

ઈન્દ્રિયાર્થ પાહાવકર્ષિણી, જયંતિ અકલ્પ-
કસીલકર્ત્રિ આદિ ॥ અજજાવે વજજઈ
ભાસિં, જજ્જ-પહો. તિહુપહો સ્વયલે ॥૧૩॥

અર્થ—ધત્યાદિ મોટી રતીઓ નિર્મલ શિયળગુણે કરી
સહિત જયવંતી વર્તે છે વળી આજ પણ સકલ ત્રિભુવનને
વિશે જોનાના યથાના કંઠા નાગે છે. ૧૩

દત્તિ ભરહેઅર સજઝાય. ૪૫

૪૬. તીર્થવંદના*

અકલ તીર્થ વંદું કરજોડ, જનનર
નાગે ચંગલ કોડ ॥ પહેલો સ્વર્ગ દાખ
બનીશ, અગર શેત્રી મયું નિશાદેશ
॥૧૧॥ ધીરે લાગ્ય ન દુઠાવીશ રહ્યાં,

આ તીર્થ નાગે અગર શેત્રી મયું નિશાદેશ છે માટે
અર્થ—અગર શેત્રી મયું નિશાદેશ નાગે અગર શેત્રી મયું
નિશાદેશ નાગે અગર શેત્રી મયું નિશાદેશ નાગે અગર શેત્રી મયું

ત્રીજે બાર લાખ સદહ્યાં ॥ ચૌથે સ્વર્ગે
 અઠ લાખ ધાર, પાંચમે વંદું લાખ જ
 ચાર ॥૨૧॥ છટ્ઠે સ્વર્ગે સહસ્ર પચાસ,
 સાતમે ચાલીશ સહસ્ર પ્રાસાદ ॥ આઠમે
 સ્વર્ગે છ હજાર, નવ દશમે વંદું શત
 ચાર ॥૩૧॥ અગ્યાર બારમે ત્રણશે
 સાર, નવ ત્રેવેચકે ત્રણશે અઠાર ॥
 પાંચ અનુત્તર સર્વે મળી, લાખ ચૌરાશી
 અધિકા વળી ॥૪૧॥ સહસ્ર સત્તાણું
 ત્રેવીશ સાર, જિનવરણદનતણું
 અધિકાર ॥ લાંબાં સો જોજન વિસ્તાર,
 પચાસ ઉંચાં બહાંતેર ધાર ॥ ૫ ॥
 એકસો એંશી બિંબ પ્રમાણુ, સહસ્ર-

૧ બાર દેવલોક સુધીના ઉંડોતે, દરેક વિમાને ૧ મનમન સલા,
 ૨ અલંકાર સલા. ૩ જ્ઞાન સલા. ૪ સિદ્ધાપતન સલા અને ૫
 બ્રહ્માય સલા એમ પાંચ પાંચ સલા દોષ છે દરેક સલા ૩૯
 ૩૯ દારવાળી દોષ છે અને દરેક દારે એકેક એમુખ ૭ એટલે ચાર
 ૧૨

સહિત એક ચૈત્યે જાણુ ॥ સો કોડ
 બાવન કોડ સંખાલ, લાખ ચોરાણુ
 સહસ્ર ચૈંઆલ ॥૬॥ સાતશે' ઉપા
 સાઠ વિશાલ, સુવિ બિંબ પ્રણમું તણ
 કાલ ॥ સાત કોડ ને બહેતિર લાખ
 ભવનપતિમાં દેવલ લાખ ॥૭॥ એકસે
 એંશી બિંબ પ્રમાણુ, એક એક ચૈત્યે
 સંખ્યા જાણુ ॥ તેરશે' કોડ, નેન્યાસી
 કોડ, સાત લાખ વંદું કર જોડ ॥૮॥
 બત્રાશે' ને ઓગણસાઠ, તીરછાંલોકમાં

ચાર પ્રતિમાજી હોય એટલે એક સમાના ૧૨ માટે ૫ સમાના ૬૦
 પ્રતિમાજી મહારાજ થયા મૂન ચૈત્ય તણ દારવાળાં હોય તે તે
 ગભારામાં ૧૦૮ પ્રતિમાજી અને તણ દારના તણ ચોમુખજીના ૧૦
 મળી ૧૨૦ પ્રતિમાજી તેમાં હોય તેમાં પાચ સલાના ૬૦ મેળવત
 ૧૮૦ પ્રતિમાજી સભા મહિત એક ચૈત્યમાં સમજવા નવ ઐત્ય
 અને પાચ અનુત્તરમાં ધંત્રો નથી તેથી સમાઓ નથી, માટે ત્યાં
 ૩૨૩ ચૈત્યોમાં ૧૨૦ પ્રતિમાજી દરેનું ગણવા અને ૮૪૬૬૭૦૦
 ચૈત્યમાં ૧૮૦ પ્રતિમાજી દરેકમાં ગણવા જેથી આદી' અતાવેલ સંખ્યા
 મળી રહેશે.

ચૈત્યનો પાઠ ॥ રૂપુ લાખ ચોકાણું
 હજાર રૂપુશે' વીશ તે બિંબ જુહાર
 ॥૬॥ વ્યંતર જ્યોતિષીસાં વળી જોહ-
 શાશ્વતા જિન વંદું તેહ ॥ કપલ ચંદ્રા-
 નન વારિષેણુ, વર્દ્ધમાન તામે ગુણસેણુ
 ॥૧૦॥ સ્મૃતશિખર વંદું જિન વીશ,
 અષ્ટાષ્ટ વંદું ચોવીશ ॥ વિસદ્વાયલ ને
 ગઢ ગિરનાર, આણુ ઉપર જિનવર
 જુહાર ॥ ૧૧ ॥ શંખેશ્વર કેસરિયો
 સાર, તારંજે શ્રી અજિત જુહાર ॥
 અંતરિક્ષ વરકાણુ પાસ, જીરાવદો ને
 ચંબણુપાસ ॥૧૩॥ ગામ નગર પુર
 પાટણુ જોહ, જિનવર ચૈત્ય નમું ગુણ-

૧ તીર્થી યોદમા જ દોહરક પના ૨૦ (ખાવન) ને ૫ રૂપકોપના
 ૨ નેપથ્ય અને કુલક દોષના ૧ નામ ને ૧૦ નામ માં દાખવાયા
 તે માટે ખાણીનાં ૬૧૬૬ ચૈત્ય ૭૬ દારવાણા તે તેથી ૨૦ દાખ-
 વાવામાં ૧૨૪ અને ૭૬ દારવાણામાં ૧૦૦ રૂપિયા છે

ગોહ ॥ વિહરમાન વંદુ' જિન વીશ.
 સિદ્ધ અનંત નમુ' નિશદિશ ॥૧૩॥
 અઢીક્રીપમાં જે અણુગાર, અઢાર સ-
 હસ શીલાંગના ધાર ॥ પંચ મહાવ્રત
 સમિતિ સ્નાર, પાલે પલાવે પંચાચાર
 ॥૧૪॥ બાહ્ય અભ્યંતર તપ ઉજમાલ,
 તે મુનિ વંદુ' ગુણમણિમાલ ॥ નિત
 નિત ઉઠી કીર્તિ કરું, જીવ કહે ભવ-
 સ્નાયર તરું ॥૧૫॥

૪૭ xમન્હ જિણાણું સજ્જાય.

મન્હ-માનવી.

જિણાણું-જિનેશ્વરની.

આણું-આરા.

મિન્હ-મિશ્વાતવનો.

પરિહરહ-ત્યાગ કરવા.

ધરહ-માણુ'

સમ્મત-સમ્મતવનો.

છાંવહ-૧૭ વિધ, ૪૦ પદાર્થના.

આવરસય'મિ-આવરસકને વિશે

ઉજગુત્તો-ઉજમવત.

x આ સજ્જાયમાં આવકને ગોમ સદાગારના ૧૭૦૨ પદાર્થના
 દુત્યોનું વળુ'ન છે. દરેક આવકે તે કરવામાં ગયાસપ્તિ ઉત્તમવંત
 થવાની જરૂર છે.

હોમ-હોમ
 પદ્ધિવસ-પ્રતિવિવસ, હમેશા.
 પંચેસુ-પવં દિવસે
 પોષકવય-પૌષધવત
 દાણ-સુપાત્રે દાન કરવું.
 સીલ-શિયળ પાળવું
 તપો-તપ કરવો.
 ભાવો-ભાવના.
 મનઝાલ-આધ્યાય
 નમુસ્કારો-નમસ્કાર.
 પરોપચારો-પરોપકાર.
 અ-વળી
 જયણ-ધતના, વક્ષા
 જિણપૂઆ-જિનપૂજા
 જિણધુણુણું-જિનેશ્વરની સ્તુતિ
 ગુરુધુઅ-ગુરુસ્તુતિ
 કાલમિમ્માણુ-સાધમિંકેતું
 વન્દહલ-વાતસ્થ
 વવદારસ્ત-વવદારની
 મુદ્ધી-મુદ્ધિ
 રદ્ધજતા-રથયાત્રા.
 તિન્ધજતા-તીર્થયાત્રા
 દિવસમ-દિવસમ.

વિવેગ-વિવેક
 સંવર-સંવર.
 ભાસાસમિધ-ભાષાસમિતિ.
 છણવ-છકાય છવની
 કરુણા-દયા
 ધર્મમઅજણુ-ધાર્મિકજનનો
 સંસંગો-સંસર્ગ, હવાસસ
 કરુણુ-ધનિદ્ર્યોતું.
 દમો-દમન
 ચરણુ-ચારિત્રનો
 પરિણામો-પરિણામ.
 ક ધોવરિ-સ ધની ઉપર
 બહુમાણુ-અહુમાન.
 પુન્થય-પ્રસ્તક.
 લિહણું-લખાવવું.
 પ્રભાવણુ-પ્રભાવના
 તિર્થ-તીર્થમા
 સદ્ગાણુ-શ્રાવકના.
 કિન્ચ-કૃત્ય
 અય-એ
 નિન્ચ-નિત્ય
 મુગુરુ-સદગુરુના
 ઉવએસેણું-ઉપદેશવરે

‘મન્દ જિણુણું ગાણું, મિરછું પરિ-

૧ મન્દ જિણુણું એટલે પાદપદ્મ.

હરહ ધરહ સમ્મત્તં ॥ છવિહ-આવસ્સ-
યંમિ 'ઉજ્જુત્તો હોઈ પઈદિવસ' ॥૧॥

અર્થ—જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞા માનવી, મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરવો, સમ્યક્ત્વ ધારણ કરવું, છ પ્રકારના આવશ્યકમાં પ્રતિદિવસ ઉદ્યમવંત થવું. ૧

પંવેસુ પોસહવયં, દાણું સીલં તવે
અ ભાવે ॥ સજ્ઝાય નમુક્કારે, પરે-
વયારે ॥ જયણા ॥ ૨ ॥

અર્થ—પર્વ દિવસને વિષે પોસહ વ્રત કરવું, દાન, શિયળ તપ અને ભાવના, સ્વાધ્યાય, નમસ્કાર અને પરોપ-કાર તથા જયણા શાખવી. ૨

જિણુપૂઆ જિણુથુણુણું, ગુરુથુઅ સા-
હમ્મિઆણુ વરહણું ॥ વવહારસ્સ ય
સુદ્ધી, રહજતા તિત્થજતા ય ॥૩॥

અર્થ—જિનેશ્વર ભગવાનની પૂજા, જિનેશ્વર ભગવાનની સ્તુતિ, સુરુની સ્તુતિ, અને સાધર્મીને વિષે વાત્સલ્ય, વ્યવ-રની શુદ્ધિ, રથયાત્રા અને તીર્થયાત્રા ૩

ઉવસ્યમ વિવેગ સંવર, ભાષાસમિર્ઘ
 ઈવકુરુણા ય ॥ ધર્મિમઅજણસંસ-
 ગ્ગો, દરણુદમો ચરણુપરિણામો ॥૪॥

અર્થ—ઉપશમ, વિવેક, સંવર, ભાષાસમિતિ અને ષટ્કાય
 જીવની દયા, ધાર્મિક માણુકનો સંસર્ગ, ઈદ્રિયોનું દમન અને
 ચારિત્રનો પરિણામ. ૪

સંઘોવરિ બહુમાણો, પુત્યયલ્લિહણું
 પભાવણા તિત્થે ॥સદ્દાણુ કિદ્ય-મેઅં
 નિદ્યં સુમુરુવન્નેસેણું ॥૫॥

અર્થ—શ્રી સઘ ઉપર બહુમાન રાખવું. પુત્યક લખાવવા
 અને તીર્થની પ્રભાવતા કરવી, આવકનાં આ કૃત્ય છે, તે
 નિર્દય સુમુરુવન્નેસેણું બાણવાં.

૪૮ પોસહનું પચ્ચક્ષ્ણાણુ^૧ કરેમિ ભંતે! પોસહ, આહારપોસહ હેસચો સંવચો, સરીરસકાર-પોસહ

૧ આ સુત વડે પોસહનું પચ્ચક્ષ્ણાણુ લેવાય છે. પ્રત્યાખ્યાન શબ્દનો અર્થ ત્યાગ કરવું અને પાલનું-સેવન કરવું, એમ બંને પ્રકારે થાય છે. તેથી આહારપોસહ એટલે આહારનો ત્યાગ કરવા ૩૫ પોસહ કરું છું એમ અર્થ થાય છે. તેવી જ રીતે સરીરસકાર પોસહ એટલે શરીરની શોભા ન કરવા ૩૫ પોસહ કરું છું. એ બંને બાબત ત્યાગ કરવાની છે. બંભચેરપોસહ અને અવ્વા-વારપોસહ એટલે બ્રહ્મચર્યને પાળવા ૩૫ અને અવ્યાપાર (મન, વચન અને કાયાના સાવચ યોગ અકરણ ૩૫)ને પાળવા ૩૫ પોસહ કરું છું એમ બંને પદનો અર્થ પાલન કરવાનો થાય છે. સામાયિક અને પોસહમા ત્રણ કાળ સંગ્રહી પચ્ચક્ષ્ણાણુ થાય છે તે આ પ્રમાણે-કરેમિ પદ વડે વર્તમાન કાળે સાવચ યોગનો ત્યાગ કરવા ૩૫ પચ્ચક્ષ્ણાણુ થાય છે. તરસ પદ વડે અતીતકાળે (ભૂતકાળે) કરેલા સાવચ યોગનું પ્રતિક્રમણ થાય છે. અને પોસહમા કામિ પદ વડે અનાગત કાળે જે બાબતનો ત્યાગ અને જે બાબતનું પાલન કરીશ એ પ્રકારનો (ધર્મની પુષ્ટિ આપે તે) પોસહ કરીશ એમ પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરાય છે.

* ભંતે એ પદના ભંત (કલ્યાણકારી). લયાન્ત (અપનો અંત કરનાર) અને ભરાન્ત (ભરનો અંત કરનાર) એવા ત્રણ અર્થ થાય છે, ભંતે એ પ્રકારે ભગવતને આમનત્રણ કરવા વડે કરીને ગુરુકલ્યાણનું મુચન થાય છે. અર્થાત્ સાધુઓએ ગુરુનિશ્રામા રહેવું અને શુદ્ધરથે ગુરુ મહારાજ પામે સામાયિક હિચરવું.

સંવચ્ચો, બંસચેર-પોસહં સંવચ્ચો,
અંવાવારપોસહં સંવચ્ચો, ચઉન્વિં
પોસહં ઠાસિ, જવ દિવસં અહોરત્તં
પજ્જુવાસામિ ॥

અર્થ—હે ભગવંત ! હું પોસહ કરું છું, આહારત્યાગ
કરવાનો પોસહ દેશથી વા સર્વથી, શરીરસત્કાર ન કરવાનો
પોસહ સર્વથી. બ્રહ્મચર્યનો પોસહ સર્વથી, અધ્યાપારનો
પોસહ સર્વથી આ ચાર પ્રકારના પોસહને હું કરું છું, તે
આખો દિવસ અથવા રાત અને દિવસ પાળું ત્યાં સુધી

દુવિહં તિવિહેલું, મણ્ણુલું, વાયાન્મે
કાચ્ચેણું, ન કરેમિ ન કારવેમિ, તરસ
ભંતે! પડિક્કસામિ, નિંદાસિ ગરિહા-
મિ, અપ્પાહું વેસિરામ ॥૧૥॥

અર્થ—મે પ્રકાર અને ત્રણ પ્રકારે, મન વચન અને ક્રિયા
વડે જોમ ત્રણે પ્રકારે, ન કરું તથા ન કરાવું જોમ મે પ્રકારે,
હે ભગવંત ! તે (અતીતશાળતા પાપ)ને હું પ્રતિક્ષુ છું,
આત્માની શાખે નિહું છું. શુરુની શાખે ગહું છું અને
આત્માને વેશિરાવું છું. ૧

૫૩ ગુરુવંદન કરવાનો વિધિ

પ્રથમ બે ખમાસમણ દઈ નીચે મુજબ સુખ-શાતા પુછવી. ઇન્છકાર મુહરાઇ, મુહદેવસિ^૧ સુખતપ, શરીર નિરાખાઈ સુખ સંજમજત્રા નિર્વહો છોજ? સ્વામિ શાતા છે જ? લાતપાણીનો લાલ દેખોજ.”

પછી ખમાસમણ દઈ ઇન્છકારેણ જુદિસહ ભગવન્ અબ્હુદિઓમિ અબિસંતર રાઇય^૨ ખામેડ^૩? કહી, અબ્હુદિઓ કહેવો.

૫૪ દેવસિ પ્રતિક્રમણનો વિધિ

પ્રથમ પૂર્વની રીતિએ સામાયિક લેવું પછી પાણી વાપર્યું હોય તો ખમાસમણ દઈ “ઇન્છાગ સંદિ ભગગ મુહપત્તિ પડિસેહુ^૧? ઇન્છ” એમ કહી બેસીને ફક્ત મુહપત્તિ પડિસેહુવી અને જો આદાર વાપર્યો હોય તો બે વાંદણાં દેવાં; ત્યા બીજા વાંદણામા ‘આવશિસ્યાયે’ એ પદ ન કહેવું. અવમહમાં જ ઉભા રહીને ‘ઇન્છકારી ભગગ પસાય કરી પચ્ચફખાણનો આદેશ દેશોજ’ એમ કહેવું. પછી વડીલ પચ્ચફખાણ કરાવે યા પોતે યથાગતિ પચ્ચફખાણ કરે. પછી ખમાસમણ દઈ ઉભા થઈ “ઇન્છાગ સદિગ ભગગ ચૈત્યવંદન કરું?” એમ કહેવું; પછી બેસીને વડીલ ચૈત્યવંદન કહે. વડીલ ન હોય તો પંચાગ પ્રજિપાતથી (અને હીંચણ જગીન ઉપર સ્થાપી) પોતે કહે. પછી ‘જાંકાચ’

---

૧ મપેગ પડેનાતા વખતમા કહી ૨ મપેગ પડીના વખતમા કહેવું. ૩ મપેગ પડીના વખતમા દેવસિયં કહેવું.

હોયું. પછી નમુત્યુષ્કં કહી, હિલા ધમ્મ અરિહંત ચેધમ્માણું
 કહી અન્નતથં કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પારી
 નમોહર્મતં કહી પહેલી થાય કહેવી, પછી લોગરસ, સ્વ-
 લોએ અરિહંત ચેધમ્માણું, અન્નતથં કહી એક નવકારનો
 કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારી, બીજી થાય કહેવી. પુદ્ગલરવરદી,
 મુઅસ્સ લગવઓ કરેધિ કાઉસ્સગ્ગ વંદણવત્તિઆએં
 કહી, અન્નતથં કહી, એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારી
 ત્રીજી થાય કહેવી. પછી સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહી, વેયાવમ્મ-
 ગરાણં અન્નતથં કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી,
 પારી નમોહર્મતં કહી ચોથી થાય કહેવી. પછી બેસીને
 નમુત્યુષ્કં કહેવું. પછી હિલા થમ્મ ચાર ખમાસમાણુ દેવા-
 પૂર્વકે 'લગવાનાહં, આચાર્યહં, ઉપાધ્યાયહં, સર્વ દાધુહં,
 એમ કહેવું, પછી 'ધમ્માકારિ સમસ્ત આવહને વાંદું, એમ
 કહેવું પછી 'ધમ્માં સંદિં ભગં દેવસિઅ પહિમ્મણે
 હંદિ ? ધમ્મ ? એ આદેશ માગીને બેસી જમણા હાથ
 ચરવળા ઉપર યા ભૂમિ ઉપર સ્થાપી 'સ્વવરસન્નિ દેવ-
 સિઅ દુન્નિયતિઅ, દુજ્જાસિઅ, દુન્નિયત્તિઅ મિન્દામિ દુક્કં'
 એ પાઠ કહેવો. (પ્રતિક્રમણમાં દરેક આદેશ વટીલ જ માગે,
 તે ન હોય તો આવક પોતે માગે. આ વાત પીઠિકાકે
 સર્વત્ર થોજવી.) પછી હિલા થમ્મ કંમેભિભંતેં ધમ્મામિ હંમિ
 કાઉસ્સગ્ગ જે મે દેવસિઅ અધમ્માએં કહી તસ્સઉત્તરીં
 અન્નતથં કહી અતિચારની આદં ગાધાનો અને તે ન આવડે
 તો આદં નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી. પારી. પ્રગટ લોગરસ
 કહેવો. પછી બેસીને ત્રીજી આવશ્યકની સુદપત્તિ પહિલેલી
 પારી હિલા ધમ્મને બે વાણું દેવા. તેમાં બીજા વાણું વળતે
 સ્વપમહ ખહાર નીકળવું નહિ બીજું વાંદણું અને પાવે
 'હંદાં સં ભગં દેવસિઅ આલોહિ ? ધમ્મ' કહી જિને

દેવસિંચો અમ્મઆરોનો પાઠ કહેવો. પછી 'સાત લાખ' અને 'અઠાર પાપસ્થાનક' કહેવા. પછી 'શ્વેતસ્સવિ, દેવ-
 સિંચ, દુચ્ચિત્તિય દુષ્સાસિય દુચ્ચિદ્વિય ઇચ્છાં સંદિં ભગાં ઇચ્છં તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં' એમ કહી વીરાસને અથવા ન આવડે તો જમણા ઢીચણ ઉંચો રાખી એક નવ-
 કાર, કરેમિભત્તેં કહી, ઇચ્છામિ પઠિક્કમિઉં, જો મેં દેવસિંચો અમ્મઆરો કહી સંપૂર્ણ વંદિતુ કહેવું; પણ તેમાં 'તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સ અબ્ભુદ્ધિઓમિ' એ પદ બોલતાં ઉભા થવું અને અવગ્રહની બહાર જઈને વંદિતુ પૂરું કરવું. પછી બે વાંદણાં દેવાં. બીજા વાંદણામાં અવગ્રહમાં ઉભા હોઈએ ત્યાં 'ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ અબ્ભુદ્ધિઓમિ અભિસંતરે દેવસિંચં ખામેઉં? ઇચ્છં ખામેમિ દેવસિંચં' કહીને જમણા હાથ ચરવળા ઉપર સ્થાપી જંકિ ચિ અપ-
 ત્તિચં ઇત્યાદિ પાઠ બોલતાં અબ્ભુદ્ધિઓ ખામયો. પછી અવગ્રહ બહાર નીકળીને વાંદણાં દેવા. બીજા વાંદણું પૂરું થાય ત્યારે અવગ્રહની બહાર નીકળી આચરિય ઉવ-
 જઝાએ' કહેવું. પછી કરેમિભત્તેં ઇચ્છામિ ઠામિં તસ્સ ઉત્તરીં અન્નતથં કહી બે લોગસ્સ અથવા ન આવડે તો આઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. [શાંતિ કે ખરાબ સ્વપ્નના કાઉસ્સગ્ગ સિવાય બીજી બધી જગ્યાએ લોગસ્સના જ્યાં જ્યાં કાઉસ્સગ્ગ આવે ત્યાં ત્યાં ચંદેમુ નિમ્મલયરો સુધી જ ગણ-
 વાતું ધ્યાનમાં રાખવું.] પછી પારીને લોગસ્સ, સ્વેલોએ અરિહંત ચેઈં અન્નતથં કહી; એક લોગસ્સ યા ચાર નવ-
 કારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી પારી, પુકખરવરંતીં મુઅસ્મ ભગ-
 વઓ કરેમિ કાઉં વંદણું કહી, અન્નતથ કહી એક લોગસ્સનો યા ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારી શિઠાણું બુદ્ધાણું કહેવું. પછી "મુઅદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં અન્નતથં"

કાર ગણી ઉભા થઈ ખમાસમણ દઇ “ ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં દુઃખદુઃખય દુઃખદુઃખય નિમિત્તં કરેન્નિ કાઉરસગ્ગં ” એમ કહી અન્નતથં કહી સંપૂર્ણ ચાર લોગસસ યા સોળ નવકારનો કાઉરસગ્ગ કરી. પારી, નમોડર્હત કહી, એક જણ ‘લઘુશાંતિ’ કહે અને બીજા કાઉરસગ્ગમાં સાભળે. પછી કાઉરસગ્ગ પારી, લોગસસ કહી, ખમાસમણ દઇ પ્રિયાવહી, તસસ ઉત્તરી, અન્નતથં કહી, એક લોગસસ યા ચાર નવકારનો કાઉરસગ્ગ કરી, પારી, લોગસસ કહેવો. પછી બેસી ચત્તિસાય, જંદિન્નિ, નમત્થુજ્જં, જવંતિ ચેધ-યાઈ કહી, ખમાસમણ દઇ જાગત કેવિ સાહુ, નમોડર્હતં ઉવસગ્ગહરં કહી બે લાથ લલાટે લગાડી જયવીયરાય કહી ખમાસમણ દઇ “ ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં મુહપત્તિ પડિસેહુ? ઇન્દ્રિયં ” કહી મુહપત્તિ પડિસેહવી. પછી ઉભા થઈ બે ખમાસમણ દેવા પૂર્વક “ ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં સામાયિક પારુ? ” “ યથાશક્તિ ” તથા ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં સામાયિક પારુ? ” “ તર્હત્તિ કહી, સામાયિક પારવાની વિધિ પ્રમાણે સામાયિકવચાનુત્તો કહેા. પચં ત સવં કહેવું. પછી સ્થાપના સ્થાપી હોય તો જમણા હાથ અવળા સ્થાપનાજ સન્મુખ રાખી એક નવકાર ગણવો.

૫૫. અથ રાઈ પ્રતિક્રમણ વિધિ.

પ્રથમ પૂર્વ રીતિએ સામાયિક લેવું. પછી ખમાસમણ દઈ “ ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં દુઃખદુઃખય દુઃખદુઃખય નિમિત્તં કરેન્નિ કાઉરસગ્ગં ” એમ કહી અન્નતથં કહી સંપૂર્ણ ચાર લોગસસ યા સોળ નવકારનો કાઉરસગ્ગ કરી, પારી, નમોડર્હત કહી, એક જણ ‘લઘુશાંતિ’ કહે અને બીજા કાઉરસગ્ગમાં સાભળે. પછી કાઉરસગ્ગ પારી, લોગસસ કહી, ખમાસમણ દઇ પ્રિયાવહી, તસસ ઉત્તરી, અન્નતથં કહી, એક લોગસસ યા ચાર નવકારનો કાઉરસગ્ગ કરી, પારી, લોગસસ કહેવો. પછી બેસી ચત્તિસાય, જંદિન્નિ, નમત્થુજ્જં, જવંતિ ચેધ-યાઈ કહી, ખમાસમણ દઇ જાગત કેવિ સાહુ, નમોડર્હતં ઉવસગ્ગહરં કહી બે લાથ લલાટે લગાડી જયવીયરાય કહી ખમાસમણ દઇ “ ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં મુહપત્તિ પડિસેહુ? ઇન્દ્રિયં ” કહી મુહપત્તિ પડિસેહવી. પછી ઉભા થઈ બે ખમાસમણ દેવા પૂર્વક “ ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં સામાયિક પારુ? ” “ યથાશક્તિ ” તથા ઇન્દ્રિયો સંદિઁ ભગં સામાયિક પારુ? ” “ તર્હત્તિ કહી, સામાયિક પારવાની વિધિ પ્રમાણે સામાયિકવચાનુત્તો કહેા. પચં ત સવં કહેવું. પછી સ્થાપના સ્થાપી હોય તો જમણા હાથ અવળા સ્થાપનાજ સન્મુખ રાખી એક નવકાર ગણવો.

“અબલુદ્ધિઓસિ” પદ કહેતાં ઉભા થઈ વંકિતું પૂરું કરી વાંદણાં બે દેવાં. પછી અવગ્રહમાં જ રહી. આદેશ માગી, અબલુદ્ધિઓં ખામીને અવગ્રહ બદાર નીકળી, વાંદણાં બે દેવાં પછી આચરિઅ ઉવજાઓં કહેવું. પછી કરેમિભતે ઇન્છામિ ઠામિ તરસાં અન્નત્યં કહી સોળ નવકાળે કાઉરસગ્ગ કરી [અત્ર તપચિંતાગ્ગીને કાઉરસગ્ગ કરવાને છે] પારી, પ્રગટ લોગરસ કહી બેસીને છઠ્ઠા આવશ્યકની મુહપતિ પડિલેલી, ઉભા થઈને વાંદણાં બે દેવાં. પછી અવગ્રહની અંદર રહીને ‘સકલતીર્થ’ કહેવું પછી આદેશ માગી યથાશક્તિ પચ્ચક્ખાણુ કરવું, પછી છ આવશ્યક દેવસિમ્મની પેઠે સંભારવા. પછી “ઈન્છામે અણુસઠ્ઠિ” કહી બેસીને નમે ખમાસમણાણું નમેડહંતં કહી વિશાલ લોચનહલં કહેવું, [અહીં સ્ત્રીએ સંભારદાવાની ત્રણ થાય કહેવી,] પછી બેસીને નમુત્થુણું કહી લગવાનાદિ ચારને થોભવંદન કરવું. પછી જગણે હાથ બપધિ ઉપર સ્થાપી અડ્ઠાઇજેસુ કહેવું. પછી બંને દીંબણુ ભૂમિ પર સ્થાપી ઇશાનકોણુ સન્મુખ બેસી યા તે દિશા ચત્રમાં ચિંતવીને ખમારુમણુ દર્શ શ્રી સીમંદર સ્વામીતુ ચૈત્યવંદન, સ્તવન, જયવીયરાય થાય પર્યંત વિધિપૂર્વક કરવું. તેમાં અરિહંત ચેઇયાણુથી ઉભા થઈને વિધિ કરવી. તેજ પ્રમાણે ખમાસમણુ દર્શ શ્રી સિદ્ધાચલચતુ ચૈત્યવંદન, સ્તવન, જયવીયરાય, થાય પર્યંત વિધિપૂર્વક કરવું. પછી આમાયિક પારવાના વિધિની રીતિએ સામાયિક પારવું.

તાં કંચ ગુરુમંદારાજ હોય ત્યારે તેઓ જેમ આદેશ માને છે—તેઓ કાઉરસગ્ગ પારે ત્યારે આપણે પારીએ બીએ, કંચ સૂત્ર કહેવું હોય ત્યારે તેઓની પાસે કહેવાને

આદેશ માગીએ છીએ, તેજ પ્રકારે તેમને વિરહે કરેમિ
 ભાતે ઉચ્ચરાવનાર જ્ઞાનવૃદ્ધ તપોવૃદ્ધ વ્રતવૃદ્ધ પ્રત્યે પણ
 પ્રતિક્રમણ કરતી વખતે વિનયથી વર્તવું ચોગ્ય છે.

૫૬ અથ્થ પચ્ચક્ખાણુ પારવાનેા વિધિ.

૧ પ્રથમ “ધરિયાવહિ” પઠિક્રમી, યાવત ‘જગ-
 ચિંતામણિ’ એત્યવદન “જયવીરસાય” સુધી કરવું.
 પછી “મન્હ જિજ્ઞાસુ”ની સજ્જાય કહી મુહુપત્તિ પરિ-
 લેહવી. પછી જમાસયણુ દય ‘ઇચ્છાકારેણ સંદિગ્ધ લગ-
 વન્’ પચ્ચક્ખાણુ પાર? ‘યથાશક્તિ’ ઇચ્છામિં ઇચ્છાં
 સંદિગ્ધ લગવન્! પચ્ચક્ખાણુ પારું; “તહત્તિ” એમ
 કહી જગજો હાથ કહાણા અધવા સરવલા ઉપર
 રધાવી. એટ “નવકાર” ગાળી, પચ્ચક્ખાણુ કરું હોય,
 તેનું નામ કહી. તે પારવું. તે સ્વા પ્રમાણે— “ઉચ્ચાએ
 સુઠે નમુદ્ધારસાદિ પં. પોરિસિ, માટપોરિસિ. ગહિમહિસ્યં,
 હિમહિસ્ય પચ્ચક્ખાણુ કરું સહિવિહાનં આયંખિલ,
 નિતિ. એવામા. એવામા. પચ્ચક્ખાણુ કરું નિવેહારં
 પચ્ચક્ખાણુ નિતિ સ્યં. માલેસ્યં. સે. હ-પં. તો. વિન્નં,
 દિદેન્નં. આરે. હ-પં. હં. સ. ન સારે. હ-પં. નસેલ સિન્ધા
 મિ દુદ્ધં. એમ કહી એટ જગજો રધવા.

II અથ પ્રજ્ઞાતનાં પચ્ચક્ખાણુ II

નમુક્કારસહિઅં સુદ્ધિસહિઅંનું.

“ ઉગ્ગએ સૂરે, નમુક્કારસહિઅં, સુદ્ધિસહિઅં, પચ્ચક્ખાણું, ચઉવિહંપિ આહારં, અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિઆગારેણું વોસિરથ.”

પોરિસિ સાહુપોરિસિનું.

“ ઉગ્ગએ સૂરે, નમુક્કારસહિઅં, પોરિસિં, સાહુપોરિસિં, સુદ્ધિસહિઅં, પચ્ચક્ખાણું, ઉગ્ગએ સૂરે, ચઉવિહંપિ આહારં, અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, પચ્છત્તકાલેણું, દિસામોહેણું સાહુવયલેણું મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિઆગારેણું વોસિરથ.”

હિંજનાં પચ્ચક્ખાણુ.

ચઉવિહારનું.

દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાણું, ચઉવિહંપિ આહારં, અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિઆગારેણું વોસિરથ.

તિવિહારનું.

દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાણું, તિવિહંપિ આહારં, અસણું, પાણું, ખાઈમં, સાઈમં, અન્નત્થણ્ણાભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિઆગારેણું વોસિરથ.

કુવિહારનું.

દિવસચરિત્રમં રચ્યકૃષ્ણાઈ, કુવિહારં આહારં, અમૃષ્ટં,
ખાઈમં, અન્નતથષ્ટાસોગેષ્ટં, રહસાગારેષ્ટં, મહત્તરાગારેષ્ટં,
અન્વરામાહિવત્તિયાગારેષ્ટં દોશિરઘ

અથ સ્ત્રીમંધર જિત ચૈત્યવંદન.

[૧]

ધી સ્ત્રીમંધર વીતગગ; ત્રિપુવન તુમે ઉપગારી. શ્રી
શ્રેયાંસ પિતા કૃણે, જહ્નુ શોભા તુમારી. ૧. ૫ન્ય ૫ન્ય માતા
રત્યધી, જેણે જયે જયદારી, વૃષભ લંછને બિરાજમાન, વંદે
નરનારી ૨. ધનુષ્ય પાંચરો દેહડીએ, સોહીએ સોવનવાન,
ધીર્તિવિજય હવજાયનો. વિનય ધરે તુમ પ્યાત ૩

[૨]

સ્ત્રીમંધર પરમાતમા. શિવભુખના દાતા, દુહખતવધ વિજયે
જયે. સ્વરં છવના ત્રાતા. ૧. ૧૦૦ વિદેહ પુર્ણિમિઢી, નય-
રીને સોહે. ૨. શ્રી શ્રેયાંસ રાજા તિહા, જવિરુદ્ધાં મન મોહે.
૩. સૌંદ કૃષ્ણ નિર્મળ હલી, રત્યધી નારી માત, કુતુ
અર જિત અતરે. ૪. સ્ત્રી સ્ત્રીમંધર જાત ૬ અદુરમે પ્રભુ
જનમિયા. ૭. યોગી યોગ પાવે, માત પિતા હરજે ૮. રાનિદી
પરદાવે ૯. ભોગવી હુખ સંદાનના. ૧૦. જમ ૧૦ હાવે,
કુનિહરન તમી અંતરે. ૧૧. ૧૨ પાવે. ૧૩. દાતી કમને
૧૪. ૧૫. ૧૬. ૧૭. ૧૮. ૧૯. ૨૦. ૨૧. ૨૨. ૨૩. ૨૪. ૨૫. ૨૬. ૨૭. ૨૮. ૨૯. ૩૦.
૩૧. ૩૨. ૩૩. ૩૪. ૩૫. ૩૬. ૩૭. ૩૮. ૩૯. ૪૦. ૪૧. ૪૨. ૪૩. ૪૪. ૪૫. ૪૬. ૪૭. ૪૮. ૪૯. ૫૦.

હથ લાખ કદ્યા કેવળી, પ્રભુજનો પરિવાર; એક સમય ત્રણ
કાળના, બાળે સર્વ વિચાર. ૮. ઉદય પેઢાલ જિનાંતરે એ,
થાશે જિનવર સિદ્ધ; જસવિજય શુર પ્રભુમતાં, શુભ વંછિત
ફળ લીધ. ૯.

અથ શ્રી સિદ્ધાચળજીનાં ચૈત્યવંદન.

[૧]

વિમલ કેવલ જ્ઞાન કમલા, કલિત ત્રિભુવન હિતકરં;
સુરરાજ સંસ્તુત ચરણ પંકજ, નમો આહિ જિનેશ્વરમ. ૧.
વિમલ ગિરિવર શૃંગમંડલ, પ્રવરગુણગણભૂષરં; સુર અમુર
કિન્નર કોડિ સેવિત, નમો ૨ કરતી નાટક કિન્નરીગણ ગાય
જિન ગુણ મનહરં; નિર્જશવદ્વી નમો અહર્નિશ, નમો ૩.
પુંડરીક ગણપતિ સિદ્ધિ સાધી, કોડી પણ મુનિ મનહરં; ત્રી
વિમલગિરિ શૃંગ સિંધ્યા; નમો ૪. નિજ સાધ્ય સાધક
સુર મુનિવર, કોડિનંત એ ગિરિવરં; મુક્તિરમણી નયી રંગે,
નમો ૫. પાતાલ નર સુર લોભાહી, વિમલગિરિવસ્તો
પરં; નહિ અવિક તીરથ તીર્થપતિ કહે; નમો ૬. એમ
વિમલગિરિવર શિખરમંડલ, દુઃખવિહંડલ ધ્યાઈએ; નિજ
શુદ્ધ સત્તા સાધનાર્થ, પરમ જ્યાતિ નિપાઈએ. ૭. જિત
મોહ કોહ વિષોહ નિદ્રા, પદમપદસ્થિત જયકરં; ગિરિરાજ
મેઘાકરણ તત્પર, પદ્મવિજય મુહિતકરં. ૮

[૨]

૨] સત્ત્વજય સિદ્ધદેવ, દંઠે દુર્ગતિ વારે; ભાવ ધરીને જે
સદે, તેને ભવપાર હતારે. ૧. અનત સિદ્ધત્ત્વ એક ઠામ,

સકલ તીર્થનેા રાય, પૂર્વ નવાણું કપણદેવ જ્યાં ઠવીજા
પ્રભુ પાય. ૨. સુરજકુંઠ સોહામણો સો, હવડજયા ગણિ-
રામ; નાલિરાયા કુળમણો, નિનવર દર્શ પ્રણામ ૩.

આશુ સીમંધરજિત રતનન.

(૧)

સુણો ચંદાળ સીમંધર પરમાત્મ પારો ભલે; સુજ
વિનતડી. પ્રેમ પરીને સેણી રહે તુમે સંભળાવલે સો ગાદી
જે વળુ ભુવનનો નાયક છે, જરા ચોક્કઠ ધંદ્ર પાવક છે,
નાણુ દરિયણુ જેટલે ખાયક છે, સુણો ૧. જેની હંચાળવાલી
શયા છે, જસ ધોરી લછત પાયા છે, પુંઠરિગિણી નરસીના
શયા છે. સુણો ૨. બાર પર્ષત ગાહ વિનાજે છે, જર
સાત્રીશ આતશય છાલે છે. ગાણુ પાત્રી ન વાળીએ ગાડે છે,
સુણો ૩. લાવજનને જે રિયોલે છે, જસ અસિદ્ધ સીંગ
ભણુ સોરે છે; રજ દેળી ભવિન ગોરે છે, સુણો ૪. તુર
સેરા દરવા રિયો છે. જા ભાતગા દેવે વાળે છે,
મહા મોહરાય રસ દીસ્યો છે. સુણો ૫. જા નાનાણુ
લિસમ કારિયો છે, તુમ નાનાણુ રસ દીસ્યો છે, તો
માણી રજવી રીસ્યો છે, સુણો ૬. જિવ દત્તમ હાલે
પૂના રહે રસવિજય ધારી ધૂરા, તો વાણે રસ નાનાણુ
ધૂરા. સુણો ૭

(૨)

સુખદણ્ડ વિગરે વાળે છે, નારી રૂંદરે રીસ્યો છે;
સી સીમંધર કાદળા રા, રાલ નેપાજ કમર. વિદુરભાઈ!

ધરજો ધર્મનેહ. જો આંકણી ૧. મોટા નહાના અંતરો રે,
 ગિરુઆ નવિ દાખંત; શશિદરિસણુ સાયર વધે રે, કેરવવન
 વિકસંત; જિં ૨. ઠામ કુઠામ ન લેખવે રે, જગ વરસંત
 વળધાર; કર દોય કુસુમે વાસીએ રે, છાયા સવિ આધાર;
 જિં ૩. રાય ને રંક સરિખા ગણે રે, હથોતે શશિ સૂર;
 ગંગાજળ તે બિહુંતણારે, તાય કરે સવિ દૂર. જિં ૪.
 રરિખા સહુને તારવારે, તિમ તુમે છો મહારાજ; મુજથું
 અંતર કિમ કરો રે, બાંદા અદ્યાની લાજ. જિં ૫ મુહ
 દેખી ટીલું કરે રે, તે નવિ હોય પ્રમાણ; મુજરો માને અવિ-
 તણો રે, સાહિબ તેહ મુજણ. જિં ૬. વૃષભ લછન માતા
 સત્યકી રે, નંદન રુકમિણી કંત; વાયક જસ ધમ વિનવે
 રે, લાયકાંજન ભગવંત જિં ૭.

અથ શ્રી સિદ્ધાચળજીનાં સ્તવન.

(૧)

આંખલડીએ રે મેં આજ, શેતુ જો દીઠોરે, સવા લાખ
 ટાંતો દહાડોરે, લાગે મને નીઠો રે, જો આંકણીં સદ્ગુણ
 દયો મારા મનનો ઉમાહો, વાલા મારા વાવનો સંશય
 ટાંચો રે; નરક તિર્થંચ ગતિ દૂર નિવારી, ચરણે પ્રભુજીને
 ટાંચો રે. શેતુંજો ૧. માનવમવનો લાહો લીજે, વાં
 દેડી પાવન કીજેરે; મોના રૂપાના ફૂલડે વધાવી; પ્રેમે
 પ્રદક્ષિણા દીજ રે શેતુંજો ૨. દ્વંધડે પખાલીને ઠેસર
 ઘોળી, શ્રી આદીશ્વર પૂજ્યા રે; શ્રી સિદ્ધાચળ નવણે
 જોતાં, પાપ મેવાસી સૂચ્યા રે. શેતુંજો ૩. મીસુખ મુધમા

અથ મી સિદ્ધાચળજીની ધોય.

[૧]

પુઠરીકગિરિ મહિમા, આગમમાં પ્રસિદ્ધ, વિમલાચલ
લેટી, લટીએ અગ્નિચલ ઋદ્ધ; પંચમી ગતિ પહોંતા, મુનિ-
વર ઠોઠાઠોઠ; એળે તીરથે આવી, હર્ષ વિપાદ વિષોઠ. ૧

[૨]

મી શત્રુજય તીરથ સાગ ગિરિદરમાં જેય મેરુ ઉગર,
હાફર મામ અપાર; મંત્રવાદે ભયમાર જ ભાણું, તારાશી
જેમ લદ્દ વખાણું, જળપર જળમાં ભાણું; પળીમા જેમ
ઉત્તમ હંક, કુળમાંહે જેમ અવતારો વદા; નાભિતલો જે
અંશ; દામાવતમ જેમ અગ્નિહિત તપશૂચ મુનિવર મહંત,
શત્રુજય ગિરિ શુણ્વંત. ૧. ઋષભ આજ્ઞાત સુભાગ મો-
નંદા, સુમતિનાથ મુખ એનનરતા. પદ્મજય કુળાદા. 'મી
સુપાર્થ અંદ્રપલ રૂવિમિ' નામ જોવાને દેવે, બહુ ભરિ,
વાસુદેવજ આત શુદ્ધિ, વિરહ નત પાત્ર નિવ દાસ,
કુંજ અર મહિ નમું કોશલિ. અગ્નિપ્રભા ભુલ પંચી; નમિ
જેમ પાલ વીર જગતીસ, નેમ મિત્ર ને. નિવ ને જીવ, હિદ-
ગિરિ આગત ઈશ. ૨. વાસુદેવ નિવ વલે દેવે, દામ
શત્રુજય ગિરિ કુલ તોલે, નેવલ વરત નેવે દેવ-
મહે રૂપો વરવલ સાલ, પળી પાળતા જે નવ વદ ૧૫૬
રૂપો સાલ; ૧૫૬ પળી જે ને નિવ નેવે ૧૫૬ નિવે
નિવ જ સાલે અનન્ય ૧૫૬ ને નિવ નેવે ૧૫૬
વખાણે. તે ને મરુ નિવ નેવે ૧૫૬ નેવે ૧૫૬

૭૨ આણે. ૩. સંઘપતિ બરત નરેસર આવે, સોલનતણ
પ્રાસાદ ઠરાવે, મણિમય સુરતિ ઠાવે; નાભિરાયા મરુદેવી
માતા, બ્રાહ્મી સુંદરી બહેન વિખ્યાતા, મૂર્તિ નવાણું બ્રાતા
ગોમુખ ને ચક્રદેસરી દેવી, શત્રુજય સાર કરે નિત્યમેવી,
તપગચ્છ ઉપર હેવી; શ્રી વિજયસેન સૂરીશ્વર રાયા, શ્રી
વિજયદેવસૂરિ પ્રણમી પાયા, ઋષભદાસ ગુણ ગાયા. ૪

અથ શ્રી પંચમીની સ્તુતિ.

[શાકુંલવિકીર્તિતૃતમ]

પંચાનન્તકસુપ્રપંચપરમાનન્દપ્રદાનશ્રમં, પંચાનન્તરસીમ-
દિવ્યપદવી-વરયાય મન્ત્રોપમમ્; એન પ્રોત્તમવલ્લપંચમીવરતપો-
વ્યાહારિ તત્કારણં, શ્રીપંચાનનસાધનઃ સ તનુતા શ્રીવર્દમાન
શ્રિયમ્ ૧ એ પંચાસવરોહસાધનપરાઃ પંચપ્રમાદાહરાઃ, પંચાણુ
વ્રતપંચસુવ્રતવિધિ-પ્રજ્ઞાપનાસાહરાઃ; કૃત્વા પંચલુપીકનિર્જન
યમથો પ્રાપ્તા ગતિ પંચમી, તેડમી સંચમપચમીવ્રતભૂતા
તીર્થંકરાઃ શંકરાઃ ૨. પંચાચારધુરીણપંચમગણા-ધીશેન
સંસૂત્રિતં, પંચજ્ઞાનત્રિચારસારકલિતં પથેપુપચત્વહમ્; દીપામં
ગુરુપંચમારતિમિદે ઐકાદશી રાહિણી-પચમ્યાદિકુલપ્રકાશન
પટં ઘણ્યામિ જૈનાગમમ્ ૩. પંચાનાં પરમેષ્ઠિનાં સ્થિરતયા
શ્રીપંચગેરેશ્વરિયં, લક્ષ્મીનાં ભવિનાં ગૃહેષુ બહુશે ચઃ પચ-
દિવ્યં વ્યધાત્, પ્રહ્લવે પંચજગન્મનો-મતિકૃતૌ સ્વાસ્ત્યપંચા-
લિકા, પંચમ્યાદિતપોવર્તા ભવતુ સા સિદ્ધાયિકા યાત્રિકા. ૪.

તણે દોલો દરી છે, ઉપર મળિયર થાયે તે મરી છે; તુમે
 ન લેનાં દોલો ગાત મીઝે નહીં છે. નેહુ મુગ ગિદ્દાતે
 'તું સી છે, દોલો મહી ગળમ નાલો છું છે. તે તો રામુ-
 દ્રાપારે હુળી મૂલો છે, તમેકે ર નેહુ લાળીતે ઘોખને
 હ'રને છે, ને પાંચું રાગત મ'રને છે, રવિ નિયત્ત
 દોલો મુદા છે, વંદું દોલ તલો તેરને ના છે તુમે ૭.

અથ મહાનંદીની સ્તુતિ

અક્ષર બોલવો, પછી દશ અંશુલી સહિત ઉત્તાન હાથને
 લલાટે લગાડતા “હો” અક્ષર ઉચ્ચારવો. તેવી જ રીતે “ઠા”
 અને “થ” તથા “ઠા” અને “થ” ઉચ્ચારવા. પછી
 “જતા બે જલ્પિજ્જ” ચ લે” એ ત્રણ પદ ઉચ્ચારતા
 ત્રણ આવશ્યક, બીજે વાંદળે છ ગણતાં સર્વ મળી ૧૫ આજ-
 ય્યક ધયા આમા પાત્ર “જ” અક્ષર બોલતાં સુરુપત્તિને
 પૂર્વતી રીતે રૂપદાવી. “તા” અક્ષર બોલતાં ઉત્તાન હાથ
 વચ્ચે અક્ષર રહે અને ‘ભે’ અક્ષર બોલતા તે હાથને લલાટે
 લગાડવા. એમ “જ” “ઘ” “ઘ્રિ” તથા “જજ” “ચ”
 “ભે” અક્ષરો ઉચ્ચારવા, “સંકાસ” પદ બોલીને ઉત્તાન
 હાથ સુરુપત્તિપર રધાપી તેમા માત્ર અઠે તેમ મૂકવું તે
 જોઈ. તથા ‘આમેગિ ખમાસમદો’ ઇત્યાદિ બોલતા પણ
 મસ્તક અટારવું, એમ બે બીજી વાર વારતા વાદળના ગણતા
 માં, સર્વ મળી ૧૮. “નિસીદિ” રહેતા અવગ્રહમા રહે
 તે એમ, અને બીજી વારવું ગણતા બે, કુલ ૨૧ “આર
 વિશ્વનાથે” એ પદ રહેતા અવગ્રહની માત્ર નીચેના રી-
 તોન. માત્ર ૬ બીજીવાને માત્ર પાત્ર નીચેના ન
 તો, એમ ૨૨ તથા વાત રતા “મન, વચન, ક-
 ના રોગો વિદ્ય મલવા, રી જગતે રૂપ સંકરણ રા-
 ને વાત રતા મદનમા રાગવા અર્થે માત્ર ૨૩
 માત્રના રહેતા અદ્ય મનુજન અને નીચેના રી-
 તે લવાને રી અને ના મનુજન સંસ્કાર રહે. ન
 માત્ર માત્રે અર્થિત અને નીચેના રી રહેતા રી

(૧) વાંદળની આગળ હાથ રાખી રહેવાનો રીતો.

ખતાવેલો ઉપનય તત્ત્વજિજ્ઞાસુને બહુજ ઉપયોગી થઈ શકે એવો આવેખવામાં આવ્યો છે. તેથી તે વાંચવાની ખાસ ભલામણ કરવામાં આવે છે.

(૧૦) કયા આવશ્યકથી કયા આચારની શુદ્ધિ થાય તે કહે છે.

“આમાયિક, પ્રતિક્રમણ ને કાયોત્સર્ગ” એ ત્રણ આવશ્યકથી “ચારિત્રાચાર”ની વિશુદ્ધિ થાય છે. “ચતુર્વિ-શતિસ્તવ (ચલ્લીસત્યઓ-લોગસ્મ)” આવશ્યકથી દર્શનાચારની વિશુદ્ધિ થાય છે. “વંદન” આવશ્યકથી જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર અને ચારિત્રાચારની શુદ્ધિ થાય છે. “પ્રત્યાખ્યાન” આવશ્યકથી “તપાચાર”ની વિશુદ્ધિ થાય છે અને એ છ આવશ્યકમાં વીચ ફેરવવાથી “વીચાચાર”ની વિશુદ્ધિ થાય છે.

(૧૧) પ્રતિક્રમણને વિષે ક્રિયા કર્તા ને કર્મનું વર્ણન. કર્તા—પ્રતિક્રમણ કરનાર.

ક્રિયા—પાપશુદ્ધિને અગ્રદૂળ મન, વચન અને ઠાયાને પ્રવર્તોવવાં તે.

કર્મ—વિશુદ્ધ થતાં અને દૂર થતા સિદ્ધ્યાત્વ, કષાય-હિંક અથવા પાપરૂપ કર્મ-રજ.

(૧૨) સમગ્ર પ્રતિક્રમણ મંદ સ્વરે કરવું-કારણ કે ઉચ્ચ સ્વરે બોલવાથી ગિદોળી આદિ હિંસક છવો હિંસા કરવા માટે છે, મિત્તનાત્મી તથા હિંસક આદિ પાટોશી હોય તો

(૧૭) આવગ્રહ—ગુરુદી શિષ્ય અને શ્રાવક ડ હાથ દૂર રહી ક્રિયા કરે તે ગુરુના બહુમાનાથે સમજવું, અને સાધ્વી કે શ્રાવિકા તેર હાથ દૂર દહે, તે મોહપ્રસંગ દૂર રાખવા અર્થે જાણવું તેજ પમાણે સાધ્વીની અન્ય સાધ્વી શ્રાવિકા-ઓ સાટે બહુમાનાથે ડ હાથવું અને સાધ્વીથી—સાધુ શ્રાવક-ને મોહપ્રસંગ વિવારના અર્થે તેર હાથ દૂર રહેવાનું સમજવું. આ ઉત્કૃષ્ટ અવગ્રહ જાણ્યા.

(૧૮) અંશપત્તિ—એક વેંત અને ચાર અંશુલ લાંબી પત્તેળી તેમજ ચરણો બન્નીશ અંશુળ લાંબો—૨૪ અંશુલ દાડી લાંબી તથા આઠ અંશુલ દશીનો ગુરુદો લાંબો હોવો જોઈએ.

(૧૯) અતિક્રમણ કેમ કરવું ?—કોઈ પણ સાધુ અથવા સાધ્વી અને શ્રાવક અથવા શ્રાવિકાએ તદ્દૂપ ચિત્તવાળા થઈને, લન્ધય થઈને તદ્દૂપ તીવ્ર અધ્વવસાયવંત થઈને તદ્દર્થ ઉપ-ગુહ્ય થઈને તેમજ પ્રિય સારીને તદ્દમાવેનાલાવિત થઈને અન્યના કોઈ પણ સ્થાનકે મનને નહિ ફેરવતાં સત્તાં જોઈ મનવાળા થઈને વિનયપણા [કટાણા] સહિત થઈને અને નિનવસત તના ધર્માર્માંને [વધે સત્ત મનવાળા થઈને ઉભય દાળ આવશ્યક કરવું આ પ્રમાણે આવશ્યક કરતો ગતો ભવ્ય પ્રાની સંપ્રારસગુદના પાર પ્રત્યે પામે, એ નિઃસંદેહ જાણવું.

મુત્રો અશુદ્ધ બોલવાથી થતા અનર્થોના દર્શાવો.

આવશ્યકાદિ મુત્રો સ્પષ્ટ અન્યૂનાદિક બોલવાને ગદ્યે
અન્યૂનાદિક બોલતાં, તથા 'અનર્થ'નું ભાન કરાવવા સાટે થોડાંક
શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધ દર્શાવો આ નીચે આપીએ છીએ.

લેખક—મદ્યુજ્જયનુરાગી રાહારાજ ધ્રી કર્જૂરવિજયજી
(વિશેષાચરણ પૃ. ૪૦૬—૧૨)

૧ પાટલીપુત્ર નગરમાં ચૌર્યવંશનો અશોકમી નામે
બુધાળ હતો. તેને એક ગણી પ્રત્ની કુણાલ નામનો પુત્ર થયો.
તેના ભોગવટા માટે રાજાને ઉત્તજાવિની નગરી ગાંધી બધારે
તે કંઈક અધિક બાઠેક વર્ષનો થયો ત્યારે લેખવાળકે (હતે)
આવી અશોકમી માનને નિવેદન કર્યું કે આપનો પુત્ર
હવે બાઠેક વર્ષનો થયો છે, એ વાત માલગીને બાલકેકા
બેઠેના માનને સ્વસ્તીથી પણ પ્રત્યે એક લેખ લખી
આપણે કે 'દશાનીગર્જના હમારઃ' બટકે હવે થોડાંક ઉમર
ધરાવી પુનરાવરણ કરાવે. તે લેખને બીડયા બગર
માલગીના ઠાળવા માટે ગાવી ગયો, ત્યારે એક શાસ્ત્રી
તે માલગીને વારી લીધો અને મનમાં ચિંતાવ્યું કે તારે
પણ હજી એ પાંદે તે લખાવ્યાનો છે. તારે કુણાલ મોટો
તે તે કુણાલ સ્વયં માલગીને લેખ લેખે તે આના પુત્રને રાજ્ય
મળિત મહંદરકો નરિ તે નિવેદન કે લેખી કુણાલ
માલગીને લેખ લેખી માલગીને લેખ લેખી માલગીને લેખ
લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી
લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી લેખી

ચતાં કુમાર:” એમ થયું. એવી રીતે કરીને લેખ રાણીએ
 જ્યાં હતો ત્યાં રાખી દીધો. રાજાએ પણ એ લેખ કરીને
 વાંચ્યા વગર જ બીડી દીધો. એટલે એ લેખ કુમાર પાસે
 આવ્યો. કેાઈ એક અધિકારીએ તે લેખ વાંચી લેયો. આગત
 અને વિરુદ્ધ બણીને તે કુમારને વંચાવ્યો નહીં. બાદ કુમા
 રના જ્ઞાતિ આગ્રહથી તે લેખ વંચાવવામાં આવ્યો. તે લેખ
 માંની હકીકતથી બરાબર વાકેફ થઈ કુમારે કહ્યું કે મૌર્ય
 વંશના રાજાઓની આજ્ઞા કયાંય કેાઈ પણ ખંડન કરતા નથી.
 તો હું જાતે જ પિતાશ્રીની આજ્ઞા કેમ ખંડન કરું? એમ
 બને જ નહિ. એમ કહીને તત્કાળ અગ્નિતપ્ત લોહશલાકા
 (લોહાની સળી) લઈને હાહારવ કરતા સહુ જનોએ વાયા
 છતાં તેણે પોતાની બન્ને અક્ષુઓને ડાલી દીધી અને પોતે
 મંધ થયો. એ બધી હકીકત સાંભળીને રાજા બહુ ખેડ
 પામ્યો. પછી તો ઉલ્લસિની નગરીને બદલે તેને અન્ય
 ગામનો માત્ર ગરાસ આપવામાં આવ્યો. હવે તે ગામમાં
 રહી કુણાલ સરસ ગીતકળા શિખ્યો, અન્યદા તેને એક
 પુત્ર થયો. તે પુત્રને રાજ્ય મેળવી આપવા માટે કુણાલ
 પોતે પાટલીપુત્રમાં આવ્યો. ગીતકળા વડે તેણે સહુ કેાઈને
 વશ કરી લીધા. તેની ભારે પ્રસિદ્ધિ થઈ. પછી તેને રાજા
 પાસે લઈ જવામાં આવ્યો. ત્યાં તેણે યવનિકાના અંતરે
 (પડેલા પાછળ) રહી એવું તો સરસ ગાયન કર્યું કે તેથી
 રાજાએ અત્યંત પ્રસન્ન થઈ તેને કહ્યું કે “ભાઈ! તારી ઇચ્છા
 હોય તે માગી લે, તને આપું” ત્યારે અવસર પામીને તેણે
 સ્વત્વતાંત જણાવી રાજ્યની માગણી કરી. ત્યારે રાજાએ કહ્યું

“તું બાંધ રોવાથી રાત્રીને શું ફરીશ ?” ત્યારે કૃષ્ણાદે
 હાથું કે “રાત્રી ! મારે રાત્રીલાયક પુત્ર પ્રાપ્ત થયો છે”
 મળતો પૂછ્યું “કયારે ?” ત્યારે તેણે જણાવ્યું કે “શ્રુતિ”
 કોઈ દરેક દેથી તે પુત્રના નામ ‘શ્રુતિ’ જ મળવામાં
 આવ્યું અને રાત્રી તેને જ આપવામાં આવ્યું. એ રાત્રી
 પ્રસંગમાં હતું, પરંતુ જેમ આકારની ઉપર જોઈ જિંદ
 માત્ર અધિક દરી રોવાથી કૃષ્ણના નેત્ર ગયા તેમ પ્રાપ્ત
 આવડ્યક સૂત્રમાં પણ જિંદ, અધિક, આપણે અધિક આપણી
 ખરે અધિક દરી જાય અને તેથી ઉત્તરે અધિક પોતા પાપ,
 એમ સુત જનોઓ સમજી દેવું

આ વાતના અમર્યનમાં જોઈ બીજા પણ લોકો દાખ
 દાખ છે.

૨. હોઈ અટવીમાં કોઈ સરિસૃષ્ટિ હતું. તેને દોઢો
 ‘મગિષ’ તીથ’ હો છે તે સમયમાં તીથે જે વસ્તુ નામે
 ‘ધ’ હતું. “તેની રાખા ઉપર અટવી રીડ લિધે એ જો રાખ
 વાળા જળમાં પડે તો તે તીથના અધિકારી માનવ હઈ નહીં
 અને જો મહુષ્ય પડે તો તે રેવડપ રાખ અધિક, પરંતુ તે અધિક
 રોવાથી તેમના રીડ જીવે અને પડે તે તે રોવાથી રાખ અધિક
 પણ પામે એમ હતું. એવા કોઈ જાન-વસ્તુના નામે
 તેના કોઈ અધિક અને અધિકારી તે અધિક રાખ અધિક
 વસ્તુ તરીકે રોવાથી તે અધિક રાખ અધિક, તે રોવાથી
 તે અધિક રાખ અધિક, તે રોવાથી તે અધિક રાખ અધિક
 તે રોવાથી તે અધિક રાખ અધિક, તે રોવાથી તે અધિક રાખ અધિક

નામિક આહારવડે જ મુખશાન્તિ રહે છે, તેમ સૂત્ર આશ્રયી પણ સમજવું. તેમાં હીનાધિક અક્ષર આત્રાદિક કરતાં તેવી જ રીતે દોષ સમજી લેવા. તેવા કયા કયા દોષ છે, તે શાસ્ત્રકાર પોતે જ સમજાવે છે. “અક્ષર આત્રાદિક હીનાધિક કરતાં સૂત્રનો લેહ યામ છે, સૂત્રના લેહથી અર્થનો લેહ (ફેરફાર) થાય છે (અર્થમાં વિરોધ આવે છે), અર્થના લેહથી ક્રિયા રૂપ ચારિત્રનો લેહ-વિપર્યય થાય છે, ચારિત્રનો લેહ યવાથી મોક્ષનો અભાવ (ગેરલાભ) થાય છે. અને મોક્ષનો અભાવ યવાથી દીક્ષા ભરાભર અક્ષળ થતી નથી.” એ સર્વ આગમથી દ્રવ્યાવશ્યકના પ્રસંગે કહ્યું, તે લક્ષમાં લઈ જળ્ય જનોએ આગમથી શુદ્ધ મૂળપાઠ કંઠે કરવા અધિક પ્રયત્ન સેવવો ઉચિત છે.

પ્રકીર્ણ નિષયો.

- ૧ કાઉત્સગગનું પ્રમાણુ વ્રામાન્ય રીતે ૨૫ શ્વાસોન્ધ્વાસનું છે અને લોગસ્સનાં ૨૫ ખદે તેટલા શ્વાસોન્ધ્વાસ પૂરા થાય માટે “ચંદ્રેસુ નિગ્મતયસા” સુધી ગણીને કાઉત્સગગ કરાય.
- ૨ અણુચાળ્યો લોટ શ્રાવણુ બાદરવા માસમાં પાંચ દિવસ, આસોમાં ચાર દિવસ, કારતક માગશર અને પોષ માસમાં ત્રણ દિવસ, માહ ફાગણ માસમાં પાંચ પહોર, ચૈત્ર વૈશાખમાં ચાર પહોર અને જેઠ તથા અષાઢે ત્રણ પહોર મિશ્ર રહે પછી અચિત્ત થાય.

૪ પ્રતિક્રમણુ જોટલે શુભ યોગચક્રી અશુભ દોષને વિશે
ગગન દરનારને કરી પાણું શુભ યોગમાં જ દેખાઈ દેવું.
તેવું નામ પ્રતિક્રમણુ, મોક્ષ કૃણ આપનાર જેવા શુભ
યોગને વિશે નિઃશંક્ય રહ્યું તે જ પ્રતિક્રમણુ છે. આવકને
વિશે તથા રાત્રિએ લાગેલાં પાપ બાટોડવાને તથા
અવં અતિગામની શુદ્ધિને આદે આવશ્યક છે જ નહીં. ૧૧-
વાની છે તે ષઠાવગ્રહરૂપ પ્રતિક્રમણુ રહેવાય. તે ૧૨
આવશ્યકનાં નામ તથા અર્થ નીચે પ્રમાણે:—

૧ સામાયિક-સમ-જોટલે સમતા, તેનો આચર રહેતાં
તાલ છે જેને વિશે, તે સામાયિક.

૨ અલ્પવિસ્તાર-જોટલે સુવર્ણસતિરતલ-દાવીશ-લીસ-
મના શાસ્ત્રું પ્રીત્તન

૩ વાંદણાં-અમોહાસને પગીસા ભાવનાને વિગત તથા
બીજી રીતે રહિત વસ્તુ રાણું

૪ અતિક્રમણુ-તેનો અર્થ ઉપર લગુલ્યો છે

૫ અતિક્રમણુ-માનનો અર્થ તથા નીચેની રીતે

૬ અતિક્રમણુ-જોટલે અતિક્રમણુ નીચેની રીતે
અતિક્રમણુ, તેની અર્થ-તથા નીચેની રીતે

૭ અતિક્રમણુ-જોટલે અતિક્રમણુ નીચેની રીતે

૮ અતિક્રમણુ-જોટલે અતિક્રમણુ નીચેની રીતે

- ૮ વાહણુ—તે ત્રણ લેટે-ચરતું-તે ઘોડા, હાથી, ઊંટ, બળદ, પાદા. ફરતું-તે ગાડી, રથ પ્રમુખ તરતું-તે વહાણ, નાવ, ત્રાપા, બોટ પ્રમુખ. તેનો નિયમ.
- ૯ સયણુ—તે સુવાના ખાટલા, પલંગ, ગાદી, પાટ, પાટલા, પાથરણાં પ્રમુખનો નિયમ.
- ૧૦ વિલેવણુ—તે જે વસ્તુ પોતાના શરીરે વિલેપન કરે, તેના તોલનો નિયમ.
- ૧૧ બંભ—તે સ્ત્રીના ભોગનો નિયમ.
- ૧૨ દિસિ—તે પૂર્વ, દક્ષિણ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, ઊર્ધ્વ, અધો-દિશિએ જવાનું પરિમાણ કરે તે.
- ૧૩ ન્હાણુ—તે સ્ત્રવ અંગે ન્હાણું તેનું પરિમાણ.
- ૧૪ બત્તેસુ—ભોજન જમવામાં અને પાણી પીવામાં આવે, તેનો તોલ.
- ૧૫ પૃથ્વીકાય—માટી, મીઠું, ખડી પ્રમુખ પોતે વાપરે, તેનો નિયમ.
- ૧૬ અપ્પકાય—તે પાણી પીએ, વાપરે, ન્હાવાં પ્રમુખમાં આવે તેના તોલનો નિયમ.
- ૧૭ તેઉકાય—તે જે પોતાને શરીરે ભોગઉપભોગમા ચારી, સગડી પ્રમુખનું રાંધ્યું, નિપજ્યું, તાપ્યા, શેઠ્યામાં આવે તેનો નિયમ.
- ૧૮ વાઉકાય—તે પંખા, હિંચોળા, પડદા, લુગડા વગેરેથી પડન નાંખીએ તેનું પ્રમાણ.

દશ આશાતનાઓ નીચે પ્રમાણે: ૧ પાન સોયારી આદિ કંઈ ચીજ ખાવી, ૨ પાણી પીવું, ૩ ભોજન કરવું, ૪ પગરખાં પહેરવા, ૫ મૈથુન સેવવું, ૬ પયારી ઠરી સૂવું, ૭ થુંકવું, ૮ ગળફે વગેરે નાખવું, ૯ પેશાબ કરવો, ૧૦ ઝાડે જવું, ૧૧ જીમકું રમવું, એ આશાતનાઓ તો અવશ્ય ટાળવી પછી જિનપ્રતિમાજીને વિનયપૂર્વક મોરપીંછી વડે પુણ્ય પ્રક્ષાલ કરવો. અંગત્રુંહણાં ઠરી દ્રવ્ય ભેટલે કેશર કુંલથી પૂજા કરવી તેનું નામ અંગપૂજા અને અક્ષત, ધુપ, અગર દીપ વગેરેથી પૂજા કરવી તે અગ્રપૂજા કહેવાય છે. પૂજા કરવાની આંગળીના નખને કેશરમાં ઘોળવો નહીં, તેમજ પ્રતિમાજીને પણ અડે નહીં, તેમ પ્રભુના નવ અંગે પૂજા કરવી, ૧ જમણા તથા ડાબા પગના અંગુઠે, ૨ જમણા તથા ડાબા ઢીંચણે, ૩ જમણા તથા ડાબા કાઠે, ૪ જમણા તથા ડાબા ખભે, ૫ મસ્તકે, ૬ લલાટે, ૭ કંઠે, ૮ છાતીએ, ૯ નાભિએ એ રીતે નવ અંગે પૂજા કરવી તથા સિદ્ધચક્રની પૂજા કરતાં અગ્નિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર, તપ એ રીતે નવપદની અનુક્રમે પૂજા કરવી. પછી મગજિકને અથે અઘટ માગજિક આળેખવાં, પછી ત્રણ ખમાસમણ દઈ ઇરિયાવાહય પડિક્કમી ચૈત્યવંદન કરવું. વળી દહેરાસરમાં દશ ત્રિક સાચવવા તે કહે છે. ૧ ત્રણ નિસીહિ-ઘર વ્યાપાર છોડવારૂપ પ્રથમ નિસીહિ દહેરાસરના પ્રથમ બારણે પેસતાં કહેવી બીજી દહેરા સંબંધી વ્યાપાર છોડવારૂપ ગભારામાં પેસતાં કહેવી ત્રીજી દ્રવ્યપૂજા છોડવારૂપ ચૈત્યવંદન કરતાં કહેવી ૩ ત્રણ પ્રભુમ-બે હાથ જોડીને

પ્રથમ દર્શવો તે ૧, ટેક Cપરનો બાગ નમાવીને પ્રથમ દર્શવો તે ૨, ત્રણ ખમારામણુ દર્શ પ્રથમ દર્શવો તે ૩ ત્રણ પૂત-ગાંગપૂત, અથપૂત અને ભાવપૂત ૫ જાળ ગાળા પ્રણી બાવની ૬ દિશિત્રિક-૨જુ દિશિ ટાળીને કુખ પ્રણી ગુખ Cપર નજર રાખવી ૭ જણુ વાર ભૂમિનું પ્રમાણન કરવું. ૮ તણુત્રિક-વણુ આલંબન, અથા આલંબન અને પ્રતિમા આલંબન. ૯ તણુ મદ્રા-૧ ગોળમદ્રા તે બે તણુ બેડીને માંદોમાદો આગળીઓ રાખવી. ૧૦ જિતમદ્રા તે બે પગની વચમાં ગાર આંગળ, માર્ગ મુઠી મદ્રિમગાળ મદ્રા ૧૧ શુભાગાળિત મુદ્રા તે કમળના ટેલને આગળ તે દાર બેડી રુતિ કરવી. ૧૨ પ્રતિધાનત્રિક-૧ તણુત્રિક ને ૧૩ ૨ બલંત દેવિ કાદુ ૩ જમ વીધરાય. ૪તિ ૧૪ તિ રાંપૂર્ણ દરેશજ્ઞમાં જતા પાંચ આલંબન કાલજ્ઞ તેના નામ—૧ રમિત દગાત્રિકનો ત્યાગ ૨ અગિત દક્ષાદિમણુ ૩ મારણ દણુ ૪ તાળ દિતરાજા ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦ ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦ ૧૦૧ ૧૦૨ ૧૦૩ ૧૦૪ ૧૦૫ ૧૦૬ ૧૦૭ ૧૦૮ ૧૦૯ ૧૧૦ ૧૧૧ ૧૧૨ ૧૧૩ ૧૧૪ ૧૧૫ ૧૧૬ ૧૧૭ ૧૧૮ ૧૧૯ ૧૨૦ ૧૨૧ ૧૨૨ ૧૨૩ ૧૨૪ ૧૨૫ ૧૨૬ ૧૨૭ ૧૨૮ ૧૨૯ ૧૩૦ ૧૩૧ ૧૩૨ ૧૩૩ ૧૩૪ ૧૩૫ ૧૩૬ ૧૩૭ ૧૩૮ ૧૩૯ ૧૪૦ ૧૪૧ ૧૪૨ ૧૪૩ ૧૪૪ ૧૪૫ ૧૪૬ ૧૪૭ ૧૪૮ ૧૪૯ ૧૫૦ ૧૫૧ ૧૫૨ ૧૫૩ ૧૫૪ ૧૫૫ ૧૫૬ ૧૫૭ ૧૫૮ ૧૫૯ ૧૬૦ ૧૬૧ ૧૬૨ ૧૬૩ ૧૬૪ ૧૬૫ ૧૬૬ ૧૬૭ ૧૬૮ ૧૬૯ ૧૭૦ ૧૭૧ ૧૭૨ ૧૭૩ ૧૭૪ ૧૭૫ ૧૭૬ ૧૭૭ ૧૭૮ ૧૭૯ ૧૮૦ ૧૮૧ ૧૮૨ ૧૮૩ ૧૮૪ ૧૮૫ ૧૮૬ ૧૮૭ ૧૮૮ ૧૮૯ ૧૯૦ ૧૯૧ ૧૯૨ ૧૯૩ ૧૯૪ ૧૯૫ ૧૯૬ ૧૯૭ ૧૯૮ ૧૯૯ ૨૦૦ ૨૦૧ ૨૦૨ ૨૦૩ ૨૦૪ ૨૦૫ ૨૦૬ ૨૦૭ ૨૦૮ ૨૦૯ ૨૧૦ ૨૧૧ ૨૧૨ ૨૧૩ ૨૧૪ ૨૧૫ ૨૧૬ ૨૧૭ ૨૧૮ ૨૧૯ ૨૨૦ ૨૨૧ ૨૨૨ ૨૨૩ ૨૨૪ ૨૨૫ ૨૨૬ ૨૨૭ ૨૨૮ ૨૨૯ ૨૩૦ ૨૩૧ ૨૩૨ ૨૩૩ ૨૩૪ ૨૩૫ ૨૩૬ ૨૩૭ ૨૩૮ ૨૩૯ ૨૪૦ ૨૪૧ ૨૪૨ ૨૪૩ ૨૪૪ ૨૪૫ ૨૪૬ ૨૪૭ ૨૪૮ ૨૪૯ ૨૫૦ ૨૫૧ ૨૫૨ ૨૫૩ ૨૫૪ ૨૫૫ ૨૫૬ ૨૫૭ ૨૫૮ ૨૫૯ ૨૬૦ ૨૬૧ ૨૬૨ ૨૬૩ ૨૬૪ ૨૬૫ ૨૬૬ ૨૬૭ ૨૬૮ ૨૬૯ ૨૭૦ ૨૭૧ ૨૭૨ ૨૭૩ ૨૭૪ ૨૭૫ ૨૭૬ ૨૭૭ ૨૭૮ ૨૭૯ ૨૮૦ ૨૮૧ ૨૮૨ ૨૮૩ ૨૮૪ ૨૮૫ ૨૮૬ ૨૮૭ ૨૮૮ ૨૮૯ ૨૯૦ ૨૯૧ ૨૯૨ ૨૯૩ ૨૯૪ ૨૯૫ ૨૯૬ ૨૯૭ ૨૯૮ ૨૯૯ ૩૦૦ ૩૦૧ ૩૦૨ ૩૦૩ ૩૦૪ ૩૦૫ ૩૦૬ ૩૦૭ ૩૦૮ ૩૦૯ ૩૧૦ ૩૧૧ ૩૧૨ ૩૧૩ ૩૧૪ ૩૧૫ ૩૧૬ ૩૧૭ ૩૧૮ ૩૧૯ ૩૨૦ ૩૨૧ ૩૨૨ ૩૨૩ ૩૨૪ ૩૨૫ ૩૨૬ ૩૨૭ ૩૨૮ ૩૨૯ ૩૩૦ ૩૩૧ ૩૩૨ ૩૩૩ ૩૩૪ ૩૩૫ ૩૩૬ ૩૩૭ ૩૩૮ ૩૩૯ ૩૪૦ ૩૪૧ ૩૪૨ ૩૪૩ ૩૪૪ ૩૪૫ ૩૪૬ ૩૪૭ ૩૪૮ ૩૪૯ ૩૫૦ ૩૫૧ ૩૫૨ ૩૫૩ ૩૫૪ ૩૫૫ ૩૫૬ ૩૫૭ ૩૫૮ ૩૫૯ ૩૬૦ ૩૬૧ ૩૬૨ ૩૬૩ ૩૬૪ ૩૬૫ ૩૬૬ ૩૬૭ ૩૬૮ ૩૬૯ ૩૭૦ ૩૭૧ ૩૭૨ ૩૭૩ ૩૭૪ ૩૭૫ ૩૭૬ ૩૭૭ ૩૭૮ ૩૭૯ ૩૮૦ ૩૮૧ ૩૮૨ ૩૮૩ ૩૮૪ ૩૮૫ ૩૮૬ ૩૮૭ ૩૮૮ ૩૮૯ ૩૯૦ ૩૯૧ ૩૯૨ ૩૯૩ ૩૯૪ ૩૯૫ ૩૯૬ ૩૯૭ ૩૯૮ ૩૯૯ ૪૦૦ ૪૦૧ ૪૦૨ ૪૦૩ ૪૦૪ ૪૦૫ ૪૦૬ ૪૦૭ ૪૦૮ ૪૦૯ ૪૧૦ ૪૧૧ ૪૧૨ ૪૧૩ ૪૧૪ ૪૧૫ ૪૧૬ ૪૧૭ ૪૧૮ ૪૧૯ ૪૨૦ ૪૨૧ ૪૨૨ ૪૨૩ ૪૨૪ ૪૨૫ ૪૨૬ ૪૨૭ ૪૨૮ ૪૨૯ ૪૩૦ ૪૩૧ ૪૩૨ ૪૩૩ ૪૩૪ ૪૩૫ ૪૩૬ ૪૩૭ ૪૩૮ ૪૩૯ ૪૪૦ ૪૪૧ ૪૪૨ ૪૪૩ ૪૪૪ ૪૪૫ ૪૪૬ ૪૪૭ ૪૪૮ ૪૪૯ ૪૫૦ ૪૫૧ ૪૫૨ ૪૫૩ ૪૫૪ ૪૫૫ ૪૫૬ ૪૫૭ ૪૫૮ ૪૫૯ ૪૬૦ ૪૬૧ ૪૬૨ ૪૬૩ ૪૬૪ ૪૬૫ ૪૬૬ ૪૬૭ ૪૬૮ ૪૬૯ ૪૭૦ ૪૭૧ ૪૭૨ ૪૭૩ ૪૭૪ ૪૭૫ ૪૭૬ ૪૭૭ ૪૭૮ ૪૭૯ ૪૮૦ ૪૮૧ ૪૮૨ ૪૮૩ ૪૮૪ ૪૮૫ ૪૮૬ ૪૮૭ ૪૮૮ ૪૮૯ ૪૯૦ ૪૯૧ ૪૯૨ ૪૯૩ ૪૯૪ ૪૯૫ ૪૯૬ ૪૯૭ ૪૯૮ ૪૯૯ ૫૦૦ ૫૦૧ ૫૦૨ ૫૦૩ ૫૦૪ ૫૦૫ ૫૦૬ ૫૦૭ ૫૦૮ ૫૦૯ ૫૧૦ ૫૧૧ ૫૧૨ ૫૧૩ ૫૧૪ ૫૧૫ ૫૧૬ ૫૧૭ ૫૧૮ ૫૧૯ ૫૨૦ ૫૨૧ ૫૨૨ ૫૨૩ ૫૨૪ ૫૨૫ ૫૨૬ ૫૨૭ ૫૨૮ ૫૨૯ ૫૩૦ ૫૩૧ ૫૩૨ ૫૩૩ ૫૩૪ ૫૩૫ ૫૩૬ ૫૩૭ ૫૩૮ ૫૩૯ ૫૪૦ ૫૪૧ ૫૪૨ ૫૪૩ ૫૪

શય પાપ છે. વળી સાજી, સાખુ, લોહ, ગંગી, મધ, ધાવડ વગેરે વસ્તુઓ શ્રાવકે વેચવી નહીં. તેમાં ઘણા દોષ છે. પાણી જે વાર ગળવું. બ્રહ્મચર્ય પાળવું. પાપતું મૂળ જે પંદર ઠમોદાન તે ટાળવાં અનર્થકંડ કરવો નહીં. અસત્ય વચન બોલવું નહીં. શુદ્ધ સમકિત પાળવું. ઓછામાં ઓછું પાંચ તિથિ આરંભ કરવો નહીં. સુપાત્રે દાન દેવું સાર કાર્યમાં દ્રવ્યનો ઉપયોગ કરવો. પરોપકાર કરવો. દિવસ થોડો બાકી રહે ત્યારે ચતુર્વિહાર કરવો. પછી દેવસીપ્રતિ ક્રમણ કરી દિવસનાં પાપ આળોવવાં. પછી મનમાં અરિ હંત, સિદ્ધ, સાધુ અને કેવલિભાષિત ધર્મ જે ચાર શરણ ઘાદ કરવાં. મનમાં શત્રુજ્યાદિકની યાત્રાનો ભાવ રાખવો અને પછી સૂઈ જવું. આ કરણી શ્રાવક બરોબર પાળે તો તેનાં કર્મ પાતળાં પડે અને અદુકમે તે મોક્ષનું સ્થાનક પામે પ્રતિક્રમણ ન બમે તો સામાયિક કરવું. સાત વ્યસનનો ત્યાગ કરવો. કંઈમૂળનું બક્ષણ ન કરવું. અષ્ટમી, ચતુર્દશી, વગેરે પર્વતિથિઓ પાળવી, વગેરે ઘણા નિયમો શ્રાવકે પાળવા જોઈએ. વળી શ્રાવકનાં છ કર્મો નીચે પ્રમાણે છે :—

દેવપૂજા ગુરુપાસ્તિઃ, સ્વાધ્યાયઃ સંયમસ્તપઃ ।
દાનં ચેતિ ગૃહસ્થાનાં, પટ્કર્માણિ દિને દિને ॥

૭ બાર વ્રતના ૧૨૪ અતિચાર.

૫ પાંચ આયુષ્ય— ૨ મૃધાવાદ વિરમણના
૧ પ્રાણ્ણાતિપાત વિરમણના ૫ ૪ અદત્તાદાન વિરમણના

૪ મેથુન વિરમણના	૫	૧૨ અતિથિમંવિલાગના	૫
૫ પરિધદ પરિમાણના	૫	જ્ઞાનાચારના	૮
૩ શુભુત્ત—		દર્શનાચારના	૮
૬ રિગ્ વિરમણના	૫	ચારિત્રાચારના	૮
૭ લોગોપલોગ વિરમણના	૫		
૬ મોદાનના	૫	તપચારના	૧૨
૮ અન્યદંડ વિરમણના	૫	વીધીચારના	૩
૪ ત્રિક્ષામત—		સમ્યક્ત્વના	૫
૯ જ્ઞાપયિકના	૫	જ્ઞાપયણના	૫
૧૦ રેખાવગાશિના	૫	—	
૧૧ પોપધોપવાસના	૫	૧૨૪	

[૧]

મોવીશ જિનના વર્ણનું ચૈત્યવંદન.

૫૮૫૭ ને વાર-૫૮૫૭. ગાય રાતા ૧૮૧૭;
 ૫૮૫૭ ને સુવિધિનાય, દો ૮૮૫૭ લાહીએ ૧
 મહિનાય ને પાશ્વનાય, દો નીલા નિરખ્યા,
 રુનિનત ને નેમનાય, દો અનન રુનીયા ૨
 ગોંડ જિન ૧૮૫૭ ને કોલા જિન ૧૮૫૭;
 મહાવિમાન ૧૮૫૭, જાનવિમાન ૧૮૫૭ ૩

મો ને વાર-૫૮૫૭ ને ચૈત્યવંદન.

૫૮૫૭ ને જાનવિમાન ૧૮૫૭ ૩
 ૫૮૫૭ ને ૧૮૫૭ ૩

ચાર અતિશય મૂલથી, યોગણીશ દેવના કીધ;
કર્મ ખખ્યાથી અગ્યાર ચોત્રીશ એમ અતિશયા,
સમવાયાંગે પ્રસિદ્ધ. ૬

જિન ઉત્તમ ગુણ ગાવતાં, ગુણ આવે નિજઅંગ;
પદ્મવિજય કહે એઠ સમય પ્રભુ પાળજો,
જેમ થાઉં અખય અભંગ. ૭

[૨]

ભાવમંદિરઃ સમકિતનું સ્તવન.

સમકિત દ્વાર ગભારે પેસતાંજી, પાપપડલ ગયાં દૂર રે;
મોહન મરૂદેવીનો લાડલોજી, હિઠા આનંદ પુર રે સં ૧
આયુર્વર્જિત સાતે કર્મનીજી, સાગર કોડાકોડી હીન રે;
સ્થિતિ પ્રથમ કરશે કરીજી, વીર્ય અપૂરવ મોગર લીનરે. સં ૨
ભુંગળ ભાંગી આઘ કષાયનીજી, સ્થિત્યાત્વમોહની સાંકળ
સાથ રે; ખાર ઊઘાડયાં શમસંવેગનાંજી, અનુભવ ભવને ભેઠા
નાથ રે. સં ૩

તોરણ બાંધ્યાં જીવદયાતણાંજી, સાથીઓ પૂરો શ્રદ્ધારૂપ રે;
ધૂપધટા પ્રભુ ગુણ અનુમોહનાજી, દીપ મંગળ આઠ અનુપરે. સં ૪
અંબરપાણીએ અંગ પખાલિયાંજી, કેશર ચંદન ઉત્તમ ધ્યાનરે,
આત્મરુચિ મૃગમદ મહમહેજી, પંચાચાર કુસુમ પ્રધાનરે. સં ૫
ભાવે પૂજેરે પારન આતમાજી, પૂજે પરમેશ્વર પરમ પવિત્રરે;
કારજુલોગે કારજ નીપજેજી, ક્ષમાવિજય જિન આગમ રીતરે.
સં ૬

સ્તુતિઓ.

પાર્શ્વજિન સ્તુતિ.

શંખેશ્વર પામળ પુણ્યે, નરભવનો લારો લીછ્યે;
 મનવંછિત પુણ્ય સુરતરૂ, જય વાગામુત અલવેસરૂ. ૧
 દોય માતા જિનવર અતિ જલા, દોય ધોળા જિનવર શુણનીલા;
 દોય નીલા દોય શામળ કળા, સોળે જિન કંચનવણુ લલા. ૨
 આગમ તે જિનવરબાળિયો ગણધર તે હુંડે રાખિયો;
 તેદનો રક્ષ લેળે બાળિયો, તે હુવે શિવસુખ સાખિયો. ૩
 ધરણીધર રાય પામાવતી, પ્રભુ પાર્શ્વતણ શુણ ગાવતી,
 શરૂ સઘના સંહટ શૂરતી નયવિમ્લનાં વંછિત પુરતી ૪

સુંદર અંપકવરણી દેહ લે, અમ તુમ મરિણો મેળો આ
સંસારમાં લે. ૨

રથૂ૦—સંસારમાં મેં લેયું સઠળ સરૂપ લે, દરપણી
છાયામાં જેલું રૂપ લે; સુખનાની સુખલડી બૂખ લાંગે નહીં લે. ૩

શુ૦—ના કહેશો તો નાટક કશું આજ લે, બાર વરસથી
માયા ઠે મુનિરાજ લે, તે છોડી કેમ જાઓ ? હું આશાભરી લે. ૪

રથૂ૦—આશાભરિયો ચેતન કાળ અનાદિ લે, લમિયો
ભવમાં હીણ થયો પરમાદી લે, ના જાણી તેં સુખની કશી
જોગની લે. ૫

શુ૦—જોગી તો જંગલમાં વાસો વસિયા લે, વેશ્યાને મંદિ-
રિયે ભોજન રસિયાં લે, તુમને દીકા એવા સંયમ તાઘતાં લે ૬

રથૂ૦—સાધશું સંયમ ઇચ્છારોષ વિચારી લે, કૂમોદુત્ર
થયા નાણી ઘરમારી લે; પાણીમાહે પંકજ ઠાકું જાણિયે લે. ૭

શુ૦—જાણી એ તો સઘળી તુમારી વાત લે, એવા સીકા
રસવંતા બહુ જાત લે, અંબાર બૂધજી નિત નિત નવજાં
લાવતા લે ૮

રથૂ૦—લાવંતા તો દેતી આદરમાન લે, કાયા જાણું સંધ્યા
રંગ સમાન લે, ઠાલી તે શું કરવી એવી પ્રીતડી લે ? ૯

શુ૦—પ્રીતલડી કરતા તે રંગભર સેજ લે, રમતા ને
દેખાડંતા ઘણું હેજ લે, રીસાણી મનાવી ગુજને સાબરે લે. ૧૦

રથૂ૦—સાંભરે તો મુનિવર મનડું વાળે લે, ઢાંકયો અગ્નિ
જિરાડયે પરજાળે લે, મયમમાહે એ છે દૂધળ મોટકું લે ૧૧

શુભ—મોટકું જાળ્યું શાલ નંદનું તેડું લે જાતાં ત વહે
કંઈ તમારું ચનડું લે, મેં તો તમને કાલ દરીને મોઢવ્યા લે. ૧૨

૧૩૦—મોઢલિયા તો મારગમાંલિ મળિયા લે સંભૂનિ
માથાજાને જાને જાળિયા લે, સંધ્યમ દીધું સમઠિત તેણે
શિખવ્યું લે ૧૩

શુભ—શિખવ્યું તો દહી દેખાડે જામને લે, સમં દરંતાં
રૂપ વહેતું તમને લે સમનાને ઘેર જાવી વેશ્યા જોમ વટે લે ૧૪

વટે ગુનિવર ગાંધાનો પરિહાર લે સમઠિતમૂળે શ્રાવણનાં
જન જાસ લે, પ્રાણાનિપાતાલિદ રથુલે રવચર લે ૧૫

૧૨૨૨ તો વીત્યુ છે દાગાસ લે, આણા દેહને જાળ્યા
શુકની પાસ લે, યતનાળી મોનાદા બોલે શુરવી લે ૧૬

શુરવી દાળે તાથો પ્રાણી પોઠ લે, દિવસવળ પાને તેહ
પથા રેવેરે લે, જગલ મેં ગિત્ય તેડને મરીકે વદના લે ૧૭

અનંત ગારિત્ર અને અનંત વીર્યાદિ છે તેમાં રમણ કરવું તે આત્મિક ધર્મનું આરાધન સમજવું અને તેને માટે જ વ્યાવહારિક ધર્મ કરવાની ખાસ જરૂર છે.

પ્રશ્ન-૪ ત્યારે વ્યાવહારિક ધર્મ કેાને કહેવાય ?

ઉત્તર-હાન, શિયળ, તપ અને ભાવનારૂપ ઉત્તમ પ્રકારની કરણી કરવી, જેવી કે-આમાયિક, પ્રતિકમણ, પૌષ્ઠ, દેવપૂજા, ગુરુભક્તિ, સાધર્મિકભક્તિ, તીર્થયાત્રા રથયાત્રા વગેરે શાસ્ત્રાનુસારે ધર્મકરણી કરવી તે વ્યાવહારિક ધર્મનું આરાધન સમજવું.

૧ શાંતિ જિનની આરતિ.

જય જય આરતિ શાંતિ તુમારી,
તોરા ચરણકમળકી મેં જાઉં બલિહારી. જા ૧
વિશ્વસેન અચિરાશ્રુકે નંદા, શાંતિનાથમુખ પુત્રમચંદા. જા ૨
ચાલીશ ધનુષ્ય સોવનમય કાયા,
મૃગલંછન પ્રભુ ચરણ સુકાયા. જા ૩
ચક્રવર્તી પ્રભુ પાંચમા સોહે,
સોળમા જિનવર જગ સહુ મોહે. જા ૪
મંગળ આરતિ ભોરહિં કીજે, જન્મોજન્મનો લાહો લીજે. જા ૫
કર જોડી સેવક ગુણ ગાવં, સો નર નારી અમર પદ પાવે. જા ૬

૨ આદિ જિનની આરતિ.

અપછરા કરતી આરતિ જિનઆગે હારે જિનઆગેરે
જિનઆગે, હારે એ તો નવિચળ સુખડાં માગે, હારે નાભિ-
નંદન પાસ—અં ૧ તાગેડં નાટક નાચતી પાય ઠમકે, હારે

દોય ચરો જાંઝર ઝમકે, હારે સોવન ઘુધરડી ઘમકે, હારે
 દત્તી મૂંડી બાળ—અં ૨ તાલ મૃદંગ ને વાંસળી ઠક વીણા,
 હારે રૂઠા ગાવંતી રવર ઝીણા, હારે મધુર સુરાસુર નયણાં,
 હારે ભોતી સુખડું નિહાળ—અં ૩ ધન્ય મરેદેવા માતને
 પુત્ર જાયા, હારે તોરી ઠંચનવરણી ઠાયા, હારે મેં તો પુરવ
 પુષ્પે પાયા, હારે દેખ્યો તેરા દેદાર—અં ૪ પ્રાણુજન
 પરમેશ્વર પ્રભુ ખ્યારો, હારે પ્રભુ એવક હુ છું તારો, હારે
 ભંવાળવનાં હુખડા વારો, હારે તુમે ફીનહયાળ. અં ૫ સેવક
 બાધી આપનો ચિત્ત ધરજો, હારે મોરી આપદા સઘળી દરજો,
 હારે શુનિ માયુક સુખિયો ઠરજો, હારે જાણી પોતાનો બાળ

ઓઝ્છવ રંગ.

- ઓઝ્છવ રંગ લધામણાં, પ્રભુ પાસને નામે;
કલ્પાણુક ઓઝ્છવ કિયો, મહડતે પરિણામે. ૧
- શતવરવાયુ જીવીને, અક્ષય સુખ સ્વામી;
તુમ પદ સેવા ભક્તિમાં, નહીં રાખું ખામી. ૨
- સાચી ભકતે સાહેબા, રીઝો એક વેળા;
શ્રી શુભવીર હુવે સદા, મનવંછિત મેળા. ૩

મંગળદીવો.

- દીવો રે દીવો મંગલિક દીવો આરતિભિતાવણુ બહુ ચિરંજીવો. દી૦૧
સોહામણુ' ઘેર પવ' દીવાળી, અ બર ખેડે અમરા બાળી. દી૦ ૨
- દીપાળ ભણે એણે કુળ અનુવાળી, શાવે ભકતે વિધન નિવારી. દી૦૩
દીપાળ ભણે એણે ઠક્ષિકાળે,
આરતિ ઉતારી રાજા કુમારપાળે ૪
- અમ ઘેર મંગલિક તમ ઘેર મંગલિક,
મંગલિક ચતુર્વિધ સધને રોજે. ૫

શ્રી સિદ્ધાચળના દુહા.

- અકેકું ડગલું બારે, રોતુંજા સાચું જોડ;
રીખવ કહે ભવ કોડના, કમં ખપાવે તેડ. ૧
- રોતુંજા સચુ તીરથ નહીં, રીખવ મમા નહીં દેવ;
ગૌતમ સરખા શુર નહીં, વળી વળી વડું તેડ. ૨
- સિદ્ધાચળ સમરું સદા, સોરઠ દેશ મોઝાર;
મનુષ્યજન્મ પામી ઠરી, વંડું વાર દબાર. ૩

કરવી સફળ થાય છે ગુરુસ્થાપના ન હોય તો (થોડા કાળ માટે) પુસ્તક અથવા નવકારવાળીની સ્થાપના સ્થાપવી. આ સ્થાપના શ્રી મહાત્રીરપ્રભુના પાંચમા ગણધર સુધર્માસ્વામીની જાણવી. (બીજા ગણધરો તો અદ્ય આયુષ્ય હોવાથી વહેલા કાળ કરી ગયા હતા) તે સ્થાપવા માટે જમણો હાથ અવળો સ્થાપના રાન્મુખ રાખવો. આમ કરવાનું કારણ સ્થાપનામાં આચાર્યના ૪૬ ગુણોનું આહ્વાન કરવું તે છે, કારણ કે આહ્વાનમુદ્રાની આકૃતિ તેવી છે. પછી “ નવકાર તથા પંચિંદિઅ ” કહેવાં. “ નવકાર ” મહા મ ગણરૂપ છે અને “ પંચિંદિઅ ” માં આચાર્યના છત્રીશ ગુણનું વર્ણન છે, તેનું આરોપણ સ્થાપનામાં કરવાનું છે એ હેતુ છે. પછી “ ખમાસમણ ” દેવું તે ગુરુના વિનયઅર્થે છે. પછી “ ઇરિયાવહી ” પ્રતિક્રમવા સંબંધી આદેશ માગવો, કેમ કે આજ્ઞા એ ધર્મનું આરાધન છે. એમ આદેશ સંબંધી સ્વત્ર સમજવું. પછી “ ઇરિયાવહિય ” પડિ-લ્લમવા, તેનું કારણ એ છે કે તેની અંદર પાપનું આલોચન થાય છે. પછી “ તસ્મ ઉત્તરી ” કહેવું, તે ઇરિયાવહિ પડિલ્લમતા અશુદ્ધ રહેલાં એવાં પાપ (અશુદ્ધ આત્મા)ની વિશુદ્ધિને અર્થે છે. પાપની વિશુદ્ધિ થવાથી સંવરક્રિયાઓ વિશેષ કૃણી-બૂત થાય છે પછી શેષ પાપને ટાળવા અર્ગે કાર્યોત્સર્ગ કરવો, તેના રક્ષાર્થે શ્વેત્રને વાડ હોય તેની પેઠે આગાર (છુટ) રાખવાની જરૂર છે તે માટે “ અન્નત્યં ” કહેવું પછી એક “ લોગશ્સ ” નો કાઉત્સગ્ગ કરવો, તેનો હેતુ એ છે કે તેથી પ્રભુનાં નામોનું સ્મરણ-ધ્યાન થાય છે. તે કાઉત્સગ્ગનું માન પચ્ચીશ શ્વાસો-અધ્વાસનું કહ્યું છે, તેથી ‘ અંદેસુ નિન્મલયરા ’ મુધી પચ્ચીશ

આશાથી અષ્ટાપદ પાત્રને વિષે સ્થાપેલા ચોવીશ જિનને તથા
 બીજી અનેક રીતે જિનેશ્વરોને વંદન થાય છે, એ અગ્યારમો
 અધિકાર. અને છેલ્લે એટલે ગારમા અધિકારે વેંચાવચ્ચગરાણું”
 ઇત્યાદિ પાઠથી સમગ્રદષ્ટિ દેવતું સમસ્ત થાય છે એ રીતે
 બારે અધિકારનાં સ્થાપકો બહુી તે તે સ્થાપકે ચેત્યવંદન
 કરનારાઓએ ઉપયોગપૂર્વક વંદન કરવાનું લક્ષ્યમાં રાખવું
 જરૂરનું છે. પછી ચાર ખમાગગતુ પૂર્વક ચારને ચોભવંદન
 કરવાનું છે. પહેલા ખમાસમણ્ણી “ભગવાનુહ” એ પદ્ધતે
 અરિહંત ભગવાનુ અથવા ધર્મોચાર્ય એટલે જેમનાથી મમં
 પામ્યા હોઈએ તેમને પણ વંદન થાય છે બાકીના ત્રણ પાઠથી
 અનુક્રમે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને ગ્રંથ સાધુને વંદન થાય છે.
 અત્ર વળી “ઇન્દ્રકારી સમસ્ત શ્રાવકમે વાંદુ” એ પાઠથી
 સર્વ શ્રાવકોને વંદન કરાય છે આ વિધિનો પ્રચાર થોડો
 હોવાથી તે પ્રમાણે વર્તવા અને અન્યને વર્તીવવા ઉપયોગ
 રાખવો. પછી દેવસિપ્રતિક્રમણુ ઠાવાનો આદેશ માગી જમણે
 હાથ તથા મસ્તક ચરવળા પર સ્થાપી “સંવરસિવ દેવસિઅ”
 નો પાઠ કહેવો. અહીં ચરવળા ઉપર હાથ તથા મસ્તક સ્થા-
 પવા તે ગુરુનાં ચરણ સ્પર્શવારૂપ સમજવું તથા સાથે પાપ-
 ભારથી નમવાનું થયું, એમ પણ સમજવાનું છે “સંવરસિવ
 દેવસિઅ”થી દિવસનાં પાપનુ પ્રામાન્યપણે આવોચન થાય છે,
 તે પ્રતિક્રમણુનું બીજક સમજવું પછી હમા ચર્ચ “કરમિ ભંતે”
 નો પાઠ કહેવો. અહીંથી પહેલું આવશ્યક ચરૂ થાય છે, તે
 સમતાની વૃદ્ધિ થયે જાવું. આવશ્યક એટલે અવશ્ય કરવા યોગ્ય
 કરની. પછી કાઈક ચરૂટ રીતે પાપની આવોચનારૂપ “ઇન્દ્ર.મિ

દિપામ્બાદ, રથદિવાદિ પ્રત્યે તથા કવં છુવ પ્રત્યે દરેલા અપ-
 રાધ ખગાવવા માટે “આયસિધ્ધિ દલગાજી” સૂત્ર બોલે. તે
 પહેલાં વંદન કરે (બે વાંતાં એ), તેનાં મારણ જેમ દરેક
 મિથ્યા પંથ પરથીને નગરદ્વાર દરીને દરવામાં આવે તે તેમ
 દુશ્મનીપની ગળાંદિયા શુરના ગળાંગાનાથે વંદન કરવા શુભ
 કરવી તે તે તેમજ આદિ માર્ગે વાંતાં દેવામાં આવે તે
 તેમનાં આયોગમાં પણ જોઈ માર્ગ તે. અવગતમાંથી પાછો
 નીકળતો નીકળતો “આયસિધ્ધિ દલગાજી” રાત્રે તે વાંતો
 કે તે દરવાજામાંથી પાછો નીકળતો હોય એમ જાણવું
 પાળી રમવાની વૃદ્ધિ કરી શકે તે” કરી માર્ગ દરેક
 તેમ પ્રમાણે મનનામિ હામિ, તરફ (સર્વ) કરી કરી એ
 દરવાજાનો માર્ગદર્શન કરે. તેનાં માર્ગ વર્તન વિગત છે.

શ્રુતધર્મની વૃદ્ધિ શ્રુતદેવતાથી થતી હોવાથી તેના સ્મરણ અર્થે
 એક નવકારને કાયોત્સર્જ કરી, પારીને “સુઅદેવયા”ની સ્તુતિ
 કરે. સ્વરૂપ પ્રમાણે દેવતા સાધ્ય હોવાથી આઠ શ્વાસોન્મૂવાસ
 (એક નવકારના આઠ શ્વ સોન્મૂવાસ થાય છે) નો કાયોત્સર્જ
 કરવો. તે જ પ્રમાણે જે ક્ષેત્રમાં આપણે રહીએ છીએ તે દેવતા
 અનુકૂળ રીતે તો આપણું ધર્મકાર્ય નિર્વિઘ્નપણે પરિપૂર્ણ
 થાય, તેથી તેના સ્મરણાર્થે પણ એક નવકારને કાકરસંગ
 કરી, પારીને “હ્રસે જિત્તે સાહુ”ની ઘોષ કરેલી પછી અંગ-
 લાગે એક નવકાર ગણી, ખેસીને મુકપત્તિ પડિલેલવી તે હવે
 પછી ગુરુને કાલશાવર્ત વંદન કરવું છે તેને અર્થે છે લૌકિકમાં
 પણ રાજા અમુક કાર્ય ખતાવે તે કયા બાદ પ્રજામાં કરીને
 નિવેદન કરાવતું ગવર્તાન છે તેમ આ હેલુ વંદન સમજવું
 રચ્યકૃષ્ણાણુરૂપી કદ્દુર આલશ્યક તો પહેલાં કદ્દુર છે તેની હવે
 તે અહીં કરવાનું નથી પણ તે સંબંધી ક્રિયા કરવાની છે.
 પછી છ આવશ્યક સંભારણાં પછી ‘ઇન્દ્રામો અણુસદ્’
 રહી, ખેસી ઉચ્ચ સ્વરે ‘નમો ખમારાગણાણ’, નમોડકંત
 ઇત્યાદિ પૂર્વક નમોડસ્તુ વદંભાગાય” ની ત્રણ સ્તુતિ અને
 “નમુત્યુષ્ઠ તથા સ્તવન” કરેલા. ‘ઇન્દ્રામો અણુસદ્’ એટલે
 અમે અનુશાસિત ગુરુની આજ્ઞા-દિશાશિક્ષાને ઇચ્છીએ છીએ.
 તે આજ્ઞા ખમાર કલ્પારૂપ “નમો ખમારાગણાણ” ઇત્યાદિ
 પદો ગુરુને તમા પાંચ પદો દ્વિને નમસ્કાર થાય છે. અને
 હવે સ્વરે આ સ્તુતિ તથા નમુત્યુષ્ઠ અને સ્તવન કહેવાય
 છે, તે ‘ઇન્દ્રામો નિર્વિઘ્ને પૂર્ણ થયા’ તેનો હર્ષ હિત
 થયેલો છે, એ અર્થના અર્થ છે. “નમોડસ્તુ” તથા રાઈ-

અહીં જ કરી લેવા માટે ચઉક્લસાયથી જયવીયરાય સુધી ચૈત્યવંદન કરી આમાયિક પારવા પયંત વિધિ છે. તે સર્વ કરે. સનઝાય પછીની વિધિની હકિકત મૂળ અંધમાં નથી; તે વર્તમાન પ્રવૃત્તિને અનુસારે લખી છે ઇતિ.

રાઘવ્ય પ્રતિક્રમણના હેતુઓ.

પ્રથમ સામાયિક લઈ ‘કુસુમિણ’ કુસુમિણ ચોહકાવણી રાઘવ્ય પાચત્રિષ્ટત વિસોહણત્યં કાઉક્સગ્ગ કર્ ? ઇચ્છ’, કરેમિ કાઉક્સગ્ગ” ઇત્યાદિ કહી ચાર લોગસ્સનો ૧૦૮ શ્વાસોશ્વાસ પ્રમાણુ એટલે ‘આગરવરગંભીરા’ પદ સુધી મણતાં એક લોગ-સ્સના ૨૭ પદ થાય, તેને ચાર ગણા કરતાં ૧૦૮ પદ થાય છે, તેટલો કાયોત્સર્ગ કરવો. અત્ર એ વિશેષ છે કે દુઃસ્વપ્ન આંચું હોય અગર ન આંચું હોય તો ૧૦૦ શ્વાસોશ્વાસ (અંદેસુ નિમ્મલયરા સુધી ચાર લોગસ્સ)નો કાયોત્સર્ગ કરે, અને સ્વપ્નમાં સીસેવન થયું હોય તો ૧૦૮ શ્વાસોશ્વાસનો કાયોત્સર્ગ કરે પણ પ્રમાદવશાત્ ‘કેલુ’ સ્વપ્ન આંચું હતું” તેની સ્મૃતિ ન રહે, તેથી ૧૦૮ શ્વાસોશ્વાસ પ્રમાણુનો કાયો-ત્સર્ગ કરવાનું પ્રવર્તન છે. એ કાયોત્સર્ગથી રાત્રિ સંબંધી ઘણાં પાપ દૂર થાય છે, પછી સર્વ ધર્માનુષ્ઠાન દેવશુરવંદન પૂર્વક દરવું, માટે પ્રથમ ‘જગચિંતામણિનુ’ ચૈત્યવંદન ‘જયવીય-રાય’ પયંત કરવું પછી ‘ભરહેસર’ ની સનઝાય ઉત્તમ પુરુષ તથા ગ્રીઓના નામ સ્મરણાર્થે કહેવામા આવે છે પછી

૧ રાગાન્નિય દ્વપ્ન અને લોગાદિમય દુઃસ્વપ્ન

તપ ચિંતનનો કાર્યોત્સર્ગ કરવાનો છે; તે ન આવડે તો સોળ નવકારનો કરે એમ પ્રવર્તન છે, પણ ખરી રીતે તો તપનું ચિંતન કરવું જોઈએ; તેની વિધિ આ પ્રમાણે—‘શ્રી વીર ભગ- વંતે છ સાસી તપ કર્યો, હે ચેતન ! તે તું કરી શકીશ ? (અત્ર ઉત્તર મનમાં ચિંતવવો કે) શક્તિ નથી, પરિણામ નથી. તો એક ઉપવાસ જોઈએ કર. શક્તિ નથી, પરિણામ નથી તો બે ઉપવાસ જોઈએ કર, એમ યાવત્ ૨૬ ઉપવાસ જોઈએ કરવા પયંત ચિંતવવું અને દરેક વખતે શક્તિ નથી પરિણામ નથી. એમ મનમાં જોલવું. પછી પંચસાસી તપ કર, અઠાસી તપ કર, ત્રિસાસી તપ કર, દ્વિસાસી તપ કર, માસપ્રમણ કર; અહીં પણ દરેક વખતે ઉત્તર મનમાં ચિંતવતા જવું પછી એક દિવસ ન્યૂન માસપ્રમણ, બે દિવસ ન્યૂન માસપ્રમણ, એમ તેર દિવસ ન્યૂન (૧૭ ઉપવાસ) સુધી વિચારવું. પછી ૩૪ લક્ષ (૧૬ ઉપવાસ) કરી શકીશ ? ઠર લક્ષ કર, ૩૦ લક્ષ કર, એમ જાણે લક્ષ જોઈએ કરતા યાવત્ ચોથાલક્ષ સુધી કહેવું પછી એક ઉપવાસ કર, આઘંબિલ કર, નિવિ ૨૨, જોડાસાણું કર, બેઆસાણું કર, અવડું કર, પુરિમડું કર, સાઠુંપેરિસિ કર, ગોરિસિ કર; નમ્મકારની મુઠ્ઠિસહિયાં કર. અહીં સર્વત્ર શક્તિ નથી, પરિણામ નથી, એમ ચિંતવવું પણ જો તપ કર્યો હોય પણ અત્યારે કરવો ન હોય ત્યાંથી કહેવું કે ‘શક્તિ છે પણ પરિણામ નથી’ અને છેલ્લે જો તપ કરવો હોય ત્યાં ‘શક્તિ પણ છે અને પરિણામ પણ છે’ એમ ટાઢી કાર્યોત્સર્ગ પારીને લોગસ્સ કહેવો. પછી છઠ્ઠા આવશ્યકની મુક્તાપત્તિ પડિલેહીને વાંઢવા દેવા. પછી તીર્થવંદનાદિક કરી

શુદ્ધિ પત્રક

પૃષ્ઠ	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨૫	૩	ચઉવિસ પિ	ચઉવીશંપિ
૪૭	૩	વંશામ	વંદામિ
૪૯	૧૨	સિવ	શિવં
૬૫	૧	મંગાળકમાં	મંગલિકમાં
૭૧	૧૧	વિરાગમ	વીરાગમ
૭૬	૪	પર્ણાટુઓ	પર્ણટુઓ
૭૮	૮	લે. અગ્ગ	લે. અગ્ગં
૯૨	૧	વિષ્ણુઓ	વિષ્ણુઓ
૧૦૭	૧૪	ઈંદ્રિઓહં	ઈંદ્રિએહિં
૧૦૮	૨૦	સમારભે	સમારભે
૧૩૧	૧૨	વદો-	વ દો-
૧૩૮	૨૦	અ	અ-
૧૬૬	૭	કુરે કુરે	કુરુ કુરુ
૧૬૬	૧૨	કુરે કુરે	કુરુ કુરુ
૧૬૭	૮	કુરેતે	કુરુતે
૧૬૭	૯	કુરેતે	કુરુતે
૧૭૨	૭	અઘમુતા	અઘમુતો

તા. ૬ આ મિત્રેય મુદ્રણદોષથી કોઈ ટાઇપ ન હોય તેવા હોય તો તે સુધારી લેવા.

